

Ieguldījums Tavā nākotnē!

Pētījums veikts Valsts kancelejas administrētā projekta „Atbalsts strukturālo reformu ieviešanai valsts pārvaldē” (identifikācijas Nr. 1DP/1.5.1.1.1./10/IPIA/CFLA/004/002)

4.2. aktivitātes

„Funkciju auditu veikšana”

(iepirkuma ID Nr. MK VK 2012/7 ESF) ietvaros

Projektu 100% apmērā finansē Eiropas Sociālais fonds

STARPZIŅOJUMS

par fizisku personu sertifikācijas sistēmas izvērtējumu

atbilstoši 2013.gada 10.aprīļa līgumam Nr.32

**„Latvijas fizisko personu sertifikācijas sistēmas un tās
institucionālās struktūras (akreditācijas sistēmas)
izvērtējums”**

Izpildītājs:

SIA „Baltijas Konsultācijas”

Rīga, 2013. gada 19. jūnijs

(Precizēts saskaņā ar pētījuma uzraudzības padomes komentāriem

2013. gada 16. septembrī)

Satura rādītājs

Saīsinājumu saraksts	3
Ievads	4
1. Apsardzes darbinieki	5
2. Arhitekti	10
3. Bīstamo iekārtu drošības speciālisti	14
4. Darba aizsardzības kompetentie speciālisti	18
5. Detektīvi	23
6. Energoauditori	25
7. Ēku, ceļu un tiltu būvniecības jomas speciālisti	28
8. Grāmatveži	30
9. Ģeodēzisti	35
10. Kartogrāfi	39
11. Mērnieki	41
12. Nekustamā īpašuma aģenti (māklēri)	44
13. Nekustamā īpašuma vērtētāji	46
14. Tūrisma gidi	49
15. Zemes ierīkotāji	52
Izmantotās literatūras saraksts	56
Izmantoto avotu saraksts	63
PIELIKUMS	64

Saīsinājumu saraksts

EEZ – Eiropas Ekonomikas zona

ES – Eiropas Savienība

IDA – Igaunijas Drošības asociācija

IKI – Igaunijas Kvalifikāciju iestāde

LANĪDA – Latvijas Nekustamo ģeodēziju darītāju asociācija

LATAK – SIA „Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs” Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs

LĪVA – Latvijas Ģeodēziju vērtētāju asociācija

LKĢA – Latvijas Kartogrāfu un ģeodēzistu asociācija

LM – Labklājības ministrija

LSGŪTIS – Latvijas Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģiju inženieru savienība

MK – Ministru kabinets

NĪMA – Nekustamo ģeodēziju mākeru asociācija

PTAC – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

TEA – Tehnisko Ekspertu Asociācija

VP – Valsts policija

Ievads

Pētījumā par fizisku personu sertifikācijas sistēmu analizēta 15 profesiju sertifikācijas kārtība fiziskām personām un prasības sertifikāta kandidātiem Baltijas valstīs, Polijā un Somijā.

Starpziņojuma nodaļas sakārtotas alfabētiskā secībā pēc profesiju nosaukumiem. Katra nodaļa strukturēta pēc šādiem punktiem:

- 1) Sertifikācijas prasības - kritēriji sertifikāta kandidātiem Latvijā. Šajā sadaļā aprakstītas konkrētās profesijas pārstāvim izvirzītās prasības kompetences apliecināšanai, kā arī apkopota informācija par kvalifikācijas prasību apliecināšanas kārtību.
- 2) Sabiedrības intereses un iespējamie riski, kas varētu būt raksturīgi attiecīgajā profesijā. Šajā sadaļā uzskaitīti kritēriji un apsvērumi, kādēļ konkrētā profesija ir pakļauta kompetences izvērtēšanai.
- 3) Papildprasības sertifikāta kandidātiem Latvijā. Šajā sadaļā apkopota informācija par papildus kvalifikācijas prasībām, tajā skaitā analizēta informācija par konkrētās profesijas pārstāvju atbilstību par pakalpojumu, ko tas sniedz klientam, un sniegts to profesionālās atbildības izvērtējums.
- 4) Konkrētās profesijas sertifikācijas sistēma un pieredze Igaunijā.
- 5) Konkrētās profesijas sertifikācijas sistēma un pieredze Lietuvā.
- 6) Konkrētās profesijas sertifikācijas sistēma un pieredze Polijā.
- 7) Konkrētās profesijas sertifikācijas sistēma un pieredze Somijā.
- 8) Sertifikācijas sistēmas katrā valstī salīdzinājums, izceļot kopīgo un specifisko, un secinājumi.

Starpziņojuma pielikumā tabulu veidā sniegts līdz šim veiktās izpētes konspektīvs apkopojums par katras profesijas sertifikācijas kārtību katrā no pētījumā analizētajām valstīm.

Pētījumā ir izmantoti dati no dažādiem avotiem. Informācija par Latvijā pastāvošajām sertifikācijas sistēmām apkopota, veicot normatīvā regulējuma izpēti, kā arī intervējot nozaru un atsevišķu profesiju pārstāvjus. Informāciju par situāciju ārvalstīs snieguši SIA „Baltijas Konsultācijas” sadarbības partneri.

1. Apsardzes darbinieki

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Apsardzes sertifikātu fiziskai personai izsniedz Valsts policijas (VP) izveidota Apsardzes darbības sertifikācijas komisija. Lai saņemtu šādu dokumentu, fiziskai personai jāatbilst šādām prasībām:

- Apgūta akreditēta pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programma, iegūta kvalifikācija „Drošības speciālists”¹ vai pabeigta apsarga sertifikāta iegūšanai nepieciešamā profesionālās izglītības programma.
- Pabeigti pirmās palīdzības sniegšanas mācību kursi.
- Nokārtots apsardzes darbības kvalifikācijas pārbaudījums.

Persona, kura vēlas saņemt apsardzes sertifikātu, iesniedz kvalifikācijas komisijai iesniegumu, kam pievieno:

- 1) Apliecības kopiju par profesionālās pilnveides izglītību, kura apliecina profesionālās izglītības programmas apguvi;
- 2) Apliecības kopiju par pirmās palīdzības sniegšanas mācību kursa noklausīšanos vai medicīniskās izglītības dokumenta kopiju, vai izglītības iestādes diploma un sekmju izraksta kopiju, kas apliecina, ka minētā persona ir apguvusi atbilstošu mācību kursu šajā izglītības iestādē;
- 3) Vienu fotogrāfiju (3 x 4 cm), kurā persona fotografēta ne senāk kā pirms trim mēnešiem;
- 4) Valsts nodevas samaksu apliecinājoša dokumenta kopiju.²

Pieņemot iesniegumu, kvalifikācijas komisija nosaka apsardzes darbības kvalifikācijas pārbaudījuma kārtošanas laiku, kas nav vēlāks par 20 dienām no iesnieguma saņemšanas dienas, informē par to personu un izdara attiecīgu ierakstu iesniegumu reģistrācijas žurnālā. Ja iesniegums saņemts pa pastu vai elektroniski, kvalifikācijas komisija piecu darba dienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas sniedz rakstisku atbildi par pārbaudījuma kārtošanas vietu un laiku.

Par apsardzes darbības kvalifikācijas pārbaudījuma kārtošanu un apsardzes sertifikāta izsniegšanu indivīds maksā valsts nodevu šādā apmērā:

- 1) Par apsardzes darbības kvalifikācijas pārbaudījuma kārtošanu – 10,00 LVL;
- 2) Par apsardzes sertifikāta izsniegšanu – 10,00 LVL;
- 3) Par apsardzes sertifikāta izsniegšanu pēc derīguma termiņa pagarināšanas – 10,00 LVL;
- 4) Par apsardzes sertifikāta dublikāta izsniegšanu – 5,00 LVL.³

¹ Profesijas standarts. Reģistrācijas numurs PS 0151. Apstiprināts ar Izglītības un zinātnes ministrijas 14.02.2003. rīkojumu Nr.79. Pieejams Valsts izglītības satura centra mājaslapā: <http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0151.pdf> (skatīts 16.09.2013.)

² MK noteikumi Nr.594 „Noteikumi par apsardzes sertifikātu izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtību un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apmēru”, 6.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 02.08.2011.; stājās spēkā 06.08.2011. // Latvijas Vēstnesis, 05.08.2011., Nr.122 (4520).

³Turpat, 37.punkts.

Par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu komersants maksā valsts nodevu šādā apmērā:

- 1) Par pirmās kategorijas speciālo atļauju (licenci) – 500,00 LVL;
- 2) Par otrās kategorijas speciālo atļauju (licenci) – 800,00 LVL;
- 3) Par otrās kategorijas speciālo atļauju (licenci) komersantam, kuram jau izsniegta pirmās kategorijas speciālā atļauja (licence) – 300,00 LVL.⁴

Apsardzes darbības kvalifikācijas pārbaudījums sastāv no praktisko iemaņu pārbaudes tuvciņā un speciālo cīņas paņēmienu lietošanā, kā arī teorētisko zināšanu pārbaudes. Eksāmena saturu izstrādā Iekšlietu ministrija un saskaņo to ar Izglītības un zinātnes ministriju.

Teorētisko zināšanu pārbaudē ietver šādas tēmas:

- 1) Apsardzes darbību regulējošie normatīvie akti;
- 2) Apsardzes pakalpojumu veidi un apsardzes darbības ierobežojumi;
- 3) Apsardzes darbības taktika un paņēmieni;
- 4) Apsardzes komersanta un apsardzes darbinieka pienākumi un tiesības;
- 5) Šaujamoču, fiziskā spēka, speciālo līdzekļu lietošanas un dienesta suņu izmantošanas nosacījumi un kārtība;
- 6) Apsardzes komersants, iekšējās drošības dienests, apsardzes darbības licencēšana un apsardzes darbinieku sertificēšana;
- 7) Apsardzes darbības uzraudzība;
- 8) Apsardzes komersanta un apsardzes darbinieka atbildība;
- 9) Kriminālatbildība un administratīvā atbildība, tās piemērošanas kārtība;
- 10) Saskarsme apsardzes darbībā;
- 11) Drošība un darba aizsardzība apsardzes darbībā.⁵

Teorētisko zināšanu pārbaudē persona atbild uz trim jautājumiem. Apsardzes darbības kvalifikācijas pārbaudījumā personai nav atļauts izmantot normatīvos aktus, mācību grāmatas, pierakstus, citus mācību līdzekļus, elektroniskos sakaru līdzekļus un papildlīdzekļus, kā arī sarunāties ar citām personām, kuras kārtu kvalifikācijas pārbaudījumu.

Ja sertifikācijas komisija konstatē, ka personas praktiskās iemaņas tuvciņā un speciālo cīņas paņēmienu lietošanā nav pietiekamas vai teorētisko zināšanu pārbaudē personas sniegtā atbilde uz vismaz vienu jautājumu nav sekmīga, eksāmens netiek nokārtots. Personai ir tiesības kārtot apsardzes darbības kvalifikācijas pārbaudījumu ne vairāk kā trīs reizes gadā un ne agrāk kā pēc trim mēnešiem no iepriekšējā kvalifikācijas pārbaudījuma kārtošanas.

⁴ MK noteikumi Nr.930 „Apsardzes darbības licencēšanas noteikumi”, 32.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 11.11.2008.; stājās spēkā 15.11.2008. // Latvijas Vēstnesis, 14.11.2008., Nr.178 (3962).

⁵ MK noteikumi Nr.594 „Noteikumi par apsardzes sertifikātu izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtību un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apmēru”, 19.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 02.08.2011.; stājās spēkā 06.08.2011. // Latvijas Vēstnesis, 05.08.2011., Nr.122 (4520).

Apsardzes sertifikāta derīguma termiņš ir pieci gadi.

Sarunās ar VP darbiniekiem, Apsardzes darbības sertifikācijas komisijas locekļiem un sertifikācijas kandidātiem noskaidrots, ka nav pretenziju pret šobrīd pastāvošo apsargu sertifikācijas kārtību un eksāmenu saturu. Vienīgā konstatētā problēma ir garās rindas uz eksamināciju. Intervijas laikā sertifikācijas kandidāti ierosināja mutisko eksāmenu aizstāt ar testu. Savukārt komisijas locekļi norādīja, ka kandidāti ir ļoti dažādi un mutiskais eksāmens ļauj pielāgoties pretendentiem un uzzināt vairāk par viņu zināšanām.

Sabiedrības intereses. Riski

Industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; sabiedrības kārtība un drošība; cilvēka dzīvības un veselības aizsardzība; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība; aizsardzība, kas nodrošina normatīvajiem aktiem atbilstošu drošības līmeni.

Būtiskākie riski ir dzīvības un veselības aizsardzības risks, apdrošināšanas, ekonomiskais, komerciālais un juridiskais risks.

Papildprasības

- 1) Atbilstoša veselība;
- 2) Civiltiesiskās atbildības vai finansiālā riska apdrošināšana;
- 3) Regulāra atkārtota profesionālā sertifikācija (resertifikācija) vai atestācija, ko veic pēc noteikta laika.

Ministru kabineta (MK) 27.01.2009. noteikumi Nr.66 „Noteikumi par civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu apsardzes darbībā”⁶ nosaka apsardzes komersanta civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas kārtību un civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas atbildības limitu.

Apdrošināšanas objekts ir apsardzes komersanta civiltiesiskā atbildība par tā darbības vai bezdarbības dēļ apsardzes darbības laikā trešās personas dzīvībai un veselībai nodarīto kaitējumu, trešās personas mantai nodarītajiem bojājumiem, kā arī par trešās personas mantas zudumu.

Apsardzes komersants civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu slēdz mēneša laikā pēc speciālās atļaujas (licences) saņemšanas un uz termiņu, kas nav mazāks par vienu gadu. Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas atbildības limits par apdrošināšanas periodu nedrīkst būt mazāks par 10% no apsardzes komersanta gada apgrozījuma, bet ne mazāks kā 100 000,00 LVL gadā.

Igaunija

Apsardzes darbinieku sertifikācijas procesu ir izstrādājusi Igaunijas Drošības asociācija (IDA).

Fiziskām personām, lai saņemtu sertifikātu, jāatbilst šādām prasībām:

- Apsargs I

⁶MK noteikumi Nr.66 „Noteikumi par civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu apsardzes darbībā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 27.01.2009.; stājās spēkā 31.01.2009. // Latvijas Vēstnesis, 30.01.2009., Nr.17 (4003).

Kandidātam ir jābūt iegūtai pamatzglītībai, apmācībai saskaņā ar sertifikācijas standartu, kā arī labam fiziskajam un veselības stāvoklim.

- Apsargs II

Kandidātam jābūt apsarga I sertifikātam, vismaz viena gada darba pieredzei šajā jomā, zināšanās un prasmēm atbilstoši sertifikācijas standartam, labam fiziskajam un veselības stāvoklim, vai ugunsdzēsēju virsnieka vai robežsardzes virsnieka sertifikātam un vismaz viena gada darba pieredzei attiecīgajā jomā.

- Apsargs III

Kandidātam ir jābūt vidējai izglītībai, apmācībai saskaņā ar sertifikācijas standartu, labam fiziskajam un veselības stāvoklim.⁷

Lietuva

Lietuvā ir veikts pētījums⁸ par problēmām privāto apsardzes darbinieku profesionālās izglītības un augstākās izglītības sistēmā un tās attīstību, kurā secināts, ka privāto apsardzes pakalpojumu klientiem pastāvīgi pieaug prasības attiecībā pret privāto drošības dienestu darbiniekiem, dodot priekšroku augstas kvalitātes profesionāļiem.

Normatīvo aktu analīze liecina, ka ES dalībvalstis ir noteikušas minimālās prasības (piemēram, vecums, laba veselība, pamata apmācība, izglītība un pārliecība) apsardzes darbiniekiem. Savukārt normatīvais regulējums nenosaka prasības, kas jāpiemēro attiecībā uz privātiem drošības vadītājiem un administratīvajam drošības personālam. Iemesls tam ir katras ES dalībvalsts atšķirīgā politika privāto apsargu tirgū un privātās apsardzes prasības, kas pamatojas tikai uz minimumu – profesionalitāti.

ES dalībvalstīs vēl joprojām nav vienota tiesiskā regulējuma privātajiem apsardzes pakalpojumiem, jo pastāv atšķirības drošības biznesa attīstības politikā un tiesiskajā regulējumā. Dažās ES valstīs (Austrija, Francija, Vācija u.c.) nav atsevišķu tiesību aktu, kas regulē privāto apsardzes darbību, toties citās (Grieķija, Itālija, Spānija, Zviedrija u.c.) privātās apsardzes darbības jomu regulē formāli, bez jebkādiem skaidriem nosacījumiem privāto apsardzes uzņēmumu attīstībai. Tikai dažās ES valstīs (Īrija, Lielbritānija, Luksemburga, Polija, Slovēnija, Ungārija u.c.) privātās apsardzes bizness ir labi attīstīts un konkurētspējīgs ar valsts drošības jomu.

Lietuvā privātās apsardzes pakalpojumus regulē personu un īpašuma aizsardzības likums⁹, kas nosaka trīs galvenās prasības personām, kuras vēlas sniegt šādus pakalpojumus:

- 1) Personai jābūt vismaz 18 gadus vecai;
- 2) Personai ir jābūt labai veselībai;
- 3) Personai ir jānokārto apsardzes eksāmens, lai iegūtu apsardzes licenci.

Lietuvā, Latvijā, Polijā, Beļģijā, Nīderlandē, Portugālē, Rumānijā, Spānijā u.c. ES valstīs nepieciešamais minimālais vecums privātam apsardzes darbiniekam ir 18 gadi,

⁷Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

⁸Kalesnykas, R., Dieninis, L. *The legal regulation of Professional requirements for private security personnel: the experience of Lithuania and some European Union countries*. Publicēts žurnālā „Current Issues of Business and Law”, 2010., 5.izdevums, Nr.1 (2010)

⁹Personu un īpašuma aizsardzības likums Nr. IX-2327 (*Asmens Ir Turto Saugos Įstatymas*) / Lietuvas Republikas likums. Pieņemts Lietuvas Republikas Seimā 08.07.2004.; stājās spēkā 01.01.2005.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 20.10.2012. // Oficiālais Laikraksts, 2004., Nr.116-4317.

bet dažās Eiropas valstīs (Čehija, Norvēģija, Slovākija, Zviedrija) minimālais vecums profesionālajai darbībai privātās apsardzes jomā ir 21 gads. ES tiek diskutēts par iespēju tiesiski norobežot vecuma prasības un apvienot dažādas profesionālās kompetences prasības attiecībā uz drošības darbiniekiem, kas nodarbojas ar personiskās un mantiskās drošības neapbruņotu aizsardzību (18 gadi), drošības personālu, kas nodarbojas ar bruņotu personiskās un mantiskās drošības aizsardzību (no 21 gada), un privātiem drošības vadītājiem (25 gadi).

Lietuvā un citās ES valstīs, lai kļūtu par apsargu, sertifikācijas kandidātam ir jāapgūst profesionālās apmācības kursu noteikta stundu skaita garumā (no 28 līdz 360 stundām) un jānokārto vienu eksāmenu. Tikai Bulgārijā, Maltā, Nīderlandē, Polijā un Slovēnijā personām, kas saistītas ar privātajiem drošības dienestiem, jābūt augstskolu absolventiem. Šobrīd ES dalībvalstīs realizētie dažādie drošības personāla apmācības modeļi (augstākā izglītība un profesionālā izglītība, praktiskās apmācības un kursi) nerada kopēju privātā drošības personāla apmācību sistēmu, lai nodrošinātu kompetenci, zināšanas un profesionālās prasības privātajam apsardzes personālam. Drošības personāla apmācības varētu būt efektīvākas augstākās izglītības (teorētiskās zināšanas) un profesionālās apmācības (praktiskās iemaņas) modeļu apvienošanas rezultātā.¹⁰

Šobrīd Lietuvā personām, kuras vēlas strādāt par apsargiem, ir jāapmeklē apmācību kursi un jānokārto eksāmens Valsts policijā. Apmācību kursu programmā ir teorētiskā un praktiskā daļa, kur tiek mācīta pašizsardzības un šaušanas māksla. Apmācību kursiem jābūt vismaz 52 stundu apjomā.

Apsarga sertifikācijas kandidātam Lietuvā ir jāsaņem ārsta izziņa - forma 048A, ja plānots strādāt bez šaujameroca vai forma 049A, ja plānots strādāt ar šaujameroci. Kā papildprasības tiek piemērotas laba reputācija un atbilstība veselības prasībām.¹¹

Polija

Lai saņemtu apliecību „drošības personāla licence”, kandidātam jāatbilst šādām prasībām:

- 1) Kandidātu pozitīvi vērtē vietējās policijas augstākā amatpersona;
- 2) Jābūt oficiālam medicīnu pozitīvam vērtējumam, kurā apliecināts, ka kandidāts fiziski un psiholoģiski spēj kalpot drošības dienestā;
- 3) Ir diploms vai apliecība no izglītības iestādes, kas apstiprina speciālo izglītību vai ir vismaz 15 gadu pieredze šai sfērā, vai beidzis mācības un nokārtojis apsardzes darbinieka eksāmenu.¹²

Neatkarīgi no iepriekš minētā, piesakoties uz „drošības personāla licenci” fiziskai personai jāatbilst šādām pamatprasībām:

- 1) Polijas vai ES, vai Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) valsts pilsonis;
- 2) Vismaz 21 gadu vecs;

¹⁰Kalesnykas, R., Dieninis, L. *The legal regulation of Professional requirements for private security personnel: the experience of Lithuania and some European Union countries*. Publicēts žurnālā „Current Issues of Business and Law”, 2010., 5.izdevums, Nr.1 (2010), 241.lpp.

¹¹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

¹²Par personu un tpašuma drošību. (*Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 22.08.1997.; stājās spēkā 27.03.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 26.07.2005. // Oficiālais Vēstnesis, 1997., Nr.114 punkts 740.

- 3) Pabeigta vidējā izglītība;
- 4) Jābūt izpratnei juridiskajos jautājumos;
- 5) Nav tiesāts;
- 6) Ir militārais statuss „rezervists”.¹³

Polijā šobrīd tiek veiktas izmaiņas apsardzes darbinieku sertifikāciju regulējošajos normatīvajos aktos. Pieņemts lēmums, ka sākot ar 2014. gada 1. janvāri tiks atcelts kandidāta profesionalitātes pārbaudes eksāmens un darbībai šajā jomā nebūs nepieciešama licence. Esošā sistēma saglabāsies profesionālajiem apsargiem, kuru saraksts tiek gatavots.¹⁴

Somija

Nepieciešama pabeigta apsardzes pamata izglītība, ko iespējams iegūt pie dažādiem šī pakalpojuma sniedzējiem (izglītības iestādes, lielākie drošības sektora uzņēmumi).¹⁵

Secinājumi

Visās pētījumā analizētajās valstīs apsargiem ir ieviesta vienota minimālā prasība - profesionālisms. Vecuma robežas profesionālajai darbībai šajā jomā ir dažādas – zemākā līmeņa apsargiem 18 vai 21 gads, vadošā līmeņa apsargiem ieteicams ne mazāk par 25 gadiem. Vadošajiem apsardzes darbiniekiem nevienā no pētījumā analizētajām valstīm nav izdalīti atsevišķi sertifikācijas noteikumi. Visās pētījumā analizētajās valstīs apsargiem sertifikāta saņemšanai nepieciešama izglītība (kursi vai 1. līmeņa augstākā izglītība, vai 2. līmeņa augstākā izglītība).

Kopumā apsargu sertifikācijas jomā nepieciešams atrisināt divas problēmas:

- 1) Profesionālās apmācības un izglītības programmu apsardzes personālam, kas orientētas uz profesionālo kvalifikāciju un augstākām pakāpēm, trūkums.
- 2) Apmācības modelis privāto drošības dienestu darbiniekiem nav savstarpēji saskaņots ES dalībvalstīs. Tas nepieciešams, lai izpildītu visas prasības attiecībā uz privāto apsardzes darbinieku profesionālo kompetenci, ievērojot klientu un patērētāju vajadzības.

2. Arhitekti

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Arhitektu prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu reglamentē MK 08.07.2003. noteikumi Nr. 383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses

¹³Par personu un īpašuma drošību. (*Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 22.08.1997.; stājās spēkā 27.03.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 26.07.2005. // Oficiālais Vēstnesis, 1997., Nr.114 punkts 740.

¹⁴ Akts par grozījumiem likumos, kas regulē dažādu profesiju darbību. (*Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 13.06.2013.; stājās spēkā 23.08.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2013., Nr.829.;

Par ierobežojumu atcelšanu profesionālajai darbībai; I daļa. Pieejams Polijas Republikas Tieslietu ministrijas mājaslapā: <http://ms.gov.pl/pl/deregulacja-dostepu-do-zawodow/i-transza/> (skatīts 26.07.2013.)

¹⁵ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

sertifikāta piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”¹⁶. Saskaņā ar šo noteikumu 2. punktu persona var pretendēt uz arhitekta prakses sertifikātu vienā vai vairākās šo noteikumu pielikumā minētajās sertificēšanas jomās, ja tā ir ieguvusi izglītību arhitektūras specialitātē un atbilst šo noteikumu pielikumā minētajām prasībām attiecībā uz prakses ilgumu.

Arhitekta prakses sertifikātus piešķir uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus. Lai saņemtu arhitekta prakses sertifikātu, persona iesniedz sertificēšanas institūcijā:

- 1) Iesniegumu par sertifikāta piešķiršanu;
- 2) Izglītību apliecinošus dokumentus;
- 3) Apliecinātu to darbu sarakstu, kuru izpildē attiecīgā persona piedalījies. Sarakstā jānorāda darba devēju, pasūtītāju, objektu un tā atrašanās vietu, darbu izpildes laiku un personas līdzdalības pakāpi. Sarakstu apliecina darba devējs un sertificēts par attiecīgo darbu izpildi atbildīgais speciālists.¹⁷

Beidzoties piecu gadu termiņam, sertifikāts ir jāatjauno. Lai pagarinātu arhitekta prakses sertifikāta derīguma termiņu, sertificētā persona iesniedz attiecīgajā sertificēšanas institūcijā:

- 1) Iesniegumu par sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanu;
- 2) Izglītību apliecinošus dokumentus, ja sertificētā persona ir ieguvusi papildu izglītību prakses laikā;
- 3) Darba devēja apliecinātu darbu sarakstu, kuru izpildē sertificētā persona piedalījies. Sarakstā jānorāda darba devējs, pasūtītājs, objekts un tā atrašanās vieta, darbu izpildes laiks un personas līdzdalības pakāpe;
- 4) Saņemto pretenziju sarakstu (ja pretenzijas ir saņemtas).¹⁸

Visi intervētie arhitekti atzīst, ka šīs profesijas sertificēšanas prasība ir pamatota. Iegūtais sertifikāts tā īpašniekiem uzliek augstāku atbildības sajūtu par veiktajiem darbiem. Tika atzīmēts, ka citās valstīs sertifikācija netiek veikta un bez tās var iztikt situācijā, kad speciālistiem ir augstāka atbildība par savu veikumu, kā, piemēram, Zviedrijā.

Vērtējumi par sertificēšanas un sertifikāta atjaunošanas procesu ir dažādi. Daži no intervētajiem speciālistiem uzskata, ka sertifikāta atjaunošanas procesam jābūt nopietnākam, iekļaujot augstākas prasības. Iespējams, ka būtu nepieciešams eksāmens vai vismaz diskusija ar sertificēšanas komisiju. Tika izteikts priekšlikums pārskatīt sertifikācijas maksu, jo situācijā, kad speciālistam gadā ir daži mazi projekti, maksa ir nesamērīgi liela. Starp arhitektiem pastāv arī uzskats, ka sertifikācijas atjaunošana ir lieka un ka tā ir lieka birokrātiska procedūra.

¹⁶ MK noteikumi Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.07.2003.; stājās spēkā 19.07.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 29.06.2011. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2003., Nr.106 (2871).

¹⁷ MK noteikumi Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”, 6.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.07.2003.; stājās spēkā 19.07.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 29.06.2011. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2003., Nr.106 (2871).

¹⁸ Turpat, 7.punkts.

Sabiedrības intereses. Riski

Industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; sabiedrības kārtība un drošība; cilvēka dzīvības un veselības aizsardzība; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība.

Papildprasības

Darba uzsākšanai, patstāvīgai darbībai profesijā vai darbībai pašnodarbinātas personas statusā likumā vai MK noteikumos atsevišķām reglamentētajām profesijām var izvirzīt šādas papildu prasības:

- 1) Zvēresta vai svinīga solījuma nodošana;
- 2) Profesionālās ētikas kodeksa ievērošana;
- 3) Atbilstoša reputācija, persona nav krimināli sodīta, tai nav uzlikti administratīvie sodi vai disciplinārsodi saistībā ar attiecīgās profesionālās darbības normu pārkāpumiem;
- 4) Atbilstoša veselība;
- 5) Civiltiesiskās atbildības vai finansiālā riska apdrošināšana;
- 6) Atbilstošs valsts valodas zināšanu līmenis;
- 7) Regulāra atkārtota profesionālā sertifikācija (resertifikācija) vai atestācija, ko veic pēc noteikta laika;
- 8) Papildu noteikumi darbībai pašnodarbinātas personas statusā, tajā skaitā speciālas licences nepieciešamība atsevišķiem darbības veidiem.¹⁹

Šīs jomas speciālistiem kā obligāta prasība papildus izglītībai ir arhitektu prakses sertifikāta iegūšana, kas apliecina fiziskās personas profesionālo kvalifikāciju attiecīgajā būvniecības jomā. Tikai tāds arhitekts, kurš ieguvis iepriekš minēto sertifikātu, drīkst veikt patstāvīgu profesionālo darbību.

Igaunija

Igaunijā arhitektu sertifikācija notiek divas reizes gadā. Sertifikāta pretendents tiek vērtēts, balstoties uz iesniegtajiem dokumentiem un intervijas rezultātu. Lai pieteiktos uz sertifikāciju, jāiesniedz sekojoši dokumenti:

- 1) Pieteikums;
- 2) Pases vai cita identitāti apliecinoša dokumenta kopija;
- 3) Izglītību un kvalifikāciju apliecinošu dokumentu kopijas;
- 4) Darba pieredzes apraksts;
- 5) Pēdējo 10 gadu laikā veikto darbu saraksts;
- 6) Ilustratīvi materiāli – objektu fotogrāfijas, rasējumi;
- 7) Apmeklēto profesionālās apmācības pasākumu saraksts.

¹⁹ Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu., 3.panta 5.punkts. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 20.06.2001.; stājies spēkā 20.07.2001.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 20.07.2011. // Latvijas Vēstnesis, 06.07.2001., Nr.105 (2492).

Arhitekta sertifikātus izsniedz dažādās arhitektūras jomās un dažādās pakāpēs, piemēram, diplomēts arhitekts, interjera arhitekts, ainavu arhitekts u.c. Vēlamā sertificēšanas joma un pakāpe nosaka arī prasības attiecībā uz izglītību un darba pieredzi.²⁰

Lietuva

Lietuvā arhitekts ir reglamentēta profesija. Arhitektu sertifikācija tiek veikta saskaņā ar Lietuvas Republikas Vides ministrijas apstiprināto arhitektu sertifikācijas procesu.²¹

Polija

Sertifikāta pretendents jānosniedz rakstisks un mutisks eksāmens kādā no trim jomām:

- 1) Projektēšanai izvēlētajā specializācijā;
- 2) Būvniecības darbu vadīšanai izvēlētajā specializācijā;
- 3) Projektēšanai un būvniecības darbu vadīšanai izvēlētajā specializācijā.

Lai piedalītos eksāmenā, kandidātam jāiesniedz pieteikums un jāsamaksā maksa 400,00 EUR (281,12 LVL) apjomā, kā arī jāizpilda sekojošas prasības:

- 1) Jābūt beigušam tehniskās universitātes inženieru fakultāti;
- 2) Jābūt veiksmīgai praktiskajai pieredzei:
 - Projektēšanai - divi gadi darbs birojā un viens gads būvniecībā;
 - Būvniecības darbu vadīšanai - divi gadi būvniecībā un papildus nepieciešamo dokumentu iesniegšana.²²

Somija

Somijā arhitekts pieder pie nereglamentētajām profesijām un, tāpat kā citās ES valstīs, arhitekta profesijas nosaukumu var lietot arī citas personas, nevis tikai tās, kuras ieguvušas arhitekta izglītību.

Arhitekta grādu (*Master of Science (Architecture), M.Sc. (Archit.)*) Somijā var iegūt Alto Universitātē, Tampere Tehnoloģiju universitātē un Oulu Universitātē.

Somijas Arhitektu asociācija ir bezpeļņas profesionālā organizācija, kas pieejama visiem arhitektiem ar somu universitāšu izsniegtu grādu vai citu valstu ekvivalentu kvalifikāciju.²³

Secinājumi

Viennozīmīga pieeja attiecībā uz arhitektu sertifikāciju pētījumā analizētajās valstīs nav novērojama. Tomēr neatkarīgi no tā, vai šī profesija tiek reglamentēta, vai nē, sertifikācijas iespējas pastāv visās valstīs. Situācijā, kad profesija netiek reglamentēta,

²⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

²¹ Lietuvas Republikas Ekonomikas ministrijas 31.08.2010. rīkojums Nr.4-668 „Par Lietuvas Republikā reglamentēto profesiju saraksta apstiprināšanu”. Pieejams Reglamentēto profesiju kvalifikācijas atzīšanas mājaslapā: <http://www.profesijos.lt/index.php?365682617> (skatīts 21.06.2013.)

²² Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo pašpārvaldi. (*Ustawa o samorządzie zawodowym architektów, urbanistów inżynierów budownictwa*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.12.2000.; stājās spēkā 25.01.2002.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2001., Nr.5 punkts 42.

²³ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

sertificēšana darbojās kā papildus kvalitātes garants patērētājiem. Sertificēšana lielā mērā darbojās arī kā konkurences instruments, ar kura palīdzību tiek apliecināta attiecīgās personas kompetence un augsta konkurētspēja.

Gan valstīs, kurās arhitekta profesija ir reglamentēta, gan tajās, kur arhitekts ir nereglamentēta profesija, ir paredzēta procedūra arhitekta profesionālās darbības kvalitātes uzraudzībai. To veic gan valsts institūcijas (Polijā), gan arī pašvaldības institūcijas (Somijā). Gadījumā, ja uzraudzību veic pašvaldības institūcijas, tām tiek deleģētas tiesības saņemt visu nepieciešamo informāciju par arhitekta darbību, kā arī izskatīt sūdzības un strīdus, ja tādi ir radušies. Izmantojot šādu pieeju, tiek nodrošināta labāka patērētāju interešu aizsardzība, pateicoties pašvaldību tuvumam, kā arī ieinteresētībai nodrošināt augstas kvalitātes pakalpojumus to teritorijā izstrādājamiem būvniecības un rekonstrukcijas projektiem.

3. Bīstamo iekārtu drošības speciālisti

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Bīstamās iekārtas ir iekārtas un to kompleksi, kas neatbilstošas lietošanas un uzturēšanas rezultātā var apdraudēt cilvēku dzīvību un veselību, vidi un materiālās vērtības un kas to lietošanas laikā ir pakļautas likumā „Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību” noteiktajai valsts uzraudzībai un kontrolei un normatīvajos aktos noteiktajām pārbaudēm.²⁴ Saskaņā ar MK 07.11.2000. noteikumiem Nr.384 „Noteikumi par bīstamajām iekārtām” bīstamās iekārtas ir:

- 1) Celšanas iekārtas: lifti; kravas celtni, kuru celjspēja ir viena tonna vai lielāka; pacelāji cilvēku celšanai augstumā virs trim metriem; cilvēku pārvadāšanai paredzētās trošu ceļu iekārtas; eskalatori un konveijeri, kas paredzēti cilvēku pārvietošanai;
- 2) Katliekārtas;
- 3) Spiedieniekārtu kompleksi, kas saskaņā ar normatīvajos aktos par spiedieniekārtām un to kompleksiem noteikto klasifikāciju atbilst III un IV kategorijai;
- 4) Maģistrālie cauruļvadi naftas un naftas produktu vai dabasgāzes pārvadei un transportēšanai;
- 5) Ķīmisko vielu ražošanas, uzglabāšanas un izmantošanas iekārtas un to kompleksi: tehnoloģiskās iekārtas degvielas uzpildes stacijās, kuru kopējais tvertņu tilpums ir lielāks nekā 2,5 m³; stacionāri rezervuāri bīstamo vielu uzglabāšanai, kuros vienlaikus ir iespējams uzglabāt šādu daudzumu plūstošu vielu: vielas, kuras saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ugunsdrošību ir viegli uzliesmojoši, sprādzienbīstami un ļoti viegli uzliesmojoši šķidrums, gāzes un to maisījumi, - vairāk kā 2,5 m³; dīzeļdegviela, šķidrums kurināmais un vielas, kuras saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ugunsdrošību ir degoši šķidrums, - vairāk kā 10 m³; vielas, kuras saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ķīmisko vielu klasifikāciju un augu aizsardzības līdzekļiem ir ļoti toksiskas, toksiskas un kaitīgas, - vairāk kā 2,5 m³; sašķidrinātās naftas gāzes balonu uzpildes stacijas;

²⁴ Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību., 1.panta 1.punkts. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 24.09.1998.; stājies spēkā 27.09.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.09.2009. // Latvijas Vēstnesis, 13.10.1998., Nr. 291/292 (1352/1353).

- 6) Metalurģijas tehnoloģiskās iekārtas: tērauda kausēšanas iekārtas; tērauda velmēšanas iekārtas;
- 7) Autotransporta līdzekļu cisternas bīstamo kravu pārvadāšanai;
- 8) Publiskās atrakciju iekārtas, kas paredzētas cilvēku pārvietošanai, ja pārvietošanas kustība notiek: vertikālā plaknē; divās vai vairākās plaknēs.²⁵

Bīstamo iekārtu drošības speciālisti jeb eksperti nodarbojas ar bīstamo iekārtu pārbaudi un tā ir inspicēšanas institūcijas darbība, kuras mērķis ir bīstamās iekārtas lietošanas laikā novērtēt tās atbilstību normatīvajos un normatīvtehniskajos aktos noteiktajām konkrētajām prasībām vai, pamatojoties uz profesionālu spriedumu, - normatīvajos aktos noteiktajām galvenajām drošības prasībām.

Šobrīd Latvijā bīstamo iekārtu drošības speciālistu sertifikācija netiek veikta, visu atbildību uzņemas darba devējs. Taču, ja fiziska persona vēlas darboties šajā sfērā, to var darīt tikai ar darba devēja, kas akreditējies SIA „Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs” Latvijas Nacionālajā akreditācijas birojā (LATAK), starpniecību.

Pirms 10 gadiem bīstamo iekārtu speciālistu profesija Latvijā bijusi stingri reglamentēta:

- Speciālistiem noteikta obligāta apmācība un eksāmeni, kas sastādīti konkrētiem darbības virzieniem;²⁶
- Tehnisko Ekspertu Asociācija (TEA) izstrādājusi un apstiprinājusi bīstamo iekārtu ekspertu sertifikācijas kritērijus;²⁷
- Veikta speciālistu atestācija atbilstoši Labklājības ministrijas (LM) rīkojumam.²⁸

Intervijās ar nozares pārstāvjiem²⁹ secināts, ka vēsturiskā sertificēšanas sistēma nebija efektīva:

- Nozarē darbojas ierobežots, nemainīgs speciālistu loks;
- Sertifikāta eksāmena prasības bija vieglas, netika prasīta specializēta izglītība;
- Degradējās sertifikāta kandidātu vērtēšana, jo katrs darba devējs varēja organizēt eksāmenu.

Atbilstoši šobrīd spēkā esošajai sistēmai, ja juridiska persona ir akreditēta LATAK, tā drīkst sertificēt fiziskās personas. Tirgus dalībnieku (sertificētāju) skaitu neierobežo, to regulē pats tirgus. Taču atsevišķām profesijām tirgū ir tikai viens vai divi sertificētāji, jo trešajam nav peļņas iespēju. Tā kā bīstamo iekārtu pārbaudi veikšanai vienīgais nosacījums ir uzņēmuma akreditācija, fizisko personu sertifikācija ir katra uzņēmuma atbildība.

²⁵ MK noteikumi Nr.384 „Noteikumi par bīstamajām iekārtām”, 2.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 07.11.2000.; stājies spēkā 11.11.2000. // Latvijas Vēstnesis, 10.11.2000., Nr.401/403 (2312/2314)

²⁶ Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību., VI nodaļa. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 24.09.1998.; stājies spēkā 27.09.1998.; zaudējis spēku ar 23.09.2004. grozījumiem, kas stājās spēkā 19.10.2004. // Latvijas Vēstnesis, 13.10.1998., Nr. 291/292 (1352/1353).

²⁷ Bīstamo iekārtu eksperts. Pieejams PSI Grupa mājaslapā: <http://psi.lv/public/28654.html> (skatīts 16.09.2013.)

²⁸ LM rīkojums Nr.284 „Par bīstamo iekārtu apkalpojošā personāla apmācību, atestāciju un zināšanu pārbaudi”; Pieņemts Labklājības ministrijā 12.10.2000.; stājies spēkā 12.10.2000.; zaudējis spēku 19.10.2004. // Latvijas Vēstnesis, 24.11.2000., Nr.424/425 (2335/2336).

²⁹Intervijas ar TEA Valdes priekšsēdētāju Jeļenu Pēkali un AS „Inspecta Latvia” Administratīvo direktoru Mārtiņu Cīruli

Pašlaik fizisko personu – bīstamo iekārtu drošības speciālistu - kompetences novērtēšana tiek veikta atbilstoši standarta LVS EN ISO/IEC 17024 „Atbilstības novērtēšana. Vispārīgās prasības personu sertificēšanas institūcijām”³⁰, sertifikācijas shēmas un eksaminācijas un sertifikācijas procedūras prasībām.

Intervijā ar TEA pārstāvi noskaidrots, ka šobrīd netiek veikta pietiekoša bīstamo iekārtu drošības speciālistu uzraudzība tirgū kopumā. Piemēram, speciālists, kurš vainojams smagā, ar darbu saistītā pārkāpumā, atrodoties izmeklēšanā, turpina pildīt savus profesionālos pienākumus, tā apdraudot vēl citu cilvēku dzīvību un veselību. Tāpat nesamērīga ir situācija, kad viens speciālists ir atbildīgs par 70 bīstamām medicīnas iekārtām.

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (PTAC), veicot tirgus uzraudzību, arī konstatējis pārkāpumus speciālistu darbībā. Taču sodu sistēma un PTAC iespējas to piemērošanā ir ierobežotas un neefektīvas, tāpēc ir nepieciešams ieviest papildus prasības bīstamo iekārtu drošības speciālistu darbības uzraudzībai.

Sabiedrības intereses. Riski

Industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; cilvēka dzīvības un veselības aizsardzība; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība; vides aizsardzība; aizsardzība, kas nodrošina normatīvajiem aktiem atbilstošu drošības līmeni.

Būtiskākie analizētie riski ir dzīvības un veselības aizsardzības risks un ekoloģiskais risks, kā arī ilglaicīgie un ekonomiskie riski.

Papildprasības

Atbilstoša veselība, ko pēc darba devēju iniciatīvas var pieprasīt.

Igaunija

Sertifikācijas procesu ir izstrādājusi IDA. Sertifikāts tiek izsniegts, pamatojoties uz iepriekšējo darba pieredzi – kandidātam ir jāiesniedz tehnisko uzdevumu aprakstu un jāpiedalās intervijā.

Prasības, kādas izvirzītas personām, kuras vēlas saņemt sertifikātu (Drošības un ugunsdrošības sistēmas tehniķis III):

- 1) Piecu gadu darba pieredze;
- 2) Profesionālo apmācību kursu apmeklējums.

Sertifikāts, kas izdots pirmo reizi, ir spēkā trīs gadus, pēc tam jāiesniedz pieteikumu par sertifikāta pagarināšanu. Pamats sertifikāta pagarināšanai – eksperts veic profesionālo darbību bīstamo iekārtu drošības jomā un apmeklē profesionālo apmācību.³¹

Lietuva

Lai saņemtu licenci darbībai bīstamo iekārtu drošības speciālista profesijā, jāveic nodevas apmaksas:

³⁰ Standarts Nr. LVS EN ISO/IEC 17024:2012 A „Atbilstības novērtēšana. Vispārīgās prasības personu sertificēšanas institūcijām”. Izdevējs: SIA „Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs” Standartizācijas birojs. Stājies spēkā 25.10.2012.

³¹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

- 1) Par licences pirmreizējo izsniegšanu – 350,00 LTL (71,40 LVL);
- 2) Par licences pārskatīšanu vai dublikāta izsniegšanu – 150,00 LTL (30,60 LVL).³²

Juridiska persona, kas vēlas iegūt licenci, iesniedz valsts iestādē pieteikumu, norādot bīstamās iekārtas, kuru drošības uzraudzībai tā vēlas iegūt licenci. Kopā ar pieteikumu jāiesniedz:

- 1) Juridiskās personas reģistrācijas dokumentus, zīmoga paraugu un vadītāju parakstu paraugus;
- 2) Juridiskās personas vadītāja parakstītu apliecinājumu, kas ietver informāciju par bīstamajām iekārtām, instrumentiem u.c.;
- 3) Darbinieku, kuri veic regulāru bīstamo iekārtu tehnisko apkopi, kvalifikācijas dokumentu kopijas.³³

Valsts iestāde, pēc dokumentu un juridiskās personas sniegto datu un informācijas pārbaudes, pieņem lēmumu piešķirt licenci saskaņā ar saņemtajiem dokumentiem.

Licenci izsniedz pēc civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polises kopijas saņemšanas uz nenoteiktu laiku. Licence ir paredzēta noteiktas darbības veikšanai.

Valsts darba inspekcija uzrauga licences turētāja profesionālās darbības atbilstību normatīvajiem aktiem. Pārbaužu rezultātā var prasīt, lai juridiskā persona Valsts darba inspekcijas noteiktā termiņā novērstu konstatētos pārkāpumus licencētajās darbībās, vai atsevišķos gadījumos ierosināt licences apturēšanu. Šādā gadījumā licences darbība tiek atjaunota ne vēlāk kā 10 darba dienu laikā pēc tam, kad licences turētājs novērsis licencētajās darbības pārkāpumus. Kamēr licence ir apturēta, licences turētājs nav tiesīgs veikt profesionālo darbību.³⁴

Polija

Normatīvie akti regulē tikai bīstamo iekārtu transporta pārvadājumus, tāpēc šīs jomas speciālisti ir tikai daļēji līdzvērtīgi Latvijā lietotajai bīstamo iekārtu drošības speciālista profesijai. Lai saņemtu apliecību „konsultāciju sertifikāts”, sertifikācijas kandidātam jāatbilst noteiktām prasībām:

- 1) Pabeigta augstākā izglītība;
- 2) Nav bijis tiesāts;
- 3) Pabeigta apmācība konsultantiem;
- 4) Pozitīvi nokārtojis eksāmenu (ne vēlāk kā 12 mēnešus pēc mācību gada beigām).³⁵

³²Noteikumi Nr.1458 „Valsts nodevu objektu saraksts, nodevu likmes un to maksāšanas un atmaksāšanas kārtība”. (*Nutarimas dėl valstybės rinkliavos objektų sąrašo, šios rinkliavos dydžių ir mokėjimo ir gražinimo tvarkos patvirtinimo*) / Lietuvos Respublikos Valdišbas noteikumi. Pieņemti Lietuvos Respublikos Valdišbā 15.12.2000.; stājās spēkā 01.01.2001. // Oficiālais Laikraksts, 20.12.2000., Nr. 108-3463.

³³Noteikumi Nr.391 „Potenciāli bīstamo iekārtu licencēšanas noteikumi”. (*Nutarimas dėl Nuolatinės potenciāli aipavojingų ir enginių priežiūros licencijavimotais y klių patvirtinimo*) / Lietuvos Respublikos Valdišbas noteikumi. Pieņemti Lietuvos Respublikos Valdišbā 24.04.2008.; stājās spēkā 24.04.2008.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 25.04.2010. // Oficiālais Laikraksts, 30.04.2008., Nr. 51-1891.

³⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*) (Lietuva).

³⁵ Likums par bīstamo kravu pārvadājumiem., 42.pants. (*Ustawa o przewozie towarów niebezpiecznych*) / Polijas Republikos likums. Pieņemts Polijas Republikos Sejmā 24.10.2011.; stājās spēkā 01.01.2012. // Oficiālais Vēstnesis, 2011., Nr.227 punkts 1367.

Somija

Somijā darba devējs ir atbildīgs par nodarbināto veselību un drošību darbavietā. Par bīstamo iekārtu drošību atbildīgā persona saņem nepieciešamo apmācību un konsultācijas savu pienākumu veikšanai, piemēram, no profesionālā veselības centra.³⁶

Secinājumi

Bīstamo iekārtu drošības speciālistiem pētījumā analizētajās valstīs tiek izsniegtas gan licences, gan sertifikāti. Licences ir beztermiņa, bet sertifikātu derīguma termiņš ir trīs līdz pieci gadi. Visās pētījumā analizētajās valstīs īpaši nozīmīgs kritērijs profesionālās darbības veikšanai ir izglītība, kas nepieciešama gan bīstamo iekārtu drošības speciālistiem, gan viņu uzraugiem.

4. Darba aizsardzības kompetentie speciālisti

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Lai veiktu darba vides iekšējo uzraudzību uzņēmumos, kompetentajam speciālistam nepieciešamas augstākā līmeņa zināšanas (profesionālā augstākā izglītība) darba aizsardzībā atbilstoši Izglītības un zinātnes ministrijas akreditētai otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmai (profesijas standarts „Darba aizsardzības vecākais speciālists”³⁷).

Darba aizsardzības speciālists, kurš ieguvis iepriekš minēto izglītību, ko apliecina attiecīgs dokuments, ir pielīdzināms kompetentam speciālistam un ir tiesīgs veikt darba vides iekšējo uzraudzību uzņēmumos piecus gadus no izglītību apliecinošā dokumenta izdošanas dienas.

Lai saņemtu darba aizsardzības kompetentā speciālista sertifikātu, kandidātam jāiesniedz personāla sertifikācijas institūcijā iesniegumu un šādus dokumentus:

- 1) Izglītību apliecinošu dokumentu par profesionālo augstāko izglītību darba aizsardzībā atbilstoši profesijas standartam „Darba aizsardzības vecākais speciālists” (kopiju) vai kompetenta speciālista sertifikātu par iepriekšējo darbības periodu (kopiju);
- 2) Vienu vai vairākus dokumentus, kas apliecina kandidāta ne mazāk kā triju gadu praktisko darbību darba aizsardzības jomā pēdējo piecu gadu laikā (vai to kopijas);
- 3) Dokumentus, kas apliecina kandidāta zināšanu apguvi par darba aizsardzības jautājumiem ne mazāk kā 80 stundu apmērā pēdējo piecu gadu laikā (kopijas).³⁸

³⁶ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

³⁷ Darba aizsardzības vecākā speciālista profesijas standarts. Reģistrācijas numurs PS 0100. Apstiprināts ar Izglītības un zinātnes ministrijas 10.07.2002. rīkojumu Nr.405. Pieejams Valsts izglītības satura centra mājaslapā: <http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0100.pdf> (skatīts 16.09.2013.)

³⁸ MK noteikumi Nr.723 „Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību”, 11.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.09.2008.; stājās spēkā 01.01.2009.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 30.08.2012. // Latvijas Vēstnesis, 16.09.2008., Nr.143 (3927).

Sertifikācijas eksāmenu veido divas daļas:

- 1) Teorētiskā daļa – tests, kurā kandidāts atbild uz 30 testa jautājumiem;
- 2) Praktiskā daļa, kurā kandidāts risina trīs iepriekš sagatavotus situāciju uzdevumus.³⁹

Šobrīd esošā apmācību sistēma Latvijā paredz trīs līmeņu izglītību darba aizsardzībā:

1. līmenis – kursi 160 stundas (no 2013. gada 1. jūlija 60 stundas, t.sk. 40 stundas teorijas sadaļa un 20 stundas prakse⁴⁰);
2. līmenis – 1. līmeņa profesionālā augstākā izglītība;
3. līmenis – 2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība un maģistri.

Lai vērtētu zināšanu pārbaudes nepieciešamību darba aizsardzības kompetentajiem speciālistiem ar augstāko izglītību, pirms vairākiem gadiem tika izveidota darba grupa, kura pārstāvēja visas ieinteresētās grupas. Diskusiju rezultātā pieņemtais lēmums bijis viennozīmīgs – zināšanu pārbaude ir nepieciešama. Toreiz arī panākta vienošanās par to, ka izveidotā sertificēšanas sistēma ir optimālākais risinājums Latvijas apstākļiem un nav nepieciešams to grozīt.⁴¹

No darba aizsardzības aspekta bīstamie komercdarbības veidi noteikti MK 08.02.2005. noteikumos Nr.99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju”⁴² un šajos komercdarbības veidos pieņemti stingrāki noteikumi – drošības speciālistam jābūt augstākajai izglītībai.

Darba devējam ir pienākums informēt kompetentu institūciju vai kompetentu speciālistu par:

- 1) Darba aizsardzības pasākumiem uzņēmumā un darba vietās;
- 2) Darba vides faktoriem, kuri rada vai var radīt risku nodarbināto drošībai un veselībai.

Komersants ir tiesīgs darboties kā kompetentā institūcija darba aizsardzības jomā tikai tad, kad tā kompetence ir atbilstoši novērtēta⁴³ un informācija par to ir iekļauta LM mājas lapā. Paziņojums par kompetentas institūcijas statusa iegūšanu tiek publicēts arī laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

Kompetento institūciju darbību uzrauga kvalitātes sistēmu sertifikācijas institūcija, kura tai izsniegusi sertifikātu. Tā reizi gadā veic pārbaudes (auditu) attiecīgajā kompetentajā institūcijā.

³⁹ MK noteikumi Nr.723 „Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību”, 22.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.09.2008.; stājās spēkā 01.01.2009.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 30.08.2012. // Latvijas Vēstnesis, 16.09.2008., Nr.143 (3927).

⁴⁰ MK noteikumi Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”, 6.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 01.10.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2013. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

⁴¹ Intervija ar LM pārstāvi Māru Vīksni

⁴² MK noteikumi Nr.99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.02.2005.; stājās spēkā 01.01.2006.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Latvijas Vēstnesis, 11.02.2005., Nr. 24 (3182).

⁴³ MK noteikumi Nr.723 „Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību”, III nodaļa.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.09.2008.; stājās spēkā 01.01.2009.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 30.08.2012. // Latvijas Vēstnesis, 16.09.2008., Nr.143 (3927).

Darba devēja atbildību neierobežo kompetento institūciju vai kompetentu speciālistu pienākumi darba aizsardzības jomā. Darba devēja atbildība par darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpšanu paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā^{44, 45}

Sabiedrības intereses. Riski

Industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; cilvēka dzīvības un veselības aizsardzība; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība; vides aizsardzība; aizsardzība, kas nodrošina normatīvajiem aktiem atbilstošu drošības līmeni.

Būtiskākie analizētie riski ir dzīvības un veselības aizsardzības risks, ekonomiskais un juridiskais risks, tehniskais, tehnogēnais un ekoloģiskais risks, subjektīvie un ilglaicīgie riski.

Papildprasības

Civiltiesiskās atbildības vai finansiālā riska apdrošināšana; regulāra atkārtota profesionālā sertifikācija (resertifikācija).

Igaunija

ES šīs specialitātes angļu valodas nosaukums ietver divas daļas – darba drošības un veselības aizsardzības speciālists. Igaunijā normatīvais regulējums vērsts uz veselības aizsardzību, bet Latvijā – uz darba drošību. Darba aizsardzības speciālisti Igaunijā pēc sertifikācijas prasībām var tikt pielīdzināti higiēnistiem.

Lai saņemtu darba higiēnista 6. līmeņa sertifikātu, kandidātam jāatbilst šādām prasībām:

- Augstākā izglītība darba higiēnas vai citā jomā, kas atbilst sertifikāta standartiem;
- Pieredze un kompetence darba vides riska analīzē, mērīšanā un apdraudējuma analīzē darbavietā, risku novērtēšanā darbavietā un vadības, darba devēju un darbinieku konsultēšanā.

Savukārt veselības aizsardzības speciālistu sertificēšana notiek vismaz reizi gadā, par to pirms tam paziņojot Igaunijas veselības veicināšanas savienības mājaslapā. Sertifikāta saņemšanai kandidātam ir jāiesniedz šādi dokumenti:

- 1) Pieteikums;
- 2) Pases kopija vai cits personu apliecinošs dokuments;
- 3) Dokumentu kopijas, kas apliecina izglītību;
- 4) Apliecinošu dokumentu kopijas par profesionālu treniņu apmeklējumu;
- 5) Apraksts par darba pieredzi ar papildus dokumentiem (darba devēja vēstule par darba pieredzi u.c.).

⁴⁴ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Augstākajā Padomē 07.12.1984.; stājies spēkā 10.07.1985.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 29.05.2013. // Ziņotājs, 20.12.1984., Nr.51.

⁴⁵ Kompetentās institūcijas, kompetenti speciālisti. Pieejams LM mājaslapā: <http://www.lm.gov.lv/text/557> (skatīts 16.09.2013.)

Kvalifikācijas novērtēšana tiek veikta, pamatojoties uz dokumentiem un interviju. Ja nepieciešams, pretendents tiek nosūtīts uz eksāmenu. Atkārtota pārbaude pēc sertifikāta derīguma termiņa beigām tiek veikta, pamatojoties tikai uz dokumentāciju.

Prasības fiziskām personām sertifikāta iegūšanai:

- Veselības aizsardzības speciālists III:

Augstākā profesionālā izglītība veselības aizsardzības jomā, atbilstība sertifikāta standartiem.

- Veselības veicināšanas speciālists IV:

Augstākā izglītība veselības veicināšanas jomā vai

augstākā izglītība un profesionālā apmācība veselības veicināšanā ar 25 kredītpunktu apjomu un vismaz piecu gadu darba pieredze šajā jomā.

- Veselības veicināšanas speciālists V:

Augstākā izglītība (maģistra grāds) veselības veicināšanā, vismaz piecu gadu darba pieredze šajā jomā, vismaz viens raksts profesionālā, recenzētā vēstnesī vai profesionālie raksti vietējos laikrakstos un publiska aizstāvēšana profesionālā konferencē, mācībuursos, semināros vai

augstākā izglītība (maģistra grāds) vai augstākā izglītība medicīnā, profesionālā apmācība veselības veicināšanā 25 kredītpunktu apjomā un vismaz 5 gadu darba pieredze šajā jomā, vismaz viens raksts profesionālā recenzētā žurnālā vai profesionālie raksti vietējā laikrakstā un uzstāšanās profesionālā konferencē, seminārā, mācībuursos.

- Veselības veicināšanas speciālists VI:

Maģistra grāds veselības veicināšanā, vismaz astoņu gadu darba pieredze veselības veicināšanas, konsultāciju vai vadības jomā un raksts profesionālā recenzētā žurnālā vai profesionālie raksti vietējā laikrakstā un uzstāšanās profesionālā konferencē, profesionālo priekšmetu seminārā, mācībuursos vai

augstākā izglītība medicīnā, pieredze veselības veicināšanas profesionālā apmācībā, apmācība veselības veicināšanā 25 kredītpunktu apjomā, vismaz 8 gadu darba pieredze veselības veicināšanas, konsultāciju vai vadības jomā un raksti profesionālā recenzētā žurnālā un uzstāšanās profesionālā konferencē, profesionālo priekšmetu seminārā, mācībuursos vai

doktora grāds, profesionālās apmācības veselības veicināšanas jomā 25 kredītpunktu apjomā, vismaz astoņu gadu darba pieredze veselības veicināšanas, konsultēšanas vai pārvaldības jomā un raksti starptautiskā profesionālās jomas žurnālā, un valsts līmeņa prezentācijas.⁴⁶

Lietuva

Fiziskai personai, kura vēlas darboties kā darba drošības un veselības aizsardzības speciālists, jāatbilst šādām prasībām:

⁴⁶ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

- 1) Iegūta augstākā izglītība tehnoloģiju zinātnēs un papildus izglītība darba drošības un veselības aizsardzības jomā; jāuzrāda Lietuvas Republikā akreditētas izglītības iestādes izsniegts sertifikāts par darba drošības un veselības aizsardzības speciālista zināšanu un prasmju apguvi;
- 2) Apgūta augstākās izglītības vai koledžas programma par darba drošību un veselības aizsardzību nozarē, kurā plānota saimnieciskā darbība.⁴⁷

Polija

Nav novērtēšanas procedūras - personas, kurām ir nepieciešamā izglītība un profesionālās pieredzes apliecinājums, var tikt iesaistītas uzņēmumā kā darba drošības un veselības aizsardzības (vispārīgie) speciālisti.

Persona var tikt nodarbināta uzņēmumā kā darba drošības un veselības aizsardzības speciālists, ja atbilst šādām prasībām:

- 1) Augstākā izglītība darba drošības un veselības aizsardzības jomā vai arī pabeigtas pēcdiploma studijas šajā jomā;
- 2) Augstākā izglītība un vismaz trīs gadu darba pieredze darba aizsardzības pakalpojumu sfērā vai iegūta kvalifikācija „darba drošības un veselības aizsardzības tehniķis” un vismaz piecu gadu darba pieredze darba aizsardzības pakalpojumu sniegšanā.⁴⁸

Somija

Darba devējs ir atbildīgs par visu darbinieku veselību un drošību darbavietā.⁴⁹

Secinājumi

Angliskais termins „*Occupational health and safety specialist*” ietver gan veselības, gan darba drošības jautājumus un pētījumā analizētajās valstīs šis termins tiek lietots dažādi: Latvijā sertificēti tiek darba drošības speciālisti, Igaunijā – veselības aizsardzības speciālisti, Lietuvā un Polijā - gan darba drošības, gan veselības aizsardzības speciālisti, savukārt Somijā atbildību gan par darba drošību, gan par veselības aizsardzību uzņemas darba devēji. Vienojošais kritērijs visu pētījumā analizēto valstu sertificēšanas sistēmās ir izglītības un zināšanu līmenis, ko pieprasa gan valsts, iekļaujot to normatīvajā regulējumā, gan darba ņēmējs.

Igaunijā tiek veikta dažādu līmeņu speciālistu sertifikācija. Latvijā līdzīgu sadalījumu paredz normatīvais regulējums par nozarēm, kurās var būt tikai augstākās izglītības speciālisti.

⁴⁷ Par kvalifikācijas prasību attiecībā uz drošības un veselības aizsardzības speciālistiem apstiprinājumu. (*Isakymas dėl Kvalifikacinių reikalavimų darbuotojus augos ir sveikatos specialistam saprašo patvirtinimo*) / Lietuvas Republikas Darba un sociālās drošības ministra rīkojums. Pieņemts Lietuvas Republikas Darba un sociālās drošības ministrijā 15.07.2010.; stājās spēkā 21.07.2010. // Oficiālais Laikraksts, 20.07.2010., Nr.86-4574.

⁴⁸ Noteikumi par darba drošību un veselības aizsardzību darba vietā., 4.1.punkts. (*Rozporządzenie w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy*) / Polijas Republikas Ministru padomes noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 02.09.1997.; stājās spēkā 03.10.1997.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2005. // Oficiālais Vēstnesis, 1997., Nr.109 punkts 704.

⁴⁹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

5. Detektīvi

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Detektīvdarbības sertifikāta saņemšanai kandidāts (fiziska persona) iesniedz VP licencēšanas komisijai iesniegumu, tam pievienojot:

- 1) Fotografiju ar personas attēlu, kas izgatavota ne agrāk kā pirms trim mēnešiem (3 x 4 cm);
- 2) Izglītības dokumenta kopiju, ja sertifikāta pretendents ir augstākā juridiskā izglītība;
- 3) Psihiatra un narkologa atzinumu par sertifikāta pretendenta veselības stāvokli.⁵⁰

Speciālās atļaujas (licences) saņemšanai detektīvdarbības jomā kandidāts (juridiska persona) iesniedz komisijā iesniegumu, tam pievienojot:

- 1) Psihiatra un narkologa atzinumu par to personu veselības stāvokli, kuras ieņem amatus speciālās atļaujas (licences) pretendenta pārvaldes institūcijās, vai par speciālās atļaujas (licences) pretendenta – individuālā komersanta – veselības stāvokli;
- 2) Ar detektīvu noslēgtā darba līguma kopiju. Speciālās atļaujas (licences) pretendents – individuālais komersants – darba līguma kopiju iesniedz, ja darbā pieņemts cits detektīvs.⁵¹

Par speciālās atļaujas (licences) un sertifikāta izsniegšanu, sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanu, atkārtotu speciālās atļaujas (licences) un sertifikāta un to dublikāta izsniegšanu jāmaksā valsts nodevu šādā apmērā:

- 1) Par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu – 200,00 LVL;
- 2) Par sertifikāta izsniegšanu – 100,00 LVL;
- 3) Par sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanu – 10,00 LVL;
- 4) Par speciālās atļaujas (licences) vai sertifikāta dublikāta izsniegšanu – 5,00 LVL;
- 5) Par atkārtotu speciālās atļaujas (licences) vai sertifikāta izsniegšanu – 3,00 LVL.⁵²

Sertifikātu izsniedz uz pieciem gadiem un mēnesi pirms termiņa beigām jāveic tā pagarināšanu. Licence ir beztermiņa. Licencē nenorāda detektīvu, bet komersants nevar nodarboties ar detektīvdarbību, ja nav vismaz viens sertificēts detektīvs.

Veiktās izpētes rezultātā⁵³ secināms, ka gan spēkā esošie MK noteikumi, gan sertificēšanas sistēma, kas nesen izveidota, pilnībā apmierina gan VP darbiniekus, gan detektīvus un šobrīd nav nepieciešams neko mainīt.

⁵⁰ MK noteikumi Nr.742 „Detektīvdarbības licencēšanas un sertifikācijas noteikumi”, 8.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 14.08.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2012. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

⁵¹Turpat, 5.punkts.

⁵²Turpat, 47.punkts.

⁵³ Konsultācijas ar VP pārstāvjiem

Sabiedrības intereses. Riski

Industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; sabiedrības kārtības un drošības; cilvēka dzīvības un veselības aizsardzība; sabiedrības veselība un morāle; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība; fiskālā uzraudzība; krāpniecisko darījumu apkarošana; aizsardzība, kas nodrošina normatīvajiem aktiem atbilstošu drošības līmeni.

Būtiskākie riski ir dzīvības un veselības aizsardzības risks, juridiskais un morālais risks, nepietiekamas informācijas un ekonomiskais risks.

Papildprasības

Atbilstoša veselība; regulāra atkārtota profesionālā sertifikācija (resertifikācija); nodokļu parādu neesamība. Nav paredzēta apdrošināšana, bet izpētes rezultātā secināms, ka tā nav nepieciešama.

Igaunija

Detektīvs ir nereglamentēta profesija, sertificēšana netiek veikta.

Lietuva

Detektīvdarbības sertificēšanu regulējošs likums vēl nav pieņemts – sākotnēji tā stāšanās spēkā bija plānota 2013. gada 1. janvārī; šī gada jūlijā likumu atkārtoti izskatīja Lietuvas Republikas Seimā un Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijai tika nosūtīti priekšlikumi labojumu veikšanai.

Paredzēts, ka detektīva licences saņemšanai būs jāliek eksāmens - valdība noteiks privāto detektīvu kvalifikācijas eksāmenu un licences saņemšanas kārtību. Sertifikāta kandidātam jāatbilst šādiem kritērijiem:

- Augstākā izglītība.
- Veikta civiltiesiskās atbildības apdrošināšana - minimālā apdrošinājuma apjoms uz vienu apdrošināšanas gadījumu nevar būt mazāks par 750 pamata sociālajiem maksājumiem.
- Jāprot valsts – lietuviešu – valoda.⁵⁴

Polija

Šobrīd, lai saņemtu licencēta detektīva apliecību, kandidātam jāatbilst šādām prasībām:

- 1) Polijas vai ES, vai EEZ pilsonis;
- 2) Ne jaunāks kā 21 gads;
- 3) Pabeigta vidējā izglītība;
- 4) Piemīt juridiskas spējas;
- 5) Nav tiesāts un nav izmeklēšanā;
- 6) Nav atbrīvots no policijas vai citiem drošības dienestiem, vai valsts pārvaldes iestādēm pēdējo piecu gadu laikā;

⁵⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

- 7) Saņemts oficiāls mediķu pozitīvs vērtējums, ka psiholoģiski spēj sniegt detektīva pakalpojumus;
- 8) Saņemts pozitīvs novērtējums no policijas vadītāja;
- 9) Nokārtots detektīva licences eksāmens.⁵⁵

Maksa par detektīva licences eksāmenu - 180,00 EUR (126,57 LVL).⁵⁶

Saskaņā ar šī gada jūnijā pieņemtajiem grozījumiem normatīvajā regulējumā, sākot no 2014. gada 1. janvāra tiks atcelts eksāmens detektīvu kandidātiem, taču licence tiks saglabāta.⁵⁷

Somija

Fiziska persona var iegūt detektīva kvalifikāciju, apgūstot atbilstošu profesionālo izglītību vai arī veicot kompetences pārbaudi. Detektīva izglītību Somijā var apgūt pieaugušo profesionālās izglītības centrā „Amiedu”.⁵⁸

Secinājumi

Latvija ir vienīgā no pētījumā analizētajām valstīm, kurā ir precīza shēma detektīva licences un sertifikāta iegūšanai. Igaunijā nav detektīvu sertificēšanas normatīvā regulējuma un atbilstošu procedūru; Lietuvā detektīvu darbību regulējoša likuma projekts ir apspriešanās; Somijā atbilstību profesionālās darbības veikšanai nosaka izglītība; Polijā licences saņemšanai jāliek eksāmens.

6. Energoauditori

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Energoauditori nav reglamentēta profesija, taču sertifikācija pastāv. Kārtību, kādā notiek energoauditoru sertifikācija - energoauditoriem izvirzāmās prasības un viņu atbildību, kā arī energoauditoru sertifikācijas un uzraudzības kārtību, nosaka MK 09.07.2013. noteikumi Nr.382 „Noteikumi par neatkarīgiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā”.⁵⁹ Tie paredz, ka energoauditora sertifikāts ir viens no nosacījumiem, lai speciālists oficiāli tiktu atzīts par energoauditoru. Lai saņemtu energoauditora sertifikātu, kandidātam sertificēšanas institūcijā ir jāiesniedz:

- 1) Iesniegumu;
- 2) Dokumentus, kas apliecina energoauditoram nepieciešamā izglītības līmeņa un teorētisko zināšanu apguvi;

⁵⁵ Likums par detektīvu pakalpojumiem. (*Ustawa o usługach detektywistycznych*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.02.2002.; stājās spēkā 02.03.2002. // Oficiālais Vēstnesis, 2002., Nr.12 punkts 110.

⁵⁶ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvils Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. eksperts (Polija).

⁵⁷ Akts par grozījumiem likumos, kas regulē dažādu profesiju darbību. (*Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 13.06.2013.; stājās spēkā 23.08.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2013., Nr.829.;

Par ierobežojumu atcelšanu profesionālajai darbībai; I daļa. Pieejams Polijas Republikas Tieslietu ministrijas mājaslapā: <http://ms.gov.pl/pl/deregulacja-dostepu-do-zawodow/i-transza/> (skatīts 26.07.2013.)

⁵⁸ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

⁵⁹ MK noteikumi Nr.382 „Noteikumi par neatkarīgiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.07.2013.; stājās spēkā 19.07.2013. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2013., Nr.138 (4944).

- 3) Noteiktos gadījumos dokumentus, kas apliecina praktisko darbību sertifikācijai pieteiktajā jomā, un darbu sarakstu, kuru izpildē persona piedalījies, norādot darba devēju, pasūtītāju, objektu un tā atrašanās vietu, darbu izpildes laiku un personas līdzdalības pakāpi.⁶⁰

Normatīvajos aktos nav noteikts, kādam izglītības un praktiskās pieredzes līmenim ir jābūt, lai persona saņemtu energoauditora sertifikātu, un, kā norāda arī nozares pārstāvji⁶¹, Latvijā šobrīd nepastāv vienota energoauditoru sertifikācijas prakse.

Energoauditoru sertifikāciju Latvijā piedāvā Latvijas Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģiju inženieru savienība (LSGŪTIS), SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” un SIA „PSI Grupa”. Katra organizācija sertificēšanu veic pēc saviem principiem, patstāvīgi nosakot nepieciešamo izglītības līmeni un darba pieredzi. Tas rada risku, ka sertifikātus var iegūt personas ar nepietiekamām zināšanām, piemēram, personas, kas piedalījušās 320 stundas garosursos. Atšķirībā no citām valstīm, Latvijā augstākā vai profesionālā izglītība būvniecības vai siltuma tehnoloģiju jomā nav obligāts priekšnosacījums energoauditora sertifikāta saņemšanai. Taču nozares pārstāvji norāda, ka bez izglītības vienā no šīm divām jomām nav iespējams kļūt par kvalitatīvu profesionāli.⁶²

Izpētot situāciju nozarē, secināms, ka jautājumā par vienotas sertifikācijas sistēmas nepieciešamību ir pretēji viedokļi. Sertifikāciju neatbalsta personas, kuras uzskata, ka izglītība jau apliecina prasmes un zināšanas un ka eksāmenā nav iespējams veikt precīzu speciālista kvalifikācijas pārbaudi. Savukārt sertifikācijas atbalstītāji norāda, ka katram speciālistam ir nepieciešams sekot jaunākajām tendencēm nozarē, t.sk. izmaiņām normatīvajos aktos, standartos u.tml. Tāpat sertifikāta nepieciešamība profesionālās darbības veikšanai ir Latvijas tirgus aizsargāšanas mehānisms, kas liedz ārvalstu ekspertiem sniegt pakalpojumus bez zināšanām par vietējo situāciju.⁶³

Sabiedrības intereses. Riski

Energoauditora profesijā nozīmīgākie riski saistīti ar sabiedrības veselību un morāli, cilvēka dzīvības un veselības aizsardzību, industriālo un komerciālo īpašuma aizsardzību, komercdarījumu aizsardzību, patērētāju un darba ņēmēju aizsardzību. Tāpat nozīmīgi ir finanšu un ilgtermiņa riski.

Igaunija

Sertifikācija notiek divas reizes gadā. Kandidāta izvērtēšana notiek, balstoties uz iesniegto darba pieredzes aprakstu un rakstveida eksāmenu. Rezultāti tiek paziņoti Igaunijas Kvalifikāciju iestādes (IKI) mājaslapā.

Sertifikāts	Prasības
3. pakāpes energoauditors	Vidējā izglītība un apmeklētas profesionālās apmācības.
4. pakāpes energoauditors	Augstākā izglītība kādā tehniskā jomā, vismaz viena gada praktiskā darba pieredze un apmeklētas profesionālās apmācības.

⁶⁰ MK noteikumi Nr.382 „Noteikumi par neatkarīgiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā”, 7.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.07.2013.; stājās spēkā 19.07.2013. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2013., Nr.138 (4944).

⁶¹ Intervijas ar SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” juristi V. Židovu un LSGŪTIS Sertifikācijas centra vadītāju P. Graudiņu

⁶² Intervija ar SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” juristi V. Židovu

⁶³ Intervija ar LSGŪTIS Sertifikācijas centra vadītāju P. Graudiņu

Sertifikāts	Prasības
5. pakāpes energoauditors	Augstākā izglītība kādā tehniskā jomā, vismaz divu gadu praktiskā darba pieredze un apmeklētas profesionālās apmācības vismaz 30 kredītpunktu apmērā vai 4. pakāpes energoauditora sertifikāts un apmeklētas profesionālās apmācības vismaz 30 kredītpunktu apmērā.

Dokumenti, ko jāiesniedz sertifikācijas saņemšanai: pieteikums; pases kopija vai cits personas identifikācijas dokuments; dokumentu kopijas, kas apliecina iepriekš gūto izglītību un kvalifikāciju; darba pieredzes apraksts un apliecinājums.⁶⁴

Lietuva

Energoauditora sertifikāts sniedz tiesības tā īpašniekam veikt energoresursu un citu tehnoloģisku procesu auditu ēkās.

Lai pretendētu uz energoauditora kvalifikāciju, kandidātam ir jābūt vismaz augstākajai izglītībai bakalaura līmenī tehnoloģiju jomā; jābūt pabeigtiem apmācību kursiem energoauditēšanā un vismaz trīs gadu pieredzei energoauditēšanā.⁶⁵

Polija

Ikvienai personai, kas vēlas kļūt par energoauditoru, ir jāatbilst Celtniecības likumā⁶⁶ noteiktajām prasībām. Atbilstoši šim normatīvajos aktos noteiktajam regulējumam pastāv vairāki veidi kā iegūt energoauditora sertifikātu:

- 1) Jābūt jebkāda veida augstākajai – maģistra – izglītībai vai arī bakalaura grādam kādā tehniskā jomā, kur gūta inženiera izglītība: arhitektūrā, civilajā inženierijā, vides inženierijā un enerģētikā vai ar to saistītās jomās;⁶⁷
- 2) Jābūt licencētam ēku, ceļu vai tiltu būvniecībā, arhitektam vai zemes ierīkotājam;
- 3) Jāapmeklē energoauditoru kursus un sekmīgi jānokārto eksāmenu;
- 4) Vismaz viena gada darba pieredze būvju energoauditā arhitektūras, civilās inženierijas, vides inženierijas, enerģētikas vai citās saistītajās jomās.

Somija

Energoauditors Somijā ir nereglamentēta profesija. Kvalifikāciju apliecina augstskolā iegūts diploms. Lai kļūtu par energoauditoru, ir nepieciešams inženiera grāds lietišķajās zinātnēs, tehniskajā inženierijā vai cita veida tehniskā izglītība.⁶⁸

⁶⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

⁶⁵ Enerģētikas speciālistu vispārējās kvalifikācijas prasības. Pieejams Lietuvas Enerģijas aģentūras mājaslapā <http://www.edsi.lt/index.php/kvalifikaciniai-reikalavimai2/bendrieji-kvalifikaciniai-reikalavimai> (skatīts 16.09.2013.)

⁶⁶ Celtniecības likums. (*Ustawa Prawo Budowlane*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 07.07.1994.; stājās spēkā 01.01.1995.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 23.12.2010. // Oficiālais Vēstnesis, 1994., Nr.89 punkts 414.

⁶⁷ Par apmācībām un eksaminēšanu energoauditoru kandidātiem. (*Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 21 stycznia 2008 r. w sprawie przeprowadzania szkolenia oraz egzaminu dla osób ubiegających się o uprawnienie do sporządzania świadectwa charakterystyki energetycznej budynku, lokalu mieszkalnego oraz części budynku stanowiącej samodzielną część techniczną – użytkową*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 31.01.2008.; stājās spēkā 15.02.2008. // Oficiālais Vēstnesis, 2008., Nr.17 punkts 104.

⁶⁸ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

Secinājumi

Vienīgā no pētījumā analizētajām valstīm, kurā energoauditori netiek sertificēti, ir Somija. Pārējās pētījumā analizētajās valstīs sertificēšanas institūcijas ir valsts institūcijas vai profesionāļu organizācijas, vai privātās institūcijas (Latvijā).

7. Ēku, ceļu un tiltu būvniecības jomas speciālisti

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Būvprakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu reglamentē MK 08.07.2003. noteikumi Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikāta piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”.⁶⁹ Saskaņā ar šo noteikumu 2. punktu persona var pretendēt uz būvprakses sertifikātu vienā vai vairākās šo noteikumu pielikumā minētajās sertificēšanas jomās, ja tā ir ieguvusi izglītību attiecīgā inženierzinātnes specialitātē un atbilst šo noteikumu pielikumā minētajām prasībām attiecībā uz prakses ilgumu.

Būvprakses sertifikātus piešķir uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus. Lai saņemtu būvprakses sertifikātu, kandidātam sertificēšanas institūcijā jāiesniedz:

- 1) Iesniegumu;
- 2) Izglītību apliecinošus dokumentus;
- 3) Apliecinātu darbu sarakstu, kuru izpildē attiecīgā persona piedalījies. Sarakstā norāda darba devēju, pasūtītāju, objektu un tā atrašanās vietu, darbu izpildes laiku un personas līdzdalības pakāpi. Sarakstu apliecina darba devējs un sertificēts par attiecīgo darbu izpildi atbildīgais speciālists.

Pēc situācijas izpētes nozarē, t.sk. pēc intervijām ar šīs jomas profesionāļiem, secināms, ka jautājumā par vienotas sertifikācijas sistēmas nepieciešamību ir pretēji viedokļi. Daļa speciālistu uzskata, ka atbilstošas augstākās izglītības iegūšana ir pietiekama un prasība papildus iegūt būvprakses sertifikātu tikai kropļo konkurenci. Piemēram, bieži vien (īpaši publiskajos iepirkumos) ir situācijas, kad tehnikuma beidzēju ar būvprakses sertifikātu klients vērtē augstāk par augstskolas beidzēju, kuram šāda sertifikāta nav.

Savukārt speciālisti, kuri atbalsta būvprakses sertifikāta nepieciešamību, esošo sertifikācijas procesu kopumā vērtē kā labu, papildus norādot, ka sertifikācijas eksāmena sarežģītības pakāpe varētu būt augstāka. Attiecībā uz sertifikāta atjaunošanu tika izteikti priekšlikumi pārdomāt kursu saturu un pasniedzēju izvēli, kā arī kursu organizēšanas laiku – tos būtu vēlams organizēt nedēļas nogalēs (piektdienās, sestdienās). Kā būtisks kritērijs tika atzīmēta atdeve no kursu apmeklētājiem ieguldītajiem finanšu un laika resursiem – kursiem jābūt augstā kvalitātē, lai praktizējošie speciālisti iegūtu papildus informāciju par aktualitātēm savā profesionālajā jomā.

⁶⁹ MK noteikumi Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.07.2003.; stājās spēkā 19.07.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 29.06.2011. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2003., Nr.106 (2871).

Sabiedrības intereses. Riski

Industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; sabiedrības kārtības un drošības; cilvēka dzīvības un veselības aizsardzība; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība.

Papildprasības

Šīs jomas speciālistiem kā obligāta prasība papildus izglītībai ir būvprakses sertifikāta iegūšana, kas apliecina fiziskās personas profesionālo kvalifikāciju attiecīgajā būvniecības jomā. Tikai tāds būvinženieris, kurš ieguvis iepriekš minēto sertifikātu, drīkst veikt patstāvīgu profesionālo darbību.

Igaunija

Igaunijā būvnieku sertifikācija notiek vismaz trīs reizes gadā. Šīs jomas sertificēšanas institūcijas ir IDA, Igaunijas Celtniecības uzņēmēju asociācija, Igaunijas Koka māju asociācija, Igaunijas Elektrības uzņēmumu asociācija un citas.

Ēku, ceļu un tiltu būvniecības jomas speciālistiem sertifikātus izsniedz dažādās jomās un dažādās pakāpēs. Vēlamā sertificēšanas joma un pakāpe nosaka arī prasības attiecībā uz izglītību un darba pieredzi.

Pirmā līmeņa sertifikātu iespējams iegūt, nokārtojot rakstisku testu un mutisku eksāmenu. Otrā un trešā līmeņa sertifikātu iegūst pēc intervijas. Lai pieteiktos uz sertifikāciju, jāiesniedz sekojošus dokumentus:

- 1) Pieteikums;
- 2) Pases vai cita identitāti apliecinoša dokumenta kopija;
- 3) Izglītību un kvalifikāciju apliecinošu dokumentu kopijas;
- 4) Darba pieredzes apraksts;
- 5) Apmeklēto profesionālās apmācības pasākumu saraksts.⁷⁰

Lietuva

Ēku, tiltu un ceļu būvniecības speciālistu darbība Lietuvā netiek reglamentēta.

Būvniecības speciālistu sertifikācija Lietuvā ir novērtēšanas procedūra, kurā tiek noteikta speciālistu gatavība vadīt objekta būvniecību vai arī telpisko plānošanu, un tās rezultātā tiek piešķirtas tiesības veikt šo darbu.⁷¹

Sertifikācijas, atestācijas, novērtēšanas un konsultēšanas pakalpojumus Lietuvā sniedz Būvniecības produktu sertifikācijas centrs (*Statybos produkcijos sertifikavimo centras*), kas ir 1996. gadā Lietuvas Republikas Vides ministrijas izveidots neatkarīgs valsts uzņēmums. Kā sertifikācijas iestāde Būvniecības produktu sertifikācijas centrs ievēro standarta LST EN 45011 prasības. Būvniecības produktu sertifikācijas centru ir akreditējis Lietuvas Nacionālais akreditācijas birojs un SIA „Vācu Akreditācijas sistēma testēšanai”.⁷²

⁷⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

⁷¹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*) (Lietuva).

⁷² Par Būvniecības produktu sertifikācijas centru. Pieejams Būvniecības produktu sertifikācijas centra mājaslapā: http://www.spsc.lt/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=46%3Aapie-spsc&catid=34%3Aapie-spsc&Itemid=397&lang=en (skatīts 29.08.2013.)

Polija

Ēku, tiltu un ceļu būvniecības speciālista profesija Polijā tiek reglamentēta. Sertifikāta pretendents jākārtos rakstisks un mutisks eksāmens kādā no trīs jomām:

- 1) Projektēšanai izvēlētajā specializācijā;
- 2) Būvniecības darbu vadīšanai izvēlētajā specializācijā;
- 3) Projektēšanai un būvniecības darbu vadīšanai izvēlētajā specializācijā.

Lai piedalītos eksāmenā, kandidātam jāiesniedz pieteikums un jāsamaksā maksa 400,00 EUR (281,12 LVL) apjomā, kā arī jāizpilda sekojošas prasības:

- 1) Jābūt beigušam tehniskās universitātes inženieru fakultāti;
- 2) Jābūt veiksmīgai praktiskajai pieredzei:
 - Projektēšanai - divi gadi darbs birojā un viens gads būvniecībā;
 - Būvniecības darbu vadīšanai - divi gadi būvniecībā un papildus nepieciešamo dokumentu iesniegšana.⁷³

Somija

Somijā ēku, tiltu un ceļu būvniecības speciālista profesija netiek reglamentēta. Izglītību šajā jomā var iegūt profesionālajās vidusskolās.

Sertifikātu ceļu būvniecībā Somijā iespējams iegūt, nokārtojot kompetences testu vai izejot apmācības lielākajos šīs nozares uzņēmumos.⁷⁴

Secinājumi

Pētījumā analizētajās valstīs nav vienotas pieejas jautājumā par ēku, ceļu un tiltu būvniecības jomas speciālistu sertifikāciju. Taču arī valstīs, kurās šīs profesijas pārstāvju darbība nav reglamentēta, ir pieejama sertifikācija un tiek uzraudzīta attiecīgo speciālistu profesionālā darbība.

8. Grāmatveži

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Kompetences sertifikāts apliecina, ka tā īpašnieks ir kompetents grāmatvedis, kura zināšanas un prasmes atbilst profesijas standarta „Grāmatvedis (ceturtā līmeņa kvalifikācija)”⁷⁵ prasībām. Personai, kas vēlas iegūt kompetences sertifikātu, ir jābūt:

- 1) Vidējai vai augstākai izglītībai;
- 2) Ne mazāk kā trīs gadu darba pieredzei grāmatvedības uzskaitē;

⁷³ Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo pašpārvaldi. (*Ustawa o samorządzie zawodowym architektów, urbanistów inżynierów budownictwa*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.12.2000.; stājās spēkā 25.01.2002.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2001., Nr.5 punkts 42.

⁷⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

⁷⁵ Profesijas standarts. Reģistrācijas numurs PS 0071. Apstiprināts ar Izglītības un zinātnes ministrijas 06.02.2002. rīkojumu Nr.351. Pieejams Valsts izglītības satura centra mājaslapā: <http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0071.pdf> (skatīts 06.06.2013.)

- 3) Datorprasmēm;
- 4) Sekmīgi jānokārto divus kompleksos kvalifikācijas pārbaudes eksāmenus.

Grāmatvežu sertifikācijas programmas ir izstrādātas saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas 1999. gada Ženēvas konferencē pieņemtajiem, kā arī ES direktīvu ieteiktajiem profesionāla grāmatveža kvalifikācijas kritērijiem:

- 1) Augstākā izglītība un vispārējās prasmes - tās nostiprina fundamentālās zināšanas, kas ļauj profesionālam grāmatvedim adaptēties un nepārtraukti pilnveidoties karjeras laikā atbilstoši jaunākām tirgus prasībām;
- 2) Grāmatvedības un ar to saistītās prasmes - finanšu grāmatvedība, vadības grāmatvedība, nodokļu sistēma, saimnieciskās un komercietības, profesionālā ētika;
- 3) Profesionāla grāmatveža sertifikācijas procedūru ievērošana;
- 4) Praktiskā darba pieredze, lai grāmatvedis varētu iziet sertifikāciju;
- 5) Nepārtraukta profesionālā tālāk izglītošanās.⁷⁶

Katram grāmatvedim, kurš veic profesionālo darbību ES teritorijā, ir jābūt sertificētam. Tomēr prakse grāmatvežu sertifikācijas jautājumos dažādās ES valstīs ir atšķirīga. Katra valsts patstāvīgi nosaka, vai grāmatvedim bez profesionālās izglītības ir vajadzīga papildus kvalifikācijas pārbaude.

Latvijā aktuāls ir jautājums nevis par sertifikācijas nepieciešamību, bet gan par to, kādā profesionālās sagatavotības līmenī jābūt personai, kura pretendē uz grāmatveža amatu. Profesionālās darbības kvalitātes problēmas lielākoties saistītas ar vienotas sertifikācijas sistēmas, kurā atbilstoši veicamo pienākumu sarežģītībai noteikts nepieciešamais izglītības līmenis, trūkumu. Problēmas nopietnību raksturo, piemēram, „bilancspējīgie” grāmatveži, kuri beiguši divu nedēļu vai divu mēnešu kursus, kuros gūts tikai kopējs priekšstats par to, kas ir grāmatvedības uzskaitē.⁷⁷

Lai iegūtu starptautiski atzītu grāmatveža kompetences sertifikātu, kandidātam jānokārto divus kompleksos eksāmenus:

- 1) Finanšu grāmatvedībā un Latvijas Republikas nodokļu sistēmā;
- 2) Vadības grāmatvedībā, lietvedībā, darba un saimnieciskajās tiesībās.⁷⁸

Eksāmenos ir iekļauti praktiskie uzdevumi un testi. Atkarībā no katrā jautājumā un uzdevumā ietvertā zināšanu apjoma atbildes pareizība tiek novērtēta ar punktiem. Vienā eksāmenā iegūstamais maksimālais punktu skaits ir 100. Kandidāta zināšanas atbilst sertifikācijas prasībām, ja novērtējums nav zemāks par 65 punktiem.

Katru eksāmena darbu neatkarīgi viens no otra pārbauda divi eksperti. Darbu labošana un vērtēšana notiek anonīmi – uz pretendenta darba ir tikai viņa izvēlēta parole vai devīze bez vārda un uzvārda. Eksperta novērtējumā nav iespējama subjektīva

⁷⁶ Sertifikācija. Pieejams Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācijas mājaslapā: <http://www.lrga.lv/sertifikacija> (skatīts 16.09.2013.)

⁷⁷ Konsultācijas ar Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācijas pārstāvjiem

⁷⁸ Grāmatvežu kompetences sertifikācijas noteikumi., 8.punkts.; Apstiprināti SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” Shēmas komitejas sēdē, 02.10.2012. Pieejams SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” mājaslapā: <http://www.gramatvezusc.lv/> (skatīts 05.06.2013.)

attieksme jeb ieinteresētība saistībā ar darba autoru. Darba galīgais novērtējums ir abu ekspertu vidējais matemātiskais punktu skaits.

Eksāmenus izstrādā, pārbauda un vērtē kompetenti speciālisti, kuru atbilstība tiek izvērtēta un uzraudzīta normatīvajos aktos noteiktā kārtībā. Katra darba novērtējumu veic divi neatkarīgi grāmatvedības eksperti, kuri ir augsti kvalificēti speciālisti un pieredzējuši praktiķi ar vismaz 10 gadu pieredzi grāmatvedības un finanšu jomā. Parasti izvērtētāji ir zvērināti revidenti, augstskolu pasniedzēji, grāmatu un profesionālo publikāciju autori grāmatvedībā un ekonomikā.⁷⁹

Pēc abu eksāmenu sekmīgas nokārtošanas, lai saņemtu grāmatveža kompetences sertifikātu, kandidātam SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” jāiesniedz sekojošus dokumentus:

- 1) Iesniegums;
- 2) Personas anketa;
- 3) Pases kopija (uzrādot oriģinālu);
- 4) Izglītības dokumentu kopijas (uzrādot oriģinālus);
- 5) Dokuments, kas apliecina triju gadu darba pieredzi grāmatvedības uzskaites darbā;
- 6) Apliecinājums par nepieciešamajām datorprasmēm (*Word* un *Excel* programmām);
- 7) Apliecinājums par abu sertifikācijas eksāmenu nokārtošanu ar novērtējumu, kas nav zemāks par 65 punktiem katrā eksāmenā;
- 8) Fotokartiņa.⁸⁰

Pamatojoties uz pretendenta iesniegumu un izskatot iesniegto dokumentu atbilstību, tiek pieņemts lēmums par kompetences sertifikāta izsniegšanu un sertifikāta īpašnieka datu iekļaušanu sertificēto grāmatvežu reģistrā, kā arī publicēšanu žurnālā „Balance” un SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” mājaslapā. Starptautiski atzītā grāmatveža kompetences sertifikāta derīguma termiņš ir trīs gadi.

Piešķirot sertifikātu, ar sertificēto personu tiek noslēgts uzraudzības līgums. Sertificētā persona apņemas veikt profesionālo darbību grāmatvedībā un turpināt profesionāli pilnveidoties – grāmatvedim vismaz 36 akadēmiskās stundas gadā ir jāturpina pilnveidot zināšanas, noklausoties seminārus vai lekcijas grāmatvedības un nodokļu jomā. Parakstot uzraudzības līgumu, grāmatvedis apliecina, ka savā profesionālajā darbībā ievēros profesionālās ētikas prasības.

Sertificētie grāmatveži SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” sniedz ikgadēju atskaiti par iepriekš minēto prasību ievērošanu. Ja tiek atklāts, ka līguma prasības nav ievērotas, kompetences sertifikāta darbību var apturēt un izskatīt jautājumu par tā anulēšanu.

Pēc trīs gadu uzraudzības, sertificētajam grāmatvedim ir jāiziet atkārtota sertifikācijas procedūra un jānokārto resertifikācijas tests. Pamatojoties uz iesniegtajiem

⁷⁹ Turpat, V un VI nodaļa

⁸⁰ Grāmatvežu kompetences sertifikācijas noteikumi.; Apstiprināti SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” Shēmas komitejas sēdē, 02.10.2012. Pieejams SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” mājaslapā: <http://www.gramatvezusc.lv/> (skatīts 05.06.2013.)

dokumenti un testa rezultātiem, eksperti pieņem lēmumu par sertifikāta termiņa pagarināšanu vēl uz trim gadiem.

Jebkuram darba devējam, sadarbības partnerim vai grāmatvedības pakalpojumu pircējam grāmatveža kompetences sertifikāts garantē to, ka konkrētā grāmatveža profesionalitāte atbilst profesijai izvirzītajām kompetences prasībām, t.i., grāmatveža profesijas ceturtā līmeņa kvalifikācijai un ka grāmatvedis ir spējīgs patstāvīgi veikt grāmatvedības uzskaiti un uzņēmuma finanšu vadību, spējīgs organizēt un vadīt uzņēmuma grāmatvedību un savā darbā ievēro profesionālās ētikas normas.

SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” nodrošina informācijas publiskošanu par sertificētajām personām, kā arī uzrauga viņu kompetenci, profesionālo darbību un pilnveidi. Lai to paveiktu, SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” kārtoti sertificēto personu reģistru, publicē šo informāciju profesionālajā presē, nodrošina uzraudzības procedūras, veic resertifikāciju, uztur un aktualizē visas procedūras saskaņā ar akreditācijas prasībām.

Grāmatvežu kompetences sertifikāta starptautiska atzīšana 22 ES valstīs ir iespējama pateicoties LATAK starptautiskajai akreditācijai (*European cooperation for accreditation*)⁸¹. Šīs sadarbības ietvaros tiek koordinēta un vadīta Eiropas akreditācijas infrastruktūra, kas ļauj atbilstības novērtēšanas rezultātus vienā valstī, kas ir pieņemami regulatoriem, un tirgus vietu citā valstī apstiprināt bez papildu pārbaudes, par labu Eiropas kopienai un pasaules ekonomikai. Grāmatveži, kuri ar SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” izsniegto kompetences sertifikātu uzsākuši profesionālo darbību ārzemēs, ir saņēmuši attiecīgās valsts sertificējošās institūcijas apstiprinājumu bez īpašām pārbaudēm (tikai apgūstot normatīvo aktu atšķirības).

Iepriekš minētās starptautiskās akreditācijas sadarbības ietvaros arī Latvijā tiek atzīti citu ES dalībvalstu izsniegtie profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo kvalifikāciju apstiprinošie sertifikāti, ko regulē normatīvie akti⁸².

Sabiedrības intereses. Riski

Fiskālā uzraudzība; komercdarījumu aizsardzība; krāpniecisko darījumu apkarošana; industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība; sociālās aizsardzības sistēmas finansiālā līdzsvara nostiprināšana; aizsardzība, kas nodrošina normatīvajiem aktiem atbilstošu drošības līmeni.

Pētījumā analizēti finanšu, nodokļu, juridiskais, komerciālais risks, nepietiekamas informācijas un starptautiskie riski.

Papildprasības

Regulāra atkārtota profesionālā sertifikācija (resertifikācija); atbilstošs valsts valodas zināšanu līmenis; profesionālās ētikas kodeksa ievērošana.

Igaunija

Profesija	Sertifikācijas prasības
Grāmatvedis I	Vidējā izglītība, dalība profesionālajā apmācībā vai grāmatveža darba pieredze.

⁸¹ *European co-operation for Accreditation*. Pieejams mājaslapā: www.european-accreditation.org/ (skatīts 19.06.2013.)

⁸² Piemēram, MK noteikumi Nr.1365 „Noteikumi par Eiropas Savienības dalībvalstu un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalstu profesionālajām organizācijām, kuru izsniegtos profesionālās izglītības un kvalifikācijas dokumentus atzīst Latvijas Republikā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 30.11.2009.; stājās spēkā 03.12.2009. // Latvijas Vēstnesis, 02.12.2009., Nr.189 (4175).

Profesija	Sertifikācijas prasības
Grāmatvedis II	Profesionālā vidējā izglītība, vismaz divu gadu darba pieredze grāmatveža amatā.
Grāmatvedis III	Profesionālā augstākā izglītība, vismaz 5 gadu grāmatveža darba pieredze.
Grāmatvedis, 5. līmenis	Profesionālā vidējā arodizglītība un / vai iepriekšējā pieredze kā grāmatvedim un / vai profesionālā apmācība.
Grāmatvedis, 6. līmenis	Augstākā izglītība (bakalaura grāds) vai profesionālā augstākā izglītība, vismaz 2 gadu darba pieredze kā grāmatvedim.
Grāmatvedis, 7. līmenis	Augstākā izglītība (maģistra grāds), vismaz piecu gadu darba pieredze kā grāmatvedim. ⁸³

Lietuva

Ja kandidāts vēlas iegūt profesionālā grāmatveža nosaukumu, viņam ir jāatbilst šādām prasībām:

- 1) Ir augstākā izglītība (ja ir ne mazāk kā 10 mēnešu darba pieredze grāmatvedībā);
- 2) Ir vismaz trīs gadu grāmatvedības, finanšu, ekonomikas darba pieredze;
- 3) Jābūt labai reputācijai;
- 4) Jānokārto četri eksāmeni, lai iegūtu profesionālu grāmatvežu nosaukumu (grāmatvedība, uzņēmuma juridiskais pamats, nodokļu uzskaitē, informātikas pamateksāmeni);
- 5) Lai iegūtu profesionālā grāmatveža statusu grāmatvedības, nodokļu un juridiskie eksāmeni būtu jāatjauno ne vēlāk kā ik pēc trīs gadiem.

Reģistrācijai sertifikāta iegūšanai ir nepieciešams:

- 1) Iesniegums;
- 2) Diploma kopija;
- 3) Izskatīšanas maksa - viena eksāmena cena ir 400,00 LTL (81,60 LVL).

Profesionālu grāmatvežu eksāmeņiem var sagatavoties patstāvīgi vai apmeklējot kursus. Kursus organizē Lietuvas grāmatvežu un revidentu asociācija.

Kopš 2008. gada kandidātiem, kas vēlas iegūt grāmatveža profesionālo nosaukumu, jāveic datorizēts eksāmens patstāvīgi jebkurā ECDL testēšanas centrā Lietuvā.⁸⁴

Polija

Lai saņemtu grāmatveža sertifikātu, kandidātam jāatbilst šādām prasībām:

- 1) Ir spējas tiesiskiem darījumiem;
- 2) Nav notiesāts par uzņēmējdarbības noziegumiem;

⁸³ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsiooniid AS (Igaunija).

⁸⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*) (Lietuva).

- 3) Jābūt vismaz trīs gadu pieredzei kā vienkāršam grāmatvedim un jābūt pabeigtai augstākajai izglītībai (maģistra grāds) grāmatvedības specialitātē vai
- 4) Jābūt vismaz trīs gadu pieredzei kā vienkāršam grāmatvedim, jābūt pabeigtai augstākajai izglītībai (maģistra grāds) kādā citā specialitātē un jābūt pabeigtiem tālākizglītības kursiem grāmatvedībā vai
- 5) Jābūt vismaz divu gadu darba pieredzei kā grāmatvedim, jābūt pabeigtai vidusskolai un nokārtotam grāmatveža sertifikāta eksāmenam (eksāmena kārtība un apmērs norādīts grāmatvedības likumā⁸⁵ un plaši aprakstīts Finanšu ministra regulā⁸⁶).

Somija

Ja persona vēlas strādāt par grāmatvedi valsts pārvaldē, profesija ir reglamentēta. Šiem grāmatvežiem ir nepieciešams iegūt sertifikātu Somijas Tirdzniecības palātā, un viņiem ir nepieciešams arī atbilstoša izglītība. Pārējos gadījumos, lai kļūtu par grāmatvedi nav nekādas īpašas prasības.⁸⁷

Secinājumi

Visās pētījumā analizētajās valstīs novērojami līdzīgi sertificēšanas principi – speciālistam jābūt izglītotam, bet prasību sarežģītība atkarīga no līmeņa, kādā plānots veikt profesionālo darbību. Visskaidrāk šis modelis darbojas Igaunijas sertificēšanas sistēmā, kas ir daudzpakāpju un kurā redzamas spējas, izglītība un karjeras izaugsmes iespējas dažādiem grāmatveža profesionālās kvalifikācijas līmeņiem. Arī darba devējam šādā sistēmā ir vienkārši izvēlēties to vajadzībām piemērotāko darbinieku. Interesanta ir Somijas pieeja, kur sertifikācijas prasības noteiktas tikai valsts sektorā strādājošajiem grāmatvežiem.

9. Ģeodēzisti

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Ar ģeodēzistu sertifikāciju saistītie dokumenti:

- MK 01.11.2010. noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”;⁸⁸
- Latvijas Mērnieku biedrības Sertifikācijas centra Sertifikācijas shēma.⁸⁹

Fiziska persona var pretendēt uz ģeodēzista sertifikāta saņemšanu, ja tai ir iegūts vismaz bakalaura grāds ģeodēzijas darbos vai otrā līmeņa profesionālā izglītība zemes ierīcībā, ģeodēzijā, kartogrāfijā vai kādā no būvzinātnes ģeodēzijas

⁸⁵ Grāmatvedības likums. (*Ustawa o rachunkowosci*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 29.09.1994.; stājās spēkā 01.01.1995.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 12.06.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 1994., Nr.121 punkts 591.

⁸⁶ Noteikumi par tiesībām sniegt grāmatvedības pakalpojumus. (*Rozporządzenie w sprawie uprawnień do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych*) / Polijas Republikas Finanšu ministra noteikumi. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 08.04.2009.; stājās spēkā 06.05.2009. // Oficiālais Vēstnesis, 2009., Nr.62 punkts 508.

⁸⁷ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

⁸⁸ MK noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 01.11.2010.; stājās spēkā 04.11.2010. // Latvijas Vēstnesis, 03.11.2010., Nr.174 (4366).

⁸⁹ Latvijas Mērnieku biedrības Sertifikācijas centra Sertifikācijas shēma. Pieejams Latvijas Mērnieku biedrības mājaslapā: http://sc.lmb.lv/wp-content/uploads/06_LMB-SC-Sertifikacija-shema-2010-11-11.pdf (skatīts 16.09.2013.)

apakšnozarēm un tai ir vismaz divu gadu pieredze ģeodēziskajos darbos pēdējo piecu gadu laikā⁹⁰.

Fiziskā persona nevar pretendēt uz sertifikāta saņemšanu:

- 1) Divus gadus pēc attiecīgā sertifikāta anulēšanas, ja tas anulēts par profesionālo darbību reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumiem;
- 2) Ja tai attiecīgais sertifikāts par profesionālo darbību reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumiem ir anulēts trīs reizes.

Veicot normatīvo aktu izpēti, kā arī pēc intervijām ar nozares speciālistiem⁹¹ secināms, ka ģeodēzistu, kartogrāfu, mērnieku un zemes ierīkotāju profesijas nav iespējams viennozīmīgi nodalīt. Normatīvajā regulējumā tās ir tik cieši saistītas, ka, piemēram, profesija „mērnieks” vispār nepastāv (tās vietā tiek lietots termins „kadastrālie uzmērītāji”) un funkcijas, ko pieņemts uzskatīt par mērniekiem raksturīgām, tiek lietotas saistībā ar citām iepriekš uzskaitītajām profesijām. Līdzīgi arī kartogrāfa profesija normatīvo aktu izpratnē šobrīd vairs nepastāv, jo kartogrāfisko darbu veikšana ir viena no ģeodēzistu funkcijām.

Terminu nesaskaņots lietojums normatīvajā regulējumā identificēts arī Profesiju klasifikatorā, kur zemes ierīkotāja profesijas standartā⁹² ir iekļauts viss mērniecības darbu komplekss - gan kadastrālā uzmērīšana, gan ierīcība un projektēšana, gan topogrāfiskie (ģeodēziskie) darbi. Savukārt atbilstoši MK 01.11.2010. noteikumiem Nr.1011⁹³ zemes ierīkošana ir atsevišķs, šaurs, ģeodēzijas nozarei pakļauts virziens.

Tāpat MK 06.06.2006. noteikumos Nr.460 „Noteikumi par specialitāšu, apakšspecialitāšu un papildspecialitāšu sarakstu reglamentētajām profesijām”⁹⁴ tiek lietots termins „zvērināts mērnieks”, savukārt sertifikātus izsniedz pavisam citu nosaukumu profesiju pārstāvjiem. Ja reglamentētā profesija būtu mērnieks, specialitāšu kolonnā norādot „zemes ierīkotājs”, „kadastrālais uzmērītājs” un „ģeodēzists”, tad situācija būtu nedaudz labāka.

Apkopojot viedokļus par iespējamajiem risinājumiem esošās situācijas uzlabošanai, secināms, ka izšķirami divi galvenie terminu precizēšanas varianti:

- 1) Saglabāt mērnieka profesiju, nosakot specializāciju ar papildus kvalifikāciju – zemes ierīkotājs, kadastrālais uzmērītājs un ģeodēzists;
- 2) Mērnieka profesijas vietā normatīvajā regulējumā noteikt trīs citas reglamentētas profesijas – zemes ierīkotājs, kadastrālais uzmērītājs un ģeodēzists.⁹⁵

Situācija ģeodēzistu, kartogrāfu, mērnieku un zemes ierīkotāju sertifikācijas jomā Latvijā ir nesakārtota - šo profesiju pārstāvji tiek sertificēti atbilstoši normatīvajos aktos

⁹⁰MK noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”, 4.1.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 01.11.2010.; stājās spēkā 04.11.2010. // Latvijas Vēstnesis, 03.11.2010., Nr.174 (4366).

⁹¹ Intervijas ar SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” juristi V. Židovu, Latvijas Mērnieku biedrības valdes priekšsēdētāju J. Klīvi un LKĢA Izpilddirektori I. Dragoni

⁹² Zemes ierīcības inženiera profesijas standarts. Reģistrācijas numurs PS 0429. Apstiprināts ar Izglītības un zinātnes ministrijas 20.08.2008. rīkojumu. Pieejams Valsts izglītības satura centra mājaslapā: <http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0429.pdf> (skatīts 16.09.2013.)

⁹³MK noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 01.11.2010.; stājās spēkā 04.11.2010. // Latvijas Vēstnesis, 03.11.2010., Nr.174 (4366)

⁹⁴ MK noteikumi Nr.460 „Noteikumi par specialitāšu, apakšspecialitāšu un papildspecialitāšu sarakstu reglamentētajām profesijām”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 06.06.2006.; stājās spēkā 10.06.2006. // Latvijas Vēstnesis, 09.06.2010., Nr. 90 (3458).

⁹⁵ Intervija ar LKĢA Izpilddirektori I. Dragoni

noteiktajam, taču šīs profesijas nav minētas starp reglamentētajām⁹⁶. Tā kā normatīvajā regulējumā nav norādīta konkrēta sertifikācijas organizācija, sertificēšanu un profesionāļu darbības uzraudzību veic privātie uzņēmumi - Latvijas Mērnieku biedrības Sertifikācijas centrs un SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”. Šīs organizācijas vienlaikus veic gan sertifikācijas funkcijas, kas piemīt privātajām un valsts institūcijām, gan administratīvās funkcijas, kuras būtu jānodrošina tikai valstij. Vienas organizācijas atbildība gan par sertificēšanu, gan par sertificēto personu profesionālās darbības uzraudzību un ar to saistītais iespējamais interešu konflikta risks ir viena no būtiskākajām problēmām, kas identificēta veiktās izpētes laikā.

Situācijā, kad tirgū ir vairāk kā viens sertifikācijas nodrošinātājs un nav vienotu prasību sertifikāta iegūšanai, pastāv risks, ka kāds no tirgus dalībniekiem (sertificētājiem) izstrādās vieglāku sertifikācijas programmu ar nolūku piesaistīt vairāk klientus. Uz šādu iespējamību norādījis arī intervētais nozares pārstāvis J. Klīve, minot to kā iemeslu nepieciešamībai pēc stingrākas sertificējošo iestāžu uzraudzības no valsts puses.

Tāpat kā vairākās citās pētījumā analizētajās profesijās, arī šajā jomā iesaistīto personu viedokļi par sertifikācijas sistēmas nepieciešamību ir atšķirīgi. Personas, kas ir pret papildus sertifikāciju, norāda, ka sertifikācijas procesā speciālisti negūst nekādas papildus zināšanas⁹⁷, tāpēc tas uzskatāms par lieku. Visas profesionālajai darbībai nepieciešamās zināšanas un prasmes būtu jāapgūst konkrētajās augstākās izglītības programmās un attiecīgs diploms būtu uzskatāms par pietiekamu kompetences apliecinājumu.

Savukārt pretējā viedokļa pārstāvji argumentē, ka sertifikācija ir nepieciešama, lai pasargātu nozari no personām, kurām nav zināšanu un kuru dēļ krītas vispārējā speciālistu kvalifikācija.⁹⁸ Ikvienam ekspertam vajag atjaunot, piemēram, zināšanās par nozari regulējošajiem normatīvajiem aktiem, kuru nosacījumi regulāri mainās.

Sabiedrības intereses. Riski

Industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; vides aizsardzība; sabiedrības veselības un morāles; dzīvnieku un augu aizsardzība; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība; aizsardzība, kas nodrošina normatīvajiem aktiem atbilstošu drošības līmeni.

Vienlaikus ģeodēzista profesijā pastāv arī finanšu risks, vides risks, ilgtermiņa risks, kuru samazina vairāki faktori: akreditēta izglītība, prasība pēc pieredzes pirms sertifikāta iegūšanas, kā arī valsts un pašvaldību uzraudzība un obligāta prasība pēc sertifikācijas.

Igaunija

Sertifikācija notiek divas reizes gadā – pavasarī un rudenī. Informācija par eksāmenu rezultātiem tiek izsludināta Igaunijas Mērnieku asociācijā.

Lai iegūtu sertifikātu, ir jāiesniedz kvalifikāciju apliecinājošus dokumentus:⁹⁹

⁹⁶ Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 20.06.2001.; stājies spēkā 20.07.2001.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 20.07.2011. // Latvijas Vēstnesis, 06.07.2001., Nr.105 (2492).

⁹⁷ Intervija ar SIA "Mācību un konsultāciju centrs ABC" juristi V. Židovu

⁹⁸ Intervija ar Latvijas Mērnieku biedrības Valdes priekšsēdētāju J. Klīvi

⁹⁹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

Sertifikāts	Sertifikācijas prasības
Ģeodēzists, pirmā pakāpe	Jābūt arodizglītībai un jāsāk darbs nozarē vai Vidējai izglītībai un vismaz triju gadu darba pieredzei nozarē.
Ģeodēzists, otrā pakāpe	Jābūt arodizglītībai, vismaz triju gadu darba pieredzei nozarē un apmeklētām profesionālām apmācībām vai Vidējai izglītībai, vismaz sešu gadu darba pieredzei nozarē un apmeklētām profesionālām apmācībām.
Ģeodēzists, trešā pakāpe	Jābūt vismaz piecu gadu darba pieredzei nozarē, arodizglītībai un apmeklētām profesionālām apmācībām vai Augstākajai izglītībai un vismaz viena gada darba pieredzei vai tikko uzsāktai darba pieredzei.
Ģeodēzists, ceturtā pakāpe	Jābūt arodizglītībai, vismaz 10 gadus ilgi darba pieredzei un apmeklētām profesionālām apmācībām vai Augstākajai izglītībai, vismaz piecu gadu darba pieredzei un apmeklētām profesionālām apmācībām vai Augstākajai izglītībai, vismaz triju gadu darba pieredzei un apmeklētām profesionālām apmācībām.
Ģeodēzists, piektā pakāpe	Jābūt augstākajai izglītībai, vismaz septiņu gadu darba pieredzei un apmeklētām profesionālām apmācībām.
Mērnīeks, ceturtā pakāpe	Jābūt augstākajai izglītībai profesionālās darbības jomā un vismaz divu gadu darba pieredzei profesionālās darbības jomā.

Lietuva

Personai, kas ieguvusi ģeodēzista sertifikātu, ir tiesības vērtēt ēku un citu būvju stabilitāti, veidot topogrāfiskās kartes un inženierijas komunikāciju plānus.

Lai iegūtu sertifikātu, kandidātam sertifikāta izdevējstādē ir jāiesniedz kvalifikāciju apstiprinoši dokumenti. Pēc tam komisija izvērtē pieteikumu un pieņem lēmumu, vai izsniegt kvalificēta speciālista – ģeodēzista - sertifikātu. Par pieteikuma izvērtēšanu kandidātam jāmaksā 50,00 LTL (10,20 LVL).¹⁰⁰

Polija

Sertifikācijas kārtību un nosacījumus regulē Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums¹⁰¹ un Infrastruktūras ministrijas noteikumi par profesionālo kvalifikāciju ģeodēzijas un kartogrāfijas jomā¹⁰².

Lai iegūtu ģeodēzista sertifikātu nepieciešams nokārtot eksāmenu, kā arī jāiesniedz dokumenti, kas apliecina kandidāta profesionālo pieredzi un administratīvo kritēriju izpildi:

- Jāiesniedz formāla deklarācija;
- Jāsamaksā pieteikuma nauda 400,00 EUR (apmēram 281,12 LVL);
- Jābūt augstākajai izglītībai ģeodēzijas vai kartogrāfijas jomā un jābūt vismaz triju gadu profesionālajai pieredzei vai

¹⁰⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

¹⁰¹ Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums. (*Prawo geodezyjne i kartograficzne*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 17.05.1989.; stājās spēkā 01.07.1989.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 19.10.2010. // Oficiālais Vēstnesis, 1989., Nr.30 punkts 163.

¹⁰² Noteikumi par profesionālo kvalifikāciju ģeodēzijas un kartogrāfijas jomā. (*Rozporzadzenie w sprawie uprawnień zawodowych w dziedzinie geodezji i kartografii*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 01.05.2003.; stājās spēkā 14.08.2003. // Oficiālais Vēstnesis, 2003., Nr.143 punkts 1396.

- Jābūt koledžā apgūtai ģeodēzijai – kartogrāfijai un vismaz sešus gadus ilgai profesionālajai praksei.¹⁰³

Somija

Valdība vispirms nolēmj, ka sertificēs noteiktas profesijas un izvēlas kādu profesionālu organizāciju, kurai šo pienākumu veikt. Kad izvēle izdarīta un vienošanās panākta, tad attiecīgo organizāciju ieraksta likumā.¹⁰⁴

Somijā ģeodēzists var strādāt dažādās profesijās. Ģeodēziju var apgūt universitātēs.¹⁰⁵

Secinājumi

Normatīvajā regulējumā nav skaidri nodalītas vairākas profesijas – ģeodēzisti, kartogrāfi, mērnieki un zemes ierīkotāji. Vienīgā no pētījumā analizētajām valstīm, kur ģeodēzistus nesertificē, ir Somija. Augstskolā vai koledžā iegūtās zināšanas tiek uzskatītas par pietiekamām profesionālās darbības veikšanai. Visdetalizētākais ģeodēzistu iedalījums, norādot atšķirīgas pakāpes un kategorijas, ir Igaunijā. Tās ir atkarīgas no kandidātu darba pieredzes un izglītības līmeņa. Latvija ir vienīgā no pētījumā analizētajām valstīm, kurā sertifikāciju nodrošina privātās institūcijas.

10. Kartogrāfi

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

MK 01.11.2010. noteikumos Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”¹⁰⁶, kurus Latvijas Kartogrāfu un ģeodēzistu asociācija (LKĢA) atzīst par savu jomu un profesiju reglamentējošu dokumentu, nav precīzi norādīts, kā var kļūt par sertificētu kartogrāfu un kādiem priekšnosacījumiem ir jāatbilst kandidātiem.

Sabiedrības intereses. Riski

Industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; vides aizsardzība; sabiedrības kārtība un drošība; komercdarījumu aizsardzība; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība; aizsardzība, kas nodrošina normatīvajiem aktiem atbilstošu drošības līmeni.

Vienlaikus kartogrāfa profesijā pastāv arī finanšu risks, vides risks, ilgtermiņa risks, kuru gan samazina vairāki faktori: akreditēta izglītība, prasība pēc pieredzes pirms sertifikāta iegūšanas, kā arī valsts un pašvaldību uzraudzība un obligāta prasība pēc sertifikācijas.

Igaunija

Kartogrāfs ir nereglamentēta profesija, sertificēšana netiek veikta.

¹⁰³ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvils Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. eksperts (Polija).

¹⁰⁴ Intervija ar SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” juristi V. Židovu

¹⁰⁵ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

¹⁰⁶ MK noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 01.11.2010.; stājās spēkā 04.11.2010. // Latvijas Vēstnesis, 03.11.2010., Nr.174 (4366)

Lietuva

Iegūtais sertifikāts ļauj izvērtēt projektus lauksaimniecības zemes izmantošanā, zemes gabalu attīstīšanā un pārveidošanā citiem mērķiem, zemes izmantošanā sabiedriskām vajadzībām un zemes nostiprināšanā. Piešķirtie sertifikāti ir derīgi neierobežotu laiku.

Sertifikācijas procedūra paredz, ka vispirms kandidāts iesniedz nepieciešamos dokumentus:

- Sertifikācijas pieteikums, norādot kāda tipa zemes izmantošanas un plānošanas darbus, kandidāts vēlas veikt;
- Izglītības dokuments;
- Identifikācijas dokumenta kopija;
- Dokumenta kopija, kas apliecina, ka kandidāts ir piedalījies vismaz 20 stundu ilgosursos par zemes plānošanu un izmantošanu.

Pēc dokumentu saņemšanas atbildīgā institūcija tos izvērtē un pieņem lēmumu, vai apstiprināt kvalifikācijas sertifikātu. Kandidāts par pieteikuma iesniegšanu samaksā 60,00 LTL (12,24 LVL) un 40,00 LTL (8,16 LVL), ja nepieciešams dublikāts. Kopumā sertifikācijas pieteikums tiek izvērtēts 30 dienu laikā.¹⁰⁷

Polija

Sertifikācijas kārtību un nosacījumus regulē Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums¹⁰⁸ un Infrastruktūras ministrijas noteikumi par profesionālo kvalifikāciju ģeodēzijas un kartogrāfijas jomā¹⁰⁹.

Lai iegūtu ģeodēzista sertifikātu nepieciešams nokārtot eksāmenu, kā arī jāiesniedz dokumenti, kas apliecina kandidāta profesionālo pieredzi un administratīvo kritēriju izpildi:

- Jāiesniedz formāla deklarācija;
- Jāsamaksā pieteikuma nauda 400,00 EUR (apmēram 281,12 LVL);
- Jābūt augstākajai izglītībai ģeodēzijas vai kartogrāfijas jomā un jābūt vismaz triju gadu profesionālajai pieredzei vai
- Jābūt koledžā apgūtai ģeodēzijai – kartogrāfijai un vismaz sešus gadus ilgi profesionālajai praksei.¹¹⁰

Somija

Kartogrāfa profesija Somijā ir nereglamentēta. Prasmes un zināšanas apliecina arodskolā apgūtā izglītība, kurā apgūti mērniecības pamati. Absolventiem, pabeidzot programmu, ir jāspēj nokārtot kompetences testu. Kartogrāfa prasmes var apgūt arī strādājot kā mācekļi. Kartogrāfam ir jāprot strādāt ar dažādām mērniecības metodēm

¹⁰⁷ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

¹⁰⁸ Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums. (*Prawo geodezyjne i kartograficzne*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 17.05.1989.; stājās spēkā 01.07.1989.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 19.10.2010. // Oficiālais Vēstnesis, 1989., Nr.30 punkts 163.

¹⁰⁹ Noteikumi par profesionālo kvalifikāciju ģeodēzijas un kartogrāfijas jomā. (*Rozporzadzenie w sprawie uprawnień zawodowych w dziedzinie geodezji i kartografii*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 01.05.2003.; stājās spēkā 14.08.2003. // Oficiālais Vēstnesis, 2003., Nr.143 punkts 1396.

¹¹⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvēls Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. eksperts (Polija).

un ierīcēm. Profesijas apgūšana prasa labu vizualizācijas spēju, kā arī matemātisko domāšanu.¹¹¹

Secinājumi

Vienīgā pētījumā analizētā valsts, kurā kartogrāfus nesertificē, ir Somija. Tur nepieciešamās kartogrāfa zināšanas apgūst augstskolā. Pārējās pētījumā analizētajās valstīs sertifikāciju veic valsts un profesionālās organizācijas. Vairākās valstīs uz kartogrāfu sertifikāciju attiecas tie paši noteikumi, kas uz zemes ierīkotājiem, ģeodēzistiem vai mērniekiem. Sertifikācijā, līdzīgi kā citās profesijās, galvenokārt vērtē līdzšinējo darba pieredzi un izglītības līmeni.

11. Mērnieki

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Dokumenti, kuros noteikta mērnieku sertifikācijas kārtība:

- 1) MK 10.08.2010. noteikumi Nr.764 „Noteikumi par sertificēšanas institūcijām, kuras izsniedz sertifikātu zemes kadastrālajam uzmērītājam un zemes ierīcības darbu veicējam”;¹¹²
- 2) MK 01.11.2010. noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”;¹¹³
- 3) Latvijas Mērnieku biedrības Sertifikācijas centra Sertifikācijas shēma.¹¹⁴

Mērnieka sertifikāta saņemšanai noteiktas šādas prasības:

- 1) Profesionālā darba apliecinājums (CV) jeb akadēmiskās un profesionālās pieredzes uzrādīšana;
- 2) Zināšanas par normatīvajiem dokumentiem, kas reglamentē mērnieku darbu;
- 3) Profesionāla rakstura uzdevumu un testu veikšana, piemēram, par uzmērīšanas metodēm un mērījumu rezultātu novērtēšana.

Nav noteikts, kādam izglītības un praktiskās pieredzes līmenim ir jābūt, lai persona kļūtu par kandidātu un iegūtu sertifikātu.¹¹⁵

¹¹¹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

¹¹² MK noteikumi Nr.764 „Noteikumi par sertificēšanas institūcijām, kuras izsniedz sertifikātu zemes kadastrālajam uzmērītājam un zemes ierīcības darbu veicējam”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 19.08.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.08.2010., Nr.130 (4322).

¹¹³ MK noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 01.11.2010.; stājās spēkā 04.11.2010. // Latvijas Vēstnesis, 03.11.2010., Nr.174 (4366)

¹¹⁴ Latvijas Mērnieku biedrības Sertifikācijas centra Sertifikācijas shēma. Pieejams Latvijas Mērnieku biedrības mājaslapā: http://sc.lmb.lv/wp-content/uploads/06_LMB-SC-Sertifikacija-shema-2010-11-11.pdf (skatīts 16.09.2013.)

¹¹⁵ Dokumenti. Pieejams Latvijas Mērnieku biedrības mājaslapā: <http://sc.lmb.lv/dokumenti/> (skatīts 16.09.2013.)

Sabiedrības intereses. Riski

Industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; vides aizsardzība; sabiedrības kārtība un drošība; komercdarījumu aizsardzība; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība; aizsardzība, kas nodrošina normatīvajiem aktiem atbilstošu drošības līmeni.

Vienlaikus mērnieka profesijā pastāv arī finanšu risks, vides risks, ilgtermiņa risks, kuru samazina vairāki faktori: akreditēta izglītība, prasība pēc pieredzes pirms sertifikāta iegūšanas, kā arī valsts un pašvaldību uzraudzība un obligāta prasība pēc sertifikācijas.

Igaunija

Sertifikācija notiek divas reizes gadā – pavasarī un rudenī. Informācija par eksāmenu rezultātiem tiek izsludināta Igaunijas Mērnieku asociācijā.

Lai iegūtu sertifikātu, ir jāiesniedz kvalifikāciju apliecinājošus dokumentus:¹¹⁶

Sertifikāts	Sertifikācijas prasības
Ģeodēzists, pirmā pakāpe	Jābūt arodizglītībai un jāsāk darbs nozarē vai Vidējai izglītībai un vismaz triju gadu darba pieredzei nozarē.
Ģeodēzists, otrā pakāpe	Jābūt arodizglītībai, vismaz triju gadu darba pieredzei nozarē un apmeklētām profesionālām apmācībām vai Vidējai izglītībai, vismaz sešu gadu darba pieredzei nozarē un apmeklētām profesionālām apmācībām.
Ģeodēzists, trešā pakāpe	Jābūt vismaz piecu gadu darba pieredzei nozarē, arodizglītībai un apmeklētām profesionālām apmācībām vai Augstākajai izglītībai un vismaz viena gada darba pieredzei vai tikko uzsāktai darba pieredzei.
Ģeodēzists, ceturtā pakāpe	Jābūt arodizglītībai, vismaz 10 gadus ilgi darba pieredzei un apmeklētām profesionālām apmācībām vai Augstākajai izglītībai, vismaz piecu gadu darba pieredzei un apmeklētām profesionālām apmācībām vai Augstākajai izglītībai, vismaz triju gadu darba pieredzei un apmeklētām profesionālām apmācībām.
Ģeodēzists, piektā pakāpe	Jābūt augstākajai izglītībai, vismaz septiņu gadu darba pieredzei un apmeklētām profesionālām apmācībām.
Mērnieks, ceturtā pakāpe	Jābūt augstākajai izglītībai profesionālās darbības jomā un vismaz divu gadu darba pieredzei profesionālās darbības jomā.

Lietuva

Iegūtais sertifikāts ļauj tā saņēmējam veikt dažādus uzdevumus ģeodēzijā un kartogrāfijā:

- Izvērtēt būvju un citu celtnju projektus;
- Noteikt vietas, kur varētu atrasties iepriekš plānotas būves un instalācijas;
- Veidot topogrāfiskus plānus;
- Veidot inženierijas komunikāciju plānus u.c.

¹¹⁶ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

Sertifikācijas procesā kandidāts iesniedz nepieciešamos dokumentus, atbildīgā valsts iestāde tos izvērtē un nolemj, vai piešķirt zemes ierīkotāja sertifikātu. Valsts nodeva par pieteikuma izvērtēšanu ir 50,00 LTL (10,20 LVL).

Kandidāts izvērtēšanas komisijai iesniedz personu apliecinošus dokumentus, kvalifikāciju apliecinošus dokumentus, darba pieredzi apliecinošus dokumentus, kā arī kvalifikācijas apmācības sertifikātu.¹¹⁷

Polija

Sertifikācijas kārtību un nosacījumus regulē Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums¹¹⁸ un Infrastruktūras ministrijas noteikumi par profesionālo kvalifikāciju ģeodēzijas un kartogrāfijas jomā¹¹⁹.

Lai iegūtu ģeodēzista sertifikātu nepieciešams nokārtot eksāmenu, kā arī jāiesniedz dokumenti, kas apliecina kandidāta profesionālo pieredzi un administratīvo kritēriju izpildi:

- Jāiesniedz formāla deklarācija;
- Jāsamaksā pieteikuma nauda 400,00 EUR (apmēram 281,12 LVL);
- Jābūt augstākajai izglītībai ģeodēzijas vai kartogrāfijas jomā un jābūt vismaz triju gadu profesionālajai pieredzei vai
- Jābūt koledžā apgūtai ģeodēzijai – kartogrāfijai un vismaz sešus gadus ilgai profesionālajai praksei.¹²⁰

Somija

Mērnieks ir nereglamentēta profesija. Mērniecību var apgūt universitātēs, piemēram, Ālto Zinātņu universitātē. Kvalifikācijas eksāmenā galvenokārt tiek pārbaudītas zināšanas ģeomātikā un nekustamo īpašumu ekonomikā. Mērniekiem ir nepieciešamas zināšanas par ekonomiku, jurisprudenci un tehnisko jaunradi, kā arī prasmes komunicēt un sadarboties.¹²¹

Secinājumi

Vienīgā pētījumā analizētā valsts, kurā mērniekus nesertificē, ir Somija. Pārējās valstīs sertifikāciju veic valsts un profesionālās organizācijas. Latvijā mērnieku sertifikācijas nosacījumi ir neskaidri, jo normatīvajos regulējumos mērnieku funkcijas un statuss nav nodalīts no citām līdzīgām profesijām – kartogrāfi, zemes ierīkotāji, zvērināti mērnieki, ģeodēzisti un kadastrālie uzmērītāji.

¹¹⁷ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazausks (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

¹¹⁸ Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums. (*Prawo geodezyjne i kartograficzne*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 17.05.1989.; stājās spēkā 01.07.1989.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 19.10.2010. // Oficiālais Vēstnesis, 1989., Nr.30 punkts 163.

¹¹⁹ Noteikumi par profesionālo kvalifikāciju ģeodēzijas un kartogrāfijas jomā. (*Rozporzadzenie w sprawie uprawnień zawodowych w dziedzinie geodezji i kartografii*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 01.05.2003.; stājās spēkā 14.08.2003. // Oficiālais Vēstnesis, 2003., Nr.143 punkts 1396.

¹²⁰ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvēls Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. eksperts (Polija).

¹²¹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

12. Nekustamā īpašuma aģenti (mākleri)

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Prasības nekustamo īpašumu aģentiem sertifikāta saņemšanai Latvijas Nekustamo īpašumu darījumu asociācijā (LANĪDA) ir sekojošas:

- Augstākā vai vidējā speciālā izglītība (nav norādīts, kādā jomā izglītība ir nepieciešama);
- Pieredze nekustamo īpašumu tirgū ne mazāka kā viens gads. Ja pieredze ir mazāka, ir jākārtu papildus eksāmens teorētisko zināšanu pārbaudei. Kā kritērijs darbībai nekustamā īpašuma tirgū tiek noteikts fakts par darba attiecībām ar uzņēmumu, kas darbojās nekustamā īpašuma jomā. Lai kļūtu par aģentu ir iespējams zināmu laiku strādāt par aģenta asistentu pieredzējuša prakses vadītāja uzraudzībā. Pēc nepieciešamo iemaņu iegūšanas asistentam ir tiesības pretendēt uz aģenta statusa iegūšanu un kārtot atbilstošu eksāmenu.¹²²

Maksa par sertifikācijas dokumentu izskatīšanu ir noteikta 50,00 LVL apmērā, kas ir jāiemaksā LANĪDA kontā pirms iesnieguma nodošanas izskatīšanai sertifikācijas komisijai.

Sertifikātu nav iespējams iegūt, ja persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu un ja sodāmība nav dzēsta likumā noteiktajā kārtībā.

Līdzīgi kā LANĪDA, arī Nekustamo īpašumu mākleri asociācija (NĪMA) izsniedz nekustamo īpašumu aģentu sertifikātus personai, kura:

- Ir ieguvusi augstāko vai vidējo speciālo izglītību;
- Ir nokārtojusi Nekustamā īpašuma mācību centra kvalifikācijas eksāmenu;
- Ieguvusi praktiskās iemaņas. Praktisko iemaņu apliecinājums tiek prasīts divus mēnešus pirms sertifikācijas eksāmena kārtošanas.
- Papildus tiek prasīts apliecinājums par NĪMA ētikas kodeksa ievērošanu, ko persona apliecina ar savu parakstu.¹²³

Sabiedrības intereses. Riski

Gan LANĪDA, gan NĪMA gadījumā tiek akcentētas sabiedrības intereses par drošiem darījumiem ar nekustamo īpašumu.

No riska viedokļa būtiskākais ir finanšu risks, kas var iestāties gadījumā, ja kāda no darījumā iesaistītajām pusēm cieš zaudējumus otras puses ļaunprātīgas darbības dēļ. Aģentu sertifikācijas mērķis ir samazināt potenciālos riskus gadījumā, ja darījums notiek ar aģenta starpniecību. Tomēr aģentu piesaiste darījumos ar nekustamo īpašumu nav obligāta, tāpēc visi šīs jomas klienti netiek pasargāti no iespējamajiem riskiem. Papildus izglītībai un sertifikācijai no aģentiem tiek prasīta arī civiltiesiskās atbildības apdrošināšana gadījumiem, kad klients izvirza pamatotas pretenzijas par zaudējumiem, kas radušies aģenta darbības rezultātā.

¹²² Nekustamā īpašuma aģenta un nekustamā īpašuma aģenta asistenta sertifikācijas nolikums.; Pieņemts 15.05.2012. Shēmas komitejas sēdē, Protokols Nr. SH-07/2012. Pieejams LANĪDA mājaslapā: <http://www.lanida.lv/lv/certoffice/certdoc/> (skatīts 16.09.2013.)

¹²³ Sertifikācijas kārtība. Pieejams NĪMA mājaslapā: <http://www.nima.lv/index.php?pid=0212> (skatīts 16.09.2013.)

Igaunija

Sertifikāciju Igaunijā veic Nekustamā īpašuma aģentu kamera. Lai iegūtu sertifikātu, ir jānokārto eksāmens, kas tiek organizēts vienu reizi gadā, kā arī ir nepieciešama vismaz divu gadu darba pieredze nekustamā īpašuma jomā.¹²⁴

Lietuva

Nekustamā īpašuma aģentu sertificēšanu veic Nekustamā īpašuma aģentu asociācija. Lai iegūtu sertifikātu, ir jābūt:

- Vismaz divu gadu pieredzei darbā nekustamā īpašuma jomas uzņēmumā
- Labai reputācijai;
- Jānokārto nekustamā īpašuma aģenta eksāmens.¹²⁵

Polija

Nekustamā īpašuma aģenti Polijā ir reglamentēta profesija, ko regulē Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību¹²⁶, kā arī Polijas Republikas Infrastruktūras ministra rīkojums¹²⁷. Nekustamā īpašuma aģentu izvērtēšanu veic Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrijā esošās Kvalifikācijas vērtēšanas komisijas Nekustamā īpašuma aģentu apakškomisija.

Svarīgākais sertifikācijas kritērijs ir praktiskā pieredze vismaz viena darījuma sagatavošanā un izpildē, ko apstiprinājis prakses vadītājs (mentors). Papildus iepriekš minētajam komisija ņem vērā arī kandidāta rīcībspēju, vai attiecīgā persona nav apsūdzēta vai notiesāta par pārkāpumiem pret īpašumu, dokumentiem u.c. nozīmīgiem pārkāpumiem, kas var būt novērtējami kā saistīti ar nekustamā īpašuma vērtēšanu. Kandidātam ir jābūt vismaz pusgada pieredzei nekustamā īpašuma vērtēšanas biznesā, kā arī ir augstākajai izglītībai.¹²⁸

Somija

Nekustamā īpašuma vērtētāji nav reglamentēta profesija, tomēr sertifikācija pastāv un to veic Centrālā tirdzniecības kamera. Vienīgais sertifikācijas kritērijs ir sekmīgi nokārtots eksāmens. Eksāmeni tiek organizēti divas reizes gadā. Eksāmena rezultātā ir iespējams iegūt divu veidu sertifikātus: nekustamā īpašuma aģents (māklers) vai nekustamā īpašuma trīs māklers. Praktiskā pieredze sertifikāta iegūšanai formāli netiek prasīta, tomēr iespēja nokārtot eksāmenu ir lielāka kandidātam ar iepriekšēju darba pieredzi.¹²⁹

¹²⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

¹²⁵ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Mindaugs Danis (*Mindaugas Danys*) (Lietuva).

¹²⁶ Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību. (*Ustawa o gospodarce nieruchomościami*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 19.05.2010.; stājās spēkā 11.06.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 28.03.2011. // Oficiālais Vēstnesis, 2010., Nr.102 punkts 651.

¹²⁷ Noteikumi par tiesību un licenču izsniegšanu nekustamā īpašuma pārvaldības jomā. (*Rozporządzenie w sprawie nadawania uprawnień i licencji zawodowych w dziedzinie gospodarowania nieruchomościami z dnia*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 15.02.2008.; stājās spēkā 27.02.2008. // Oficiālais Vēstnesis, 2008., Nr.31 punkts 189.

¹²⁸ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (Paweł Czyż), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. eksperts (Polija).

¹²⁹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

Secinājumi

Pētījumā analizētajās valstīs nekustamā īpašuma aģentu darbība pārsvarā tiek reglamentēta un, lai darbotos šajā nozarē, ir nepieciešams sertifikāts. Lai to iegūtu, ir jāpierāda zināšanas un pieredze. Arī tajās valstīs, kur šī profesija netiek reglamentēta, sertifikācijas iespēja pastāv. Somijā sertificējošā institūcija pārbauda kandidāta zināšanas ar eksāmena palīdzību, savukārt vietējās pašvaldības vēlāk ir tiesīgas šo speciālistu darbu uzraudzīt un kontrolēt. Sertificācijas iespēja pastāv vairākos līmeņos atkarībā no darījumu lieluma un nopietnības, tādā veidā nodrošinot pakalpojuma saņēmējam lielāku drošību par pakalpojuma kvalitāti.

13. Nekustamā īpašuma vērtētāji

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Sertifikāciju veic Latvijas Īpašumu vērtētāju asociācija (LĪVA).

Nekustamā īpašuma vērtētāju sertifikācijas kārtību regulē šādi dokumenti:

- 1) MK 09.12.2002. noteikumi Nr.534 „Kārtība, kādā saņemams profesionālās kvalifikācijas sertifikāts nekustamā īpašuma novērtēšanai”;¹³⁰
- 2) Īpašuma vērtēšanas standarts (LVS 401).¹³¹

Personai ir tiesības pretendēt uz sertifikāta saņemšanu, ja tā atbilst šādām prasībām:

- 1) Persona ir ieguvusi augstāko izglītību. Prasības nekustamā īpašuma vērtētāja profesionālajai kvalifikācijai nosaka akreditētas studiju programmas;
- 2) Persona vērtē nekustamo īpašumu atbilstoši Latvijas standarta statusā reģistrētajiem īpašuma vērtēšanas standartiem (LVS 401);¹³²
- 3) Personai ir vismaz triju gadu darba pieredze nekustamā īpašuma vērtēšanā asistenta statusā, un šajā laikā tā ir veikusi vismaz 20 nekustamā īpašuma novērtējumus.¹³³

Sertificēšanas institūcija ir tiesīga sertifikāta derīguma termiņu pagarināt uz pieciem gadiem. Sertifikāta derīguma termiņu pagarina pēc tam, kad ir saņemti tie dokumenti, kuros ir izmaiņas, un pārbaudīti sertificētās personas veiktie vērtēšanas darbi:

- 1) Profesionālās darbības apraksts;
- 2) Iepriekšējos trijos gados veikto nekustamā īpašuma vērtēšanas darbu saraksts;
- 3) Personas apliecinājums, ka tā nav izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, vai apliecinājumu, ka sodāmība tai ir dzēsta vai noņemta likumā noteiktajā kārtībā.

¹³⁰ MK noteikumi Nr.534 „Kārtība, kādā saņemams profesionālās kvalifikācijas sertifikāts nekustamā īpašuma novērtēšanai”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.12.2002.; stājās spēkā 01.12.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.12.2002., Nr.185 (2760).

¹³¹ Standarts Nr. 401:2013 „Īpašuma vērtēšana”. Izdevējs: SIA „Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs” Standartizācijas birojs. Stājies spēkā 30.05.2013.

¹³² Turpat

¹³³ MK noteikumi Nr.534 „Kārtība, kādā saņemams profesionālās kvalifikācijas sertifikāts nekustamā īpašuma novērtēšanai”, 4.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.12.2002.; stājās spēkā 01.12.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.12.2002., Nr.185 (2760).

Sabiedrības intereses. Riski

Nekustamo ģpašumu vērtētāju darbība ir saistīta ar finanšu riskiem, tādēļ to mazināšanai ir nepieciešamas noteiktas zināšanas un iemaņas, ko apliecina nekustamā ģpašuma vērtētāja sertifikāts. Atšķirībā no nekustamo ģpašumu aģentiem, nekustamā ģpašuma vērtētāji ir reglamentēta profesija. Šīs profesijas pārstāvju darbības regulēšanai tiek piemērotas stingrākas prasības (reglamentēšana), jo viņu darbība skar plašākas sabiedrības intereses – nekustamā ģpašuma vērtētāju sniegtie vērtējumi tiek izmantoti attiecībā pret trešajām personām, piemēram, bankām kredīta saņemšanai, apdrošināšanas kompānijām prēmijas aprēķinam u.c.

Igaunija

Nekustamā ģpašuma vērtētāju sertifikāciju veic Igaunijas Nekustamo ģpašumu vērtētāju asociācija. Sertifikācija notiek trīs līmeņos:

- ģpašuma vērtētāja asistents;
- Dzīvojamo telpu vērtētājs;
- ģpašumu vērtētājs.

Sertifikācijas procedūra tiek organizēta vismaz vienu reizi gadā un tās ietvaros ir jānokārto rakstisks vai mutisks eksāmens. Prasības, kas tiek izvirzītas katram no sertifikācijas līmeņiem, ir atšķirīgas. Piemēram, nekustamā ģpašuma vērtētāja asistentam ir nepieciešama vidējā izglītība, bet dzīvojamo telpu vērtētājam ir nepieciešama augstākā profesionālā izglītība.

ģpašuma vērtētājiem, lai iegūtu sertifikātu, ir nepieciešams:

- Augstākā izglītība (maģistra grāds) biznesa vadībā, celtniecībā, juridiskajās zinātnēs vai nekustamā ģpašuma jomā vai
- Vismaz trīs gadu pieredze strādājot kā dzīvojamo telpu vērtētājam.
- Ja maģistra grāds ir iegūts kādā citā jomā, ir nepieciešama vismaz četru gadu darba pieredze nozarē, kā arī papildus jāapmeklē Igaunijas Nekustamo ģpašumu vērtētāju asociācijas organizētās apmācības.¹³⁴

Lietuva

Nekustamā ģpašuma vērtētāju darbu regulē Lietuvas Republikas Finanšu ministrija¹³⁵. Savukārt prasības nekustamā ģpašuma vērtētāju sertifikācijai nosaka Lietuvas Republikas Valdība. Svarīgākie kritēriji sertifikāta iegūšanai ir nokārtots eksāmens, sociālā apdrošināšana, kā arī pierādāma praktiskā pieredze par pēdējiem 35 gadiem, bet ne mazāk kā 23 ģpašumu vērtējumiem. Sertifikāta cena ir 170,00 LTL (34,68 LVL), kas ir ievērojami mazāk par eksaminācijas izmaksām - 488,00 LTL (99,56 LVL).¹³⁶

¹³⁴ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

¹³⁵ Rīkojums Nr.1k-114. Par nekustamā ģpašuma vērtētāja kvalifikācijas sertifikātu izsniegšanas, apturēšanas un sertifikācijas atsaukšanas kārtību. (*Isakymas dėl Turto vertintojo kvalifikacijos pažymėjimo išdavimo, galiojimo sustabdymo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo*) / Lietuvas Republikas Finanšu ministra rīkojums. Pieņemts Lietuvas Republikas Finanšu ministrijā 29.04.2003.; stājās spēkā 30.04.2003. // Oficiālais Laikraksts, 30.04.2003., Nr. 41-1892.

¹³⁶ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

Polija

Nekustamā īpašuma vērtētāji Polijā ir reglamentēta profesija, ko regulē Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību¹³⁷ un Polijas Republikas Infrastruktūras ministra rīkojums¹³⁸. Nekustamā īpašuma vērtētāju sertificēšana notiek divos posmos:

- 1) Kvalifikācijas izvērtēšanas procedūra ko veic Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrijā esošā Kvalifikācijas vērtēšanas komisija;
- 2) Šī komisija organizē arī eksamināciju un attiecīgi izsniedz sertifikātus. Sertifikācijas procesu nodrošina Nekustamo īpašumu vērtētāju apakškomisija.

Lai varētu kvalificēties eksāmenam, ir nepieciešams prakses apliecinājums, ko izsniedz prakses vadītājs (mentors), kā arī jāveic vismaz 15 nekustamo īpašumu vērtējumi, ko arī apstiprina prakses vadītājs. Ja vērtējums ir pozitīvs, kandidāts tiek pieļauts pie eksāmena. Papildus iepriekš minētajam komisija ņem vērā arī kandidāta rīcībspēju, vai attiecīgā persona nav apsūdzēta vai notiesāta par pārkāpumiem pret īpašumu, dokumentiem u.c. nozīmīgiem pārkāpumiem, kas var būt novērtējami kā saistīti ar nekustamā īpašuma vērtēšanu. Kandidātam ir jābūt vismaz viena gada pieredzei nekustamā īpašuma vērtēšanas biznesā, kā arī jābūt iegūtai augstākajai izglītībai.¹³⁹

Somija

Nekustamā īpašuma vērtētāji Somijā nav reglamentēta profesija. Tomēr pastāv autorizācijas sistēma, ko uzrauga Centrālā tirdzniecības kamera. Sertifikācijas prasības ir izstrādātas pamatojoties uz trim likumdošanas aktiem:

- Likums par ieguldījumu fondiem Nr. 48/1999;¹⁴⁰
- Likums par nekustamā īpašuma fondiem;¹⁴¹
- Likums par vērtspapīru tirgiem.¹⁴²

Centrālā tirdzniecības kamera veic nekustamā īpašuma vērtētāju profesionālās darbības uzraudzīšanu, organizē vērtētāju eksāmenus, veicina labu nekustamo īpašumu vērtēšanas praksi. Paralēli tam Centrālā tirdzniecības kamera veic arī visu iesaistīto personu reģistrēšanu, t.i., gan vērtētāju, gan arī uzņēmumu, kas darbojas nekustamā īpašuma biznesā.¹⁴³

¹³⁷ Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību. (*Ustawa o gospodarce nieruchomościami*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 19.05.2010.; stājās spēkā 11.06.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 28.03.2011. // Oficiālais Vēstnesis, 2010., Nr.102 punkts 651.

¹³⁸ Noteikumi par tiesību un licenču izsniegšanu nekustamā īpašuma pārvaldības jomā. (*Rozporządzenie w sprawie nadawania uprawnień i licencji zawodowych w dziedzinie gospodarowania nieruchomościami z dnia*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 15.02.2008.; stājās spēkā 27.02.2008. // Oficiālais Vēstnesis, 2008., Nr.31 punkts 189.

¹³⁹ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. eksperts (Polija).

¹⁴⁰ Likums par ieguldījumu fondiem Nr. 48/1999. (*Sijoitusrahastolaki*) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 29.01.1999.; stājās spēkā 01.02.1999.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013.

¹⁴¹ Likums par nekustamā īpašuma fondiem Nr. 1173/1997. (*Kiinteistörahastolaki*) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 19.12.1997.; stājās spēkā 01.03.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013.

¹⁴² Likums par vērtspapīru tirgiem Nr. 1240/1999. (*Kiinnitysluottopankkilaki*) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 23.12.1999.; stājās spēkā 01.01.2000.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2010.

¹⁴³ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

Secinājumi

Nekustamā īpašuma vērtētāju sertificēšana pastāv visās pētījumā analizētajās valstīs. Somijā tā netiek reglamentēta, bet pārējās valstīs sertifikāts ir obligāta prasība. Līdzīga situācija ir arī Latvijā. Tomēr, neskatoties uz obligāto sertificēšanas prasību, var secināt, ka kopumā tas nenodrošina patērētāju aizsardzību vēlamajā līmenī. Tam ir vairāki iemesli, bet svarīgākais ir fakts, ka sertificējošā institūcija veic arī pakalpojumu kvalitātes uzraudzību. Turklāt sertifikāts negarantē iespēju neierobežoti darboties nekustamā īpašuma vērtēšanas jomā. Tā, piemēram, bankas, kas ir lielākais vērtēšanas pakalpojumu izmantotājs, pašas nosaka, kuru vērtētāju pakalpojumus tās piekrīt izmantot un kurus nē. No šī secināms, ka nākotnē ir nepieciešamas strukturālas pārmaiņas, lai nodrošinātu sertificēšanas primāro funkciju - patērētāju aizsardzību.

14. Tūrisma gidi

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Jautājums par tūrisma gidu sertifikācijas nepieciešamību ir izraisījis plašas diskusijas, kur galvenā problēma ir viedokļu dažādība.¹⁴⁴ Par šo tēmu jau izstrādāti divi plaši pētījumi¹⁴⁵, tāpēc atkārtots detalizēts izklāsts ar argumentiem par / pret vienotu sertifikācijas sistēmu šajā ziņojumā netiks sniegts.

Šobrīd Latvijā tūrisma gida profesija nav reglamentēta. Sertifikāciju pēc pašu iniciatīvas var nodrošināt pašvaldības.

Sabiedrības intereses. Riski

Nacionālā kultūrvēsturiskā mantojuma un mūsdienu mākslas bagātību aizsardzība; sociālās politikas un kultūras politikas mērķu īstenošana; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība; sabiedrības veselības un morāles.

No analizētajiem riskiem tūrisma gidi pakļauti tikai ekonomiskajiem, subjektīvajiem un morālajiem riskiem.

Igaunija

Tūrisma gidu sertifikācija notiek vismaz reizi gadā, informāciju par to izziņojot Igaunijas Gidu asociācijas mājaslapā.

Profesija	Prasības	Iesniedzamie dokumenti
Tūrisma gidi I	Vidējā izglītība, kas apliecināta vismaz vienā Igaunijas reģionā.	1) Pieteikums; 2) Pases vai identifikācijas dokumenta kopija; 3) Reģionu apliecināšana sertifikāta kopija; 4) Apliecinājums par piedalīšanos profesionālajā apmācībā 30 kredītpunktu apjomā pēdējo 3 gadu laikā; 5) Dokumenta kopija, kas apliecina vidējo izglītību; 6) Gida prakses apliecinājums; 7) Darba devēja vai divu klientu rekomendācijas vēstule;

¹⁴⁴ Detalizētu informāciju skatīt SIA "Baltijas Konsultācijas" pētījumā "Starpziņojums par atbilstības novērtēšanas institūciju akreditācijas sistēmas izvērtējumu". Rīgā, 2013.

¹⁴⁵ Tūristu gida profesijas reglamentējuma ieviešana Latvijā. SIA „Baltijas Konsultācijas”. Rīgā, 2007. Tūristu gidu profesijas reglamentēšanas jautājums Eiropas Savienībā un Latvijā. Rīgā, 2004.

Profesija	Prasības	Iesniedzamie dokumenti
		8) Igaunijas Gidu asociācijas vai citas (valsts, pašvaldības, bezpeļņas) organizācijas rekomendācijas vēstule.
Tūrisma gidi II	Vidējā izglītība, kas apliecināta vismaz 1 Igaunijas reģionā un vismaz 3 gadu darba pieredze šajā jomā.	1) Viss iepriekš minētais; 2) Eseja par vienotu klientu apkalpošanu un tās prezentācija eksāmenā; 3) Uzrauga rekomendācija; 4) Tūrisma gida I sertifikāts.
Tūrisma gida meistars III	Augstākā izglītība, kas apliecināta vismaz 1 Igaunijas reģionā un vismaz 3 gadu darba pieredze.	1) Viss iepriekš minētais; 2) Iesniegta atskaite par to, kas darīts pēdējo triju gadu laikā - mācību programma, metodiskā rokasgrāmata, mācību grāmata u.c., kas tiek sekmīgi piemēroti praksē.

Ceļojumu konsultantu sertifikācijas process notiek vismaz reizi gadā, informāciju par to izziņojot Igaunijas Gidu asociācijas mājaslapā.¹⁴⁶

Profesija	Prasības	Iesniedzamie dokumenti
Tūroperators	Vidējā izglītība un vismaz 1 gada darba pieredze šajā sfērā.	
Ceļojuma konsultanti, 4. līmenis	Vidējā izglītība, atbilstība sertifikāta standartiem.	1) Pieteikums; 2) Pases vai identifikācijas dokumenta kopija; 3) Izglītības dokumentu kopijas; 4) Eksāmens.
Ceļojuma konsultanti, 5. līmenis	Vidējā izglītība, atbilstība sertifikāta standartiem; darba pieredze šajā sfērā.	
Tūrisma menedžeris II	Profesionālā vidējā izglītība tūrisma jomā.	
Tūrisma menedžeris III	Profesionālā vidējā izglītība tūrisma jomā vai vidējā izglītība, profesionālie apmācību kursi un vismaz divu gadu darba pieredze šajā sfērā.	
Lauku tūrisma uzņēmējs III	Vidējā izglītība, profesionālie apmācību kursi biznesā vai tūrismā un vismaz viena gada darba pieredze šajā sfērā.	
Mežonīgās vides gids II	Vidējā izglītība.	

Lietuva

Saskaņā ar normatīvo regulējumu¹⁴⁷ tūrisma gidiem Lietuvā ir šādi kvalifikācijas nosacījumi:

¹⁴⁶ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

¹⁴⁷ Rīkojums Nr. V-135. Par gidu profesionālajām prasībām un sertifikācijas kārtības apstiprināšanu. 5.punkts. (Išakymas dėl Gidų profesinės kvalifikacijos reikalavimų ir pažymėjimų išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo ir Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos direktoriaus 2008 m. gruodžio 15 d. įsakymo Nr. V-90 "Dėl Kvalifikacinių reikalavimų gido kategorijai bei gido ir kelionių vadovo pažymėjimams gauti ir pažymėjimo išdavimo

- 1) Pārzināt Lietuvas vēsturi, ģeogrāfijas un kultūras mantojumu;
- 2) Kompetence Lietuvas arhitektūras un mākslas vēsturē;
- 3) Būt lietas kursā par pasaules mākslas attīstību;
- 4) Zināt ekskursiju plānošanas un vadīšanas metodiku;
- 5) Kompetence retorikas, kā arī oratoru mākslas pamatos;
- 6) Būt zinošam cilvēku komunikācijas psiholoģijas pamatos;
- 7) Pārvaldīt valsts valodu;
- 8) Zināt profesijas ētikas normas;
- 9) Spēt sniegt pirmo medicīnisko palīdzību.

Atkarībā no vadīto ekskursiju maršrutu skaita, sasniegtās profesionālās meistarības un gida darba pieredzes ir noteiktas trīs gidu kategorijas:

Kategorija	Prasības sertifikāta saņemšanai
Otrā kategorija	Jābūt ar augstāko izglītību, beigušam gidu kursus un nokārtojušam apmācību teorētiskās un praktiskās pārbaudes.
Pirmā kategorija	Jābūt vismaz viena gada otrās kategorijas gida darba pieredzei, papildus jānokārto eksāmens, kas ietver vismaz trīs ekskursiju sagatavošanu un vadīšanu atšķirīgos maršrutos.
Augstākā kategorija	Jābūt ar vismaz piecu gadu pirmā līmeņa gida darba pieredzi, papildus jānokārto eksāmens, kas ietver vismaz piecu ekskursiju sagatavošanu un vadīšanu atšķirīgos maršrutos, kā arī ir jāpārzina vismaz viena svešvaloda.

Ar mērķi veicināt tūrisma nozarē strādājošo kompetenci un kvalifikāciju, Lietuvas Tūrisma fonds finansiāli iesaistās semināru un apmācību rīkošanā tūrisma uzņēmumu darbiniekiem, tādējādi samazinot apmācības apmaksu. Tūrisma fonds sadarbojas ar citām tūrisma organizācijām, lai popularizētu tūrisma pakalpojumu sertifikāciju un tās nozīmi Lietuvas tūrisma attīstībā.¹⁴⁸

Polija

Tūrisma gida eksāmena kārtotājiem ir izvirzītas šādas prasības:

- 1) Samaksāt eksāmena nodevu;
- 2) Iesniegt apliecību par tūrisma gidu teorētiskās un praktiskās apmācības apgūšanu.¹⁴⁹

Lai saņemtu tūrisma gida sertifikātu, fiziskai personai jāatbilst šādām prasībām:

- 1) Iegūta vismaz pēc-vidusskolas izglītība (jāiesniedz sertifikāta kopiju);

(panaikinimo) tvarkos aprašo patvirtinimo" panaikinimo) / Lietuvos Respublikos Tūrisma departamento direktora rīkojums. Pieņemts Lietuvos Respublikos Ekonomikas ministrijā 17.11.2011.; stājās spēkā 23.11.2011. // Oficiālais Laikraksts, 22.11.2011., Nr. 141-6653.

¹⁴⁸ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazausks (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

¹⁴⁹ Noteikumi par tūrisma gidu un ceļojumu vadītājiem., 22.punkts. (*Rozporządzenie w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek*) / Polijas Republikos Tūrisma un sporta ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikos Sejmā 04.03.2011.; stājās spēkā 18.03.2011. // Oficiālais Vēstnesis, 2011., Nr.60 punkts 302.

- 2) Jāiesniedz sertifikāta kopiju par sekmīgi nokārtotu tūrisma gidu teorētiskās un praktiskās apmācības eksāmenu;
- 3) Oficiāls mediķu pozitīvs vērtējums, ka persona spēj sniegt tūrisma gida pakalpojumus;
- 4) Agrāk nav bijis notiesāts par noziegumiem, kas saistīti ar tūrisma gidu pakalpojumiem.¹⁵⁰

Šogad ir sagatavotas izmaiņas normatīvajā regulējumā, kas stāsies spēkā 2014. gada 1. janvārī. Tiks atcelta prasība par eksāmena kārtošānu visiem tūrisma gidiem, izņemot kalnu tūrisma gidus.¹⁵¹

Somija

Tūrisma gidu pamata kursus organizē visā valstī. Bieži šos kursus realizē politehniskās mācību iestādes, pašvaldību tūrisma biroji, komercskolas, arodskolas un vietējās gidu asociācijas.¹⁵²

Secinājumi

Tūrisma gidu sertifikācijā ļoti liela dažādība. Igaunijā visprecīzāk izstrādāta gidu sertificēšanas sistēma, kas ietver daudzpakāpju sertifikāciju atkarībā no zināšanām, spējām, apkalpojamo objektu vajadzībām – kopumā 10 līmeņi. Lietuvā – triju līmeņu sertifikācija. Arī izglītības līmeņi un eksāmenu saturs ir atšķirīgs – sākot ar kursu pabeigšanu un to eksāmenu, beidzot ar eksāmenu valodā, faktu un notikumu zināšanā, mācību grāmatu un metodisko materiālu gatavošanā.

15. Zemes ierīkotāji

Sertifikācijas prasības (kritēriji sertifikāta kandidātam)

Dokumenti, kas regulē zemes ierīkotāju sertifikācijas kārtību:

- 1) MK 10.08.2010. noteikumi Nr.764 „Noteikumi par sertificēšanas institūcijām, kuras izsniedz sertifikātu zemes kadastrālajam uzmērītājam un zemes ierīcības darbu veicējam”,¹⁵³
- 2) MK 01.11.2010. noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”,¹⁵⁴

Prasības sertifikācijas saņemšanai:

¹⁵⁰Turpat, 11.punkts.

¹⁵¹ Akts par grozījumiem likumos, kas regulē dažādu profesiju darbību. (*Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawregulujących konywanieniktory chzawodow*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 13.06.2013.; stājās spēkā 23.08.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2013., Nr.829.;

Par ierobežojumu atcelšanu profesionālajai darbībai; I daļa. Pieejams Polijas Republikas Tieslietu ministrijas mājaslapā: <http://ms.gov.pl/pl/deregulacja-dostepu-do-zawodow/i-transza/> (skatīts 26.07.2013.)

¹⁵² Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

¹⁵³ MK noteikumi Nr.764 „Noteikumi par sertificēšanas institūcijām, kuras izsniedz sertifikātu zemes kadastrālajam uzmērītājam un zemes ierīcības darbu veicējam”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 19.08.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.08.2010., Nr.130 (4322).

¹⁵⁴ MK noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 01.11.2010.; stājās spēkā 04.11.2010. // Latvijas Vēstnesis, 03.11.2010., Nr.174 (4366)

- 1) Persona ir ieguvusi vismaz akadēmiskā bakalaura grādu vai otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību zemes ierīcībā, ģeodēzijā, kartogrāfijā, kādā no būvzinātnes ģeodēzijas apakšnozarēm vai ar projektēšanu saistītā specialitātē vai nozarē (piemēram, teritorijas plānotājs, arhitekts);
- 2) Personai ir vismaz divu gadu pieredze teritorijas plānošanā, zemes ierīcībā vai detālpārplānojumu izstrādē pēdējo piecu gadu laikā.¹⁵⁵

Fiziskā persona nevar pretendēt uz sertifikāta saņemšanu:

- 1) Divus gadus pēc attiecīgā sertifikāta anulēšanas, ja tas anulēts par profesionālo darbību reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumiem;
- 2) Ja tai attiecīgais sertifikāts par profesionālo darbību reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumiem ir anulēts trīs reizes.¹⁵⁶

Sabiedrības intereses. Riski

Industriālā un komerciālā īpašuma aizsardzība; vides aizsardzība; dzīvnieku un augu aizsardzība; patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība; sabiedrības kārtība un drošība; komercdarījumu aizsardzība; aizsardzība, kas nodrošina normatīvajiem aktiem atbilstošu drošības līmeni.

Vienlaikus zemes ierīkotāju profesijā pastāv arī finanšu risks, vides risks, ilgtermiņa risks, kurus minimizē vairāki faktori: akreditēta izglītība, prasība pēc pieredzes pirms sertifikāta iegūšanas, kā arī valsts un pašvaldību uzraudzība un obligāta prasība pēc sertifikācijas.

Igaunija

Lai iegūtu zemes ierīkotāja diplomu, nepieciešams ainavas darbu veicēja otrās vai trešās pakāpes sertifikāts, vai ainavas dārznieka trešās, ceturtās vai piektās pakāpes diploms.

Sertifikācija notiek reizi gadā. Kandidāta pieteikumā jābūt norādītai darba pieredzei. Ar kandidātu notiek intervijas un / vai rakstisks un mutisks eksāmens, kā arī praktiskā darba izvērtēšana. Sertificēšanas rezultāti tiek publicēti Igaunijas Dārzkopības asociācijas mājaslapā.

Sertifikāta kandidātam ir jāiesniedz:

- Pieteikums;
- Pases kopija vai cits personas identifikācijas dokuments;
- Dokumentu kopijas, kas apliecina kandidāta izglītības līmeni un iepriekšējās kvalifikācijas;
- Pieredzes apraksts un iepriekšējās darba pieredzes apraksts.

Zemes ierīkotāja sertifikātu kandidāti var saņemt gadījumā, ja kandidātam ir ainavas darbu veicēja otrās vai trešās pakāpes diploms, kas apliecina arodizglītību attiecīgajā jomā, kā arī vismaz vienu gadu ilgu profesionālu darba pieredzi. Tāpat zemes ierīkotāja sertifikātu var iegūt ar ainavas arhitekta vai dārznieka arodvidusskolas

¹⁵⁵ Turpat, 4.punkts

¹⁵⁶ Turpat, 5.punkts.

diplomu, kas apliecina arī profesionālu darba pieredzi un apmeklētas profesionālās pilnveides apmācības.¹⁵⁷

Lietuva

Personai, kas ieguvusi zemes ierīkotāja sertifikātu, ir tiesības veikt dažādus uzdevumus ģeodēzijā un kartogrāfijā:

- 1) Izvērtēt būvju un citu celtnu projektus;
- 2) Noteikt vietas, kur varētu atrasties iepriekš plānotas būves un instalācijas;
- 3) Veidot topogrāfiskus plānus;
- 4) Veidot inženierijas komunikāciju plānus.

Lai iegūtu sertifikātu, kandidātam sertifikāta izdevējiestādē ir jāiesniedz kvalifikāciju apstiprinoši dokumenti. Pēc tam komisija izvērtē pieteikumu un pieņem lēmumu, vai izsniegt kvalificēta speciālista – zemes ierīkotāja - sertifikātu. Par pieteikuma izvērtēšanu kandidātam jāmaksā 50,00 LTL (10,20 LVL).

Kandidāts izvērtēšanas komisijai iesniedz personu apliecinošus dokumentus, kvalifikāciju apliecinošus dokumentus, darba pieredzi apliecinošus dokumentus, kā arī kvalifikācijas apmācības sertifikātu.¹⁵⁸

Polija

Atbilstoši Celtniecības likumam¹⁵⁹, likumam par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo pašpārvaldi¹⁶⁰ un noteikumiem par neatkarīgo tehnisko funkciju regulāciju celtniecībā¹⁶¹ katram, kurš vēlas nodarboties ar zemes ierīkošanu, ir jāsaņem licence.

Katram kandidātam ir jānokārto rakstiskais un mutiskais eksāmens trijās sfērās:

- Būvniecības sertifikāts projektēšanā izvēlētajā specialitātē,
- Būvniecības sertifikāts būvdarbu vadīšanā izvēlētajā specialitātē;
- Būvniecības sertifikāts projektēšanā un būvdarbu vadīšanā izvēlētajā specialitātē.

Eksāmena laikā jautājumu sadalījums ir sekojošs: 30% - 35% jautājumu ir saistīti ar Celtniecības likumu, 25% - 30% ar tehnisko normatīvo regulējumu būvniecībā, 20% - 30% jautājumi par izvēlēto specialitāti, 5% - 10% saistīti ar Administratīvās Procedūras likumu, 5% -10% saistīti ar noteikumiem par energoauditēšanu.

¹⁵⁷ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS (Igaunija).

¹⁵⁸ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*) (Lietuva).

¹⁵⁹ Celtniecības likums. (*Ustawa Prawo Budowlane*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 07.07.1994.; stājās spēkā 01.01.1995.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 23.12.2010. // Oficiālais Vēstnesis, 1994., Nr.89 punkts 414.

¹⁶⁰ Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo pašpārvaldi. (*Ustawa o samorządzie zawodowym architektów, urbanistów i inżynierów budownictwa*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.12.2000.; stājās spēkā 25.01.2002.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2001., Nr.5 punkts 42.

¹⁶¹ Noteikumi par neatkarīgo tehnisko funkciju regulāciju celtniecībā. (*Rozporządzenie o samodzielnych funkcjach technicznych w budownictwie*) / Polijas Republikas Transporta un būvniecības ministra noteikumi. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 16.05.2006.; stājās spēkā 31.05.2006. // Oficiālais Vēstnesis, 2006., Nr.83 punkts 578.

Lai piedalītos eksāmenā, kandidātam ir nepieciešams izpildīt attiecīgas prasības: jābūt guvušam augstāko izglītību tehniskās universitātes inženierzinātņu fakultātē, kā arī jābūt sekmīgai divu gadu praktiskai pieredzei projektēšanā (viens gads ofisā, otrs – būvniecībā) un divu gadu pieredzei būvdarbu vadībā, iesniedzot nepieciešamos dokumentus. Par tiesībām likt eksāmenu ir jāmaksā 400,00 EUR (281,13 LVL).

Pēc sekmīgas sertifikācijas eksāmena nokārtošanas inženierim ir jāklūst par vietējās civilinženieru kameras locekli.¹⁶²

Somija

Zemes ierīkotājiem tiesības strādāt piešķir Robežsardzes pārvalde. Darbībai šajā profesionālās darbības jomā tiek izsniegtas speciālās atļaujas.¹⁶³

Secinājumi

Visās pētījumā analizētajās valstīs tiek prasīta darba pieredze zemes ierīcības jomā, kā arī augstskolas vai arodvidusskolas izglītība. Sertifikāciju veic valsts un profesionālās institūcijas. Latvijā normatīvajā regulējumā nav skaidri nodalītas vairākas profesijas – ģeodēzisti, kartogrāfi, mērniki un zemes ierīkotāji.

¹⁶² Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvils Čižs (*Paweł Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. eksperts (Polija).

¹⁶³ Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola (Somija).

Izmantotās literatūras saraksts

Latvija

Normatīvais regulējums

Apsardzes darbības likums. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 11.05.2006.; stājies spēkā 13.06.2006.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2011. // Latvijas Vēstnesis, 30.05.2006., Nr.83 (3451).

Darba aizsardzības likums. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 20.06.2001.; stājies spēkā 01.01.2002.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 28.04.2010. // Latvijas Vēstnesis, 06.07.2001., Nr.105 (2492).

Detektīvdarbības likums. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 05.07.2001.; stājies spēkā 01.11.2001.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.10.2012. // Latvijas Vēstnesis, 20.07.2001., Nr.110 (2497)

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Augstākajā Padomē 07.12.1984.; stājies spēkā 10.07.1985.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 29.05.2013. // Ziņotājs, 20.12.1984., Nr.51.

LM rīkojums Nr.284 „Par bīstamo iekārtu apkalpojošā personāla apmācību, atestāciju un zināšanu pārbaudi”; Pieņemts Labklājības ministrijā 12.10.2000.; stājies spēkā 12.10.2000.; zaudējis spēku 19.10.2004. // Latvijas Vēstnesis, 24.11.2000., Nr.424/425 (2335/2336).

MK noteikumi Nr.1011 „Personu sertificēšanas un sertificēto personu uzraudzības kārtība ģeodēzijā, zemes ierīcībā un zemes kadastrālajā uzmērīšanā” 4., 5.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 01.11.2010.; stājās spēkā 04.11.2010. // Latvijas Vēstnesis, 03.11.2010., Nr.174 (4366)

MK noteikumi Nr.1365 „Noteikumi par Eiropas Savienības dalībvalstu un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalstu profesionālajām organizācijām, kuru izsniegtos profesionālās izglītības un kvalifikācijas dokumentus atzīst Latvijas Republikā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 30.11.2009.; stājās spēkā 03.12.2009. // Latvijas Vēstnesis, 02.12.2009., Nr.189 (4175).

MK noteikumi Nr.382 „Noteikumi par neatkarīgiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā”, 7.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.07.2013.; stājās spēkā 19.07.2013. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2013., Nr.138 (4944).

MK noteikumi Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”. 6., 7.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.07.2003.; stājās spēkā 19.07.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 29.06.2011. // Latvijas Vēstnesis, 18.07.2003., Nr.106 (2871).

MK noteikumi Nr.384 „Noteikumi par bīstamajām iekārtām”, 2.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 07.11.2000.; stājies spēkā 11.11.2000. // Latvijas Vēstnesis, 10.11.2000., Nr.401/403 (2312/2314)

MK noteikumi Nr.460 „Noteikumi par specialitāšu, apakšspecialitāšu un papildspecialitāšu sarakstu reglamentētajām profesijām”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 06.06.2006.; stājās spēkā 10.06.2006. // Latvijas Vēstnesis, 09.06.2010., Nr. 90 (3458).

MK noteikumi Nr.534 „Kārtība, kādā saņemams profesionālās kvalifikācijas sertifikāts nekustamā īpašuma novērtēšanai”, 4.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 09.12.2002.; stājās spēkā 01.12.2003.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.12.2002., Nr.185 (2760).

MK noteikumi Nr.594 „Noteikumi par apsardzes sertifikātu izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtību un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apmēru”, 6., 19., 37.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 02.08.2011.; stājās spēkā 06.08.2011. // Latvijas Vēstnesis, 05.08.2011., Nr.122 (4520).

MK noteikumi Nr.66 „Noteikumi par civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu apsardzes darbībā”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 27.01.2009.; stājās spēkā 31.01.2009. // Latvijas Vēstnesis, 30.01.2009., Nr.17 (4003).

MK noteikumi Nr.723 „Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību”, 11., 22.punkts, III nodaļa.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.09.2008.; stājās spēkā 01.01.2009.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 30.08.2012. // Latvijas Vēstnesis, 16.09.2008., Nr.143 (3927).

MK noteikumi Nr.742 „Detektīvdarbības licencēšanas un sertifikācijas noteikumi”, 5., 8., 47.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 14.08.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2012. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

MK noteikumi Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”, 6.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 01.10.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2013. // Latvijas Vēstnesis, 13.08.2010., Nr.128 (4320).

MK noteikumi Nr.764 „Noteikumi par sertificēšanas institūcijām, kuras izsniedz sertifikātu zemes kadastrālajam uzmērītājam un zemes ierīcības darbu veicējam”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 10.08.2010.; stājās spēkā 19.08.2010. // Latvijas Vēstnesis, 18.08.2010., Nr.130 (4322).

MK noteikumi Nr.930 „Apsardzes darbības licencēšanas noteikumi”, 32.punkts.; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 11.11.2008.; stājās spēkā 15.11.2008. // Latvijas Vēstnesis, 14.11.2008., Nr.178 (3962).

MK noteikumi Nr.99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju”; Pieņemti Latvijas Republikas Ministru kabinetā 08.02.2005.; stājās spēkā 01.01.2006.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Latvijas Vēstnesis, 11.02.2005., Nr. 24 (3182).

Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību., 1.panta 1.punkts. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 24.09.1998.; stājies spēkā 27.09.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.09.2009. // Latvijas Vēstnesis, 13.10.1998., Nr. 291/292 (1352/1353).

Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu., 3.panta 5.punkts. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 20.06.2001.; stājies spēkā 20.07.2001.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 20.07.2011. // Latvijas Vēstnesis, 06.07.2001., Nr.105 (2492).

Tūrisma likums. / Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 17.09.1998.; stājies spēkā 01.01.1999.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 19.07.2012. // Latvijas Vēstnesis, 07.10.1998., Nr. 287 (1348).

Cita literatūra

Bīstamo iekārtu eksperts. Pieejams PSI Grupa mājaslapā:
<http://psi.lv/public/28654.html> (skatīts 16.09.2013.)

Darba aizsardzības vecākā speciālista profesijas standarts. Reģistrācijas numurs PS 0100. Apstiprināts ar Izglītības un zinātnes ministrijas 10.07.2002. rīkojumu Nr.405.

Pieejams Valsts izglītības satura centra mājaslapā:
<http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0100.pdf> (skatīts 16.09.2013.)

Dokumenti. Pieejams Latvijas Mērnieku biedrības mājaslapā:
<http://sc.lmb.lv/dokumenti/> (skatīts 16.09.2013.)

European co-operation for Accreditation. Pieejams mājaslapā: www.european-accreditation.org/ (skatīts 19.06.2013.)

Grāmatvežu kompetences sertifikācijas noteikumi., 8.punkts., V un VI nodaļa.; Apstiprināti SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” Shēmas komitejas sēdē, 02.10.2012. Pieejams SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” mājaslapā:
<http://www.gramatvezusc.lv/> (skatīts 05.06.2013.)

Kompetentās institūcijas, kompetenti speciālisti. Pieejams LM mājaslapā:
<http://www.lm.gov.lv/text/557> (skatīts 16.09.2013.)

Latvijas Mērnieku biedrības Sertifikācijas centra Sertifikācijas shēma. Pieejams Latvijas Mērnieku biedrības mājaslapā: http://sc.lmb.lv/wp-content/uploads/06_LMB-SC-Sertifikacija-shema-2010-11-11.pdf (skatīts 16.09.2013.)

Nekustamā īpašuma aģenta un nekustamā īpašuma aģenta asistenta sertifikācijas nolikums.; Pieņemts 15.05.2012. Shēmas komitejas sēdē, Protokols Nr. SH-07/2012. Pieejams LANĪDA mājaslapā: <http://www.lanida.lv/lv/certoffice/certdoc/> (skatīts 16.09.2013.)

Profesijas standarts. Reģistrācijas numurs PS 0071. Apstiprināts ar Izglītības un zinātnes ministrijas 06.02.2002. rīkojumu Nr.351. Pieejams Valsts izglītības satura centra mājaslapā: <http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0071.pdf> (skatīts 06.06.2013.)

Profesijas standarts. Reģistrācijas numurs PS 0151. Apstiprināts ar Izglītības un zinātnes ministrijas 14.02.2003. rīkojumu Nr.79. Pieejams Valsts izglītības satura centra mājaslapā: <http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0151.pdf> (skatīts 16.09.2013.).

Sertifikācija. Pieejams Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācijas mājaslapā:
<http://www.lrga.lv/sertifikacija> (skatīts 16.09.2013.)

Sertifikācijas kārtība. Pieejams NĪMA mājaslapā:
<http://www.nima.lv/index.php?pid=0212> (skatīts 16.09.2013.)

Standarts Nr. 401:2013 „Īpašuma vērtēšana”. Izdevējs: SIA „Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs” Standartizācijas birojs. Stājies spēkā 30.05.2013.

Standarts Nr. LVS EN 15733:2010 A „Nekustamā īpašuma aģentu pakalpojumi. Prasības nekustamā īpašuma aģentu pakalpojumu nodrošināšanai”. Izdevējs: SIA „Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs” Standartizācijas birojs. Stājies spēkā 13.05.2010.

Standarts Nr. LVS EN ISO/IEC 17024:2012 A „Atbilstības novērtēšana. Vispārīgās prasības personu sertificēšanas institūcijām”. Izdevējs: SIA „Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs” Standartizācijas birojs. Stājies spēkā 25.10.2012.

Starpsiņojums par atbilstības novērtēšanas institūciju akreditācijas sistēmas izvērtējumu. SIA „Baltijas Konsultācijas”. Rīgā, 2013.

Tūristu gida profesijas reglamentējuma ieviešana Latvijā. SIA „Baltijas Konsultācijas”. Rīgā, 2007.

Tūristu gidu profesijas reglamentēšanas jautājums Eiropas Savienībā un Latvijā. Rīga, 2004.

Zemes ierīcības inženiera profesijas standarts. Reģistrācijas numurs PS 0429. Apstiprināts ar Izglītības un zinātnes ministrijas 20.08.2008. rīkojumu. Pieejams Valsts izglītības satura centra mājaslapā:
<http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0429.pdf> (skatīts 16.09.2013.)

Igaunija

Cita literatūra

Par Igaunijas Kvalifikācijas institūtu. Pieejams IKI mājaslapā:
<http://www.kutsekoda.ee/en/kutsekoda/tutvustus> (skatīts 29.08.2013.)

Lietuva

Normatīvais regulējums

Lietuvas Republikas Ekonomikas ministrijas 31.08.2010. rīkojums Nr.4-668 „Par Lietuvas Republikā reglamentēto profesiju saraksta apstiprināšanu”. Pieejams Reglamentēto profesiju kvalifikācijas atzīšanas mājaslapā:
<http://www.profesijos.lt/index.php?365682617> (skatīts 21.06.2013.)

Noteikumi Nr.1458 „Valsts nodevu objektu saraksts, nodevu likmes un to maksāšanas un atmaksāšanas kārtība”. (*Nutarimas dėl valstybės rinkliavos objektų sąrašo, šios rinkliavos dydžių ir mokėjimo ir gražinimo tvarkos patvirtinimo*) / Lietuvas Republikas Valdības noteikumi. Pieņemti Lietuvas Republikas Valdībā 15.12.2000.; stājās spēkā 01.01.2001. // Oficiālais Laikraksts, 20.12.2000., Nr. 108-3463.

Noteikumi Nr.391 „Potenciāli bīstamo iekārtu licencēšanas noteikumi”. (*Nutarimas dėl Nuolatinės potenciāli aipavojingų ir enginių priežiūros licencijavimotais y klių patvirtinimo*) / Lietuvas Republikas Valdības noteikumi. Pieņemti Lietuvas Republikas Valdībā 24.04.2008.; stājās spēkā 24.04.2008.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 25.04.2010. // Oficiālais Laikraksts, 30.04.2008., Nr. 51-1891.

Par kvalifikācijas prasību attiecībā uz drošības un veselības aizsardzības speciālistiem apstiprinājumu. (*Isakymas dėl Kvalifikacinių reikalavimų darbuotojų augos ir sveikatos speciālistam saprašo patvirtinimo*) / Lietuvas Republikas Darba un sociālās drošības ministra rīkojums. Pieņemts Lietuvas Republikas Darba un sociālās drošības ministrijā 15.07.2010.; stājās spēkā 21.07.2010. // Oficiālais Laikraksts, 20.07.2010., Nr.86-4574.

Personu un īpašuma aizsardzības likums Nr. IX-2327 (*Asmens Ir Turto Saugos /statymas*) / Lietuvas Republikas likums. Pieņemts Lietuvas Republikas Seimā 08.07.2004.; stājās spēkā 01.01.2005.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 20.10.2012. // Oficiālais Laikraksts, 2004., Nr.116-4317.

Rīkojums Nr. V-135. Par gidu profesionālajām prasībām un sertifikācijas kārtības apstiprināšanu. 5.punkts. (*Isakymas dėl Gidų profesinės kvalifikacijos reikalavimų ir pažymėjimų išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo ir Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos direktoriaus 2008 m. gruodžio 15 d. įsakymo Nr. V-90 "Dėl Kvalifikacinių reikalavimų gido kategorijai bei gido ir kelionių vadovo pažymėjimams gauti ir pažymėjimo išdavimo (panaikinimo) tvarkos aprašo patvirtinimo"*) / Lietuvas Republikas Tūrisma departamenta direktora rīkojums. Pieņemts Lietuvas Republikas Ekonomikas ministrijā 17.11.2011.; stājās spēkā 23.11.2011. // Oficiālais Laikraksts, 22.11.2011., Nr. 141-6653.

Rīkojums Nr.1k-114. Par nekustamā īpašuma vērtētāja kvalifikācijas sertifikātu izsniegšanas, apturēšanas un sertifikācijas atsaukšanas kārtību. (*Isakymas dėl Turto*

vertintojo kvalifikācijas pažymėjimo išdavimo, galiojimo sustabdymo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo) / Lietuvos Respublikos Finansų ministro rėkojums. Pieņemts Lietuvos Respublikos Finansų ministrijā 29.04.2003.; stājās spēkā 30.04.2003. // Oficiālais Laikraksts, 30.04.2003., Nr. 41-1892.

Cita literatūra

Enerģētikas speciālistu vispārējās kvalifikācijas prasības. Pieejams Lietuvos Enerģijas aģentūras mājaslapā <http://www.edsi.lt/index.php/kvalifikaciniai-reikalavimai2/bendrieji-kvalifikaciniai-reikalavimai> (skatīts 16.09.2013.)

Kalesnykas, R., Dieninis, L. *The legal regulation of Professional requirements for private security personnel: the experience of Lithuania and some European Union countries*. Publicēts žurnālā „*Current Issues of Business and Law*”, 2010., 5.izdevums, Nr.1 (2010)

Par Būvniecības produktu sertifikācijas centru. Pieejams Būvniecības produktu sertifikācijas centra mājaslapā: http://www.spsc.lt/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=46%3Aapie-spsc&catid=34%3Aapie-spsc&Itemid=397&lang=en (skatīts 29.08.2013.)

Polija

Normatīvais regulējums

Akts par grozījumiem likumos, kas regulē dažādu profesiju darbību. (*Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 13.06.2013.; stājās spēkā 23.08.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2013., Nr.829.

Celtniecības likums. (*Ustawa Prawo Budowlane*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 07.07.1994.; stājās spēkā 01.01.1995.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 23.12.2010. // Oficiālais Vēstnesis, 1994., Nr.89 punkts 414.

Grāmatvedības likums. (*Ustawa o rachunkowości*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 29.09.1994.; stājās spēkā 01.01.1995.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 12.06.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 1994., Nr.121 punkts 591.

Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums. (*Prawo geodezyjne i kartograficzne*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 17.05.1989.; stājās spēkā 01.07.1989.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 19.10.2010. // Oficiālais Vēstnesis, 1989., Nr.30 punkts 163.

Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo pašpārvaldi. (*Ustawa o samorządzie zawodowym architektów, urbanistów i inżynierów budownictwa*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.12.2000.; stājās spēkā 25.01.2002.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013. // Oficiālais Vēstnesis, 2001., Nr.5 punkts 42.

Likums par bīstamo kravu pārvadājumiem., 42.pants. (*Ustawa o przewozie towarów niebezpiecznych*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 24.10.2011.; stājās spēkā 01.01.2012. // Oficiālais Vēstnesis, 2011., Nr.227 punkts 1367.

Likums par detektīvu pakalpojumiem. (*Ustawa o usługach detektywistycznych*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 15.02.2002.; stājās spēkā 02.03.2002. // Oficiālais Vēstnesis, 2002., Nr.12 punkts 110.

Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību. (*Ustawa o gospodarce nieruchomościami*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 19.05.2010.; stājās spēkā 11.06.2010.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 28.03.2011. // Oficiālais Vēstnesis, 2010., Nr.102 punkts 651.

Noteikumi par darba drošību un veselības aizsardzību darba vietā., 4.1.punkts. (*Rozporządzenie w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy*) / Polijas Republikas Ministru padomes noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 02.09.1997.; stājās spēkā 03.10.1997.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2005. // Oficiālais Vēstnesis, 1997., Nr.109 punkts 704.

Noteikumi par neatkarīgo tehnisko funkciju regulāciju celtniecībā. (*Rozporządzenie o samodzielnych funkcjach technicznych w budownictwie*) / Polijas Republikas Transporta un būvniecības ministra noteikumi. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 16.05.2006.; stājās spēkā 31.05.2006. // Oficiālais Vēstnesis, 2006., Nr.83 punkts 578.

Noteikumi par profesionālo kvalifikāciju ģeodēzijas un kartogrāfijas jomā. (*Rozporządzenie w sprawie uprawnień zawodowych w dziedzinie geodezji i kartografii*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 01.05.2003.; stājās spēkā 14.08.2003. // Oficiālais Vēstnesis, 2003., Nr.143 punkts 1396.

Noteikumi par tiesībām sniegt grāmatvedības pakalpojumus. (*Rozporządzenie w sprawie uprawnień do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych*) / Polijas Republikas Finanšu ministra noteikumi. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 08.04.2009.; stājās spēkā 06.05.2009. // Oficiālais Vēstnesis, 2009., Nr.62 punkts 508.

Noteikumi par tiesību un licenču izsniegšanu nekustamā īpašuma pārvaldības jomā. (*Rozporządzenie w sprawie nadawania uprawnień i licencji zawodowych w dziedzinie gospodarowania nieruchomościami z dnia*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 15.02.2008.; stājās spēkā 27.02.2008. // Oficiālais Vēstnesis, 2008., Nr.31 punkts 189.

Noteikumi par tūrisma gidiem un ceļojumu vadītājiem., 11., 22.punkts. (*Rozporządzenie w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek*) / Polijas Republikas Tūrisma un sporta ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 04.03.2011.; stājās spēkā 18.03.2011. // Oficiālais Vēstnesis, 2011., Nr.60 punkts 302.

Par apmācībām un eksaminēšanu energoauditoru kandidātiem. (*Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 21 stycznia 2008 r. w sprawie przeprowadzania szkolenia oraz egzaminu dla osób ubiegających się o uprawnienie do sporządzania świadectwa charakterystyki energetycznej budynku, lokalu mieszkalnego oraz części budynku stanowiącej samodzielną część techniczno – użytkową*) / Polijas Republikas Infrastruktūras ministra noteikumi. Pieņemti Polijas Republikas Sejmā 31.01.2008.; stājās spēkā 15.02.2008. // Oficiālais Vēstnesis, 2008., Nr.17 punkts 104.

Par personu un īpašuma drošību. (*Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osobobimienia*) / Polijas Republikas likums. Pieņemts Polijas Republikas Sejmā 22.08.1997.; stājās spēkā 27.03.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 26.07.2005. // Oficiālais Vēstnesis, 1997., Nr.114 punkts 740.

Cita literatūra

Par ierobežojumu atcelšanu profesionālajai darbībai; I daļa. Pieejams Polijas Republikas Tieslietu ministrijas mājaslapā: <http://ms.gov.pl/pl/deregulacja-dostepu-do-zawodow/i-transza/> (skatīts 26.07.2013.)

Somija

Normatīvais regulējums

Likums par ieguldījumu fondiem Nr. 48/1999. (*Sijoitusrahastolaki*) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 29.01.1999.; stājās spēkā 01.02.1999.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013.

Likums par nekustamā īpašuma fondiem Nr. 1173/1997. (*Kiinteistörahastolaki*) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 19.12.1997.; stājās spēkā 01.03.1998.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2013.

Likums par vērtspapīru tirgiem Nr. 1240/1999. (*Kiinnitysluottopankkilaki*) / Somijas Republikas likums. Pieņemts Somijas Republikas parlamentā 23.12.1999.; stājās spēkā 01.01.2000.; ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.07.2010.

Izmantoto avotu saraksts

Latvija

Intervija ar AS „Inspecta Latvia” Administratīvo direktoru Mārtiņu Cīruli.

Intervija ar Ekonomikas ministrijas pārstāvi un Tūrisma attīstības valsts aģentūras Produktu attīstības vecāko ekspertu Inesi Šīravu.

Intervija ar LASSC vadītāju Ervīnu Timofejevu.

Intervija ar Latvijas Kartogrāfu un ģeodēzistu asociācijas ģenerāldirektori Ilzi Dragoni.

Intervija ar LM pārstāvi Māru Vīksni (atbildīgā persona par „Kompetentas institūcijas darba aizsardzības jautājumos statusa piešķiršanu”).

Intervija ar Latvijas Mērnieku biedrības valdes priekšsēdētāju Jāni Klīvi.

Intervija ar LSGŪTIS Sertifikācijas centra vadītāju Paulu Graudiņu.

Intervija ar SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs” izpilddirektori Maiju Ūdu.

Intervija ar SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC” juristi Veru Židovu.

Intervija ar Tehnisko ekspertu asociācijas Valdes priekšsēdētāju Jeļenu Pēkali.

Konsultācijas ar Banku augstskolas, Latvijas Universitātes un Rīgas Pedagoģijas un izglītība vadības augstskolas grāmatvedības pasniedzējiem (doktoriem un profesoriem).

Konsultācijas ar Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācijas pārstāvjiem.

Konsultācijas ar Valsts policijas Apsardzes darbības sertifikācijas komisijas sekretāri un eksāmenu komisijas priekšsēdētāja vietnieku.

Konsultācijas ar Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Prevencijas pārvaldes Licencēšanas un atļauju sistēmas nodaļas darbiniekiem.

Igaunija

Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis uzņēmums Innopolis Konsultatsioonid AS.

Lietuva

Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Igns Brazauskas (*Ignas Brazauskas*).

Polija

Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojis Pāvels Čižs (*Pawel Czyż*), uzņēmuma PSDB Sp. z o.o. eksperts.

Somija

Informāciju pēc SIA „Baltijas Konsultācijas” pasūtījuma apkopojusi Turku Ekonomikas skola.

PIELIKUMS

Profesija	Apsardzes darbinieki				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Regulēšanas veids	Reglamentēta	Reglamentēta	Reglamentēta	Reglamentēta (2014.gada janvārī stāties spēkā izmaiņas)	Reglamentēta
Uzraugošā institūcija	VP	IKI		Polijas Republikas Iekšlietu ministrija	Somijas Republikas Iekšlietu ministrija
Atbilstības novērtēšanas struktūra	VP	IDA		Polijas reģionālās iekšlietu struktūras	
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.594; Apsardzes darbības likums		Personu un ģeogrāfiskās vietas aizsardzības likums Nr. IX-2327	Likums „Par personu un ģeogrāfiskās vietas drošību”; Iekšlietu ministrijas noteikumi	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas		Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās personas
Kritēriji fiziskām personām	Profesionālā izglītība, praktiskā cīņas mākslu apguve, veselība	Izglītība, darba pieredze, labs fiziskais un veselības stāvoklis.	Teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas, vecums, veselība	Speciālā izglītība, fiziskā un psiholoģiskā veselība, vecums, pilsonība	Izglītība
Papildprasības	Veselība, apdrošināšana, resertifikācija	Resertifikācija	Labā reputācija, izziņa par veselības stāvokli	Nav tiesāts, militārais statuss, resertifikācija	
Finanses	Fiziskām personām: 10,00-25,00 LVL; Juridiskām personām: 500,00-800,00 LVL.	No 19,80 EUR (13,92 LVL) līdz 35,20 EUR (24,60 LVL) apsargiem III; Resertifikācija: no 0,00 EUR (0,00 LVL) līdz 35,20 EUR (24,60 LVL) apsargiem III.	Vidējās apmācību izmaksas izglītības iestādēs: Šaujamo glabāšana, uzskaites un pašsardzība – 250,00 LTL (51,00 LVL) Apsargu kursi – 300,00 LTL (61,20 LVL)	Divpakāpju izglītība: 1. pakāpe – 240,00 EUR (168,68 LVL); 2.pakāpe – 500,00 EUR (351,41 LVL). Medicīniskā pārbaude - 85,00 EUR (59,74 LVL). Par katras pakāpes licenci - 75,00 EUR (52,71 LVL). Par sertifikātu- 8,00 EUR (5,63 LVL).	Bezmaksas izglītība

Profesija	Arhitekti				
Valsts	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Regulēšanas veids	Reglamentēta	Nereglamentēta	Reglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta
Uzraugošā institūcija	Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centrs	IKI	Lietuvas Republikas Vides ministrija	Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centrs	Igaunijas arhitektu apvienība, Igaunijas interjera dizaineru apvienība, Igaunijas ainavu arhitektu apvienība		Reģionālās arhitektu palātas	
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.383		Lietuvas arhitektu palātas likums	Celtniecības likums; Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvinženieru profesionālo pašpārvaldi	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	
Kritēriji fiziskām personām	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	
Papildprasības	Resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija	-	
Finanses	Sertifikācija: 174,00 LVL; Sertifikāta uzturēšana: 226,00 LVL	316,00 – 481,00 LVL	98,00 – 190,00 LVL	281,00 LVL	

Profesija	Bīstamo iekārtu drošības speciālisti				
Valsts	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Regulēšanas veids	Nereglamentēta	Reglamentēta	Reglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta
Uzraugošā institūcija	PTAC	IKI		Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	LATAK	IDA		Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija	
Normatīvais regulējums	Likums „Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību” u.c.		Potenciāli bīstamo iekārtu licencēšanas noteikumi	Likums par bīstamo kravu pārvadājumiem	
Klienti	Juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Juridiskās personas	
Kritēriji fiziskām personām		Darba pieredze, intervijs, kursi	Izglītība	Izglītība, apmācība	
Papildprasības		Resertifikācija	Apdrošināšana, resertifikācija	Nav bijis tiesāts	
Finanses		Sertifikācija: 76,70 EUR (53,91 LVL); Resertifikācija: 76,70 EUR (53,91 LVL)	Sertifikācija: 150,00 – 300,00 LTL (30,60 – 61,20 LVL); Izglītība: 0,00 – 30 000,00 LTL (0,00 – 6 120,00 LVL)	Sertifikācija: 100,00 EUR (70,28 LVL); Resertifikācija: 75,00 EUR (52,71 LVL)	

Profesija	Darba aizsardzības kompetentie speciālisti				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Valsts					
Regulēšanas veids	Reglamentēta	Reglamentēta (tikai arodveselības aizsardzība)	Reglamentēta	Nereglamentēta	Nereglamentēta
Uzraugošā institūcija	PTAC	IKI			
Atbilstības novērtēšanas struktūra	LATAK, LM	Veselības veicināšanas savienība			
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.723; Darba aizsardzības likums		Rīkojums „Par kvalifikācijas prasību attiecībā uz drošības un veselības aizsardzības speciālistiem apstiprinājumu”	Noteikumi par darba drošību un veselības aizsardzību darba vietā	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Juridiskās personas	Fiziskās personas
Kritēriji fiziskām personām	Teorētiskās un praktiskās zināšanas, izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze, papildu kursi	Izglītība		
Papildprasības	Apdrošināšana, resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija		
Finanses	Valsts nodeva	Sertifikācija: 71,90 EUR (50,54 LVL)	Koledžas izmaksas: 0,00 – 15 000,00 LTL (0,00 – 3 060,00 LVL)		

Profesija	Detektīvi				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Valsts					
Regulēšanas veids	Reglamentēta	Nereglamentēta	Nereglamentēta	Reglamentēta (līdz 01.01.2014.)	Reglamentēta
Uzraugošā institūcija	VP			Polijas Republikas Iekšlietu ministrija	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	VP			Polijas policijas galvenais iecirknis	
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.742; Detektīvdarbības likums	-	Likums*		
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas		Fiziskās un juridiskās personas*	Fiziskās un juridiskās personas*	Fiziskās personas
Kritēriji fiziskām personām	Izglītība, psihiatra un narkologa atzinums		Izglītība*	Vecums, pilsonība, izglītība, juridiskās spējas, psihologa atzinums	Izglītība
Papildprasības	Atbilstoša veselība, resertifikācija		Apdrošināšana, valsts valodas zināšanas*	Nav tiesāts, nav izmeklēšanā, atbilstoša veselība, resertifikācija	
Finanses	3,00 – 200,00 LVL		Apdrošināšanas polise*	Par eksāmenu: 175,00 EUR (122,99 LVL); Par licenci: 12,00 EUR (8,44 LVL) + 50% no ienākumiem. Kopā: ~900,00 EUR (632,53 LVL)	-

* plānotais regulējums

Profesija	Energoauditori				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Valsts					
Regulēšanas veids	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta
Uzraugošā institūcija	LSGŪTIS; SIA „PSI Grupa”; SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”	Igaunijas Siltuma un ventilācijas inženieru savienība	Enerģijas aģentūra	Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	LSGŪTIS; SIA „PSI Grupa”; SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”	IKI	Lietuvas Republikas Enerģētikas ministrija	Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija	
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.26			Celtniecības likums; Noteikumi „Par apmācībām un eksaminēšanu energoauditoru kandidātiem”	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās personas
Kritēriji fiziskām personām	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība
Papildprasības	Resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija	
Finanses	100,00 LVL	Sertifikācija: 275,00 EUR (193,28 LVL); Resertifikācija: 195,00 EUR (137,05 LVL)		350,00 EUR (245,99 LVL)	

Profesija	Ēku, ceļu un tiltu būvniecības jomas speciālisti				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Valsts	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Regulēšanas veids	Reglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta
Uzraugošā institūcija	Latvijas Būvzinieņu savienība	IKI	Lietuvas Republikas Vides ministrija	Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	Latvijas Būvzinieņu savienība	IDA; Igaunijas Celtniecības uzņēmēju asociācija; Igaunijas Koka māju asociācija; Igaunijas Elektrības uzņēmumu asociācija	Būvniecības produktu sertifikācijas centrs	Reģionālās būvnieku palātas	
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.383		Standarts LST EN 45011	Celtniecības likums; Likums par arhitektu, pilsētu plānotāju un būvzinieņu profesionālo pašpārvaldi	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	
Kritēriji fiziskām personām	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	
Papildprasības	Resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija	-	
Finanses	Sertifikācija: 151,00 LVL; Resertifikācija: 100,00 LVL	Sertifikācija: 54,00 – 255,00 LVL; Resertifikācija: 49,00 – 91,00 LVL	Nosaka Lietuvas Republikas Vides ministrija	281,00 LVL	

Profesija	Grāmatveži				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Valsts					
Regulēšanas veids	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta	Reglamentēta	Reglamentēta un nereglamentēta
Uzraugošā institūcija	LATAK	IKI		Polijas Republikas Finanšu ministrija	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	LATAK; SIA „Grāmatvežu sertifikācijas centrs”	Igaunijas grāmatvežu asociācija	Grāmatvežu un revidentu asociācija	Polijas Republikas Finanšu ministrija	
Normatīvais regulējums	Likums „Par atbilstības novērtēšanu”			Grāmatvedības likums	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Juridiskās personas	Fiziskās personas
Kritēriji fiziskām personām	Izglītība, datorprasmes	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	Izglītība; spējas tiesiskiem darījumiem	Izglītība
Papildprasības	Resertifikācija, valsts valoda, ētikas kodekss	Resertifikācija		Nav tiesāts par uzņēmējdarbības noziegumiem	
Finanses	3,00 – 335,00 LVL	Sertifikācija: 70,00 – 240,00 EUR (49,20 – 168,68 LVL); Resertifikācija: 0,00 – 80,00 EUR (0,00 – 56,23 LVL)	400,00 LTL (81,60 LVL)	155,00 EUR (108,94 LVL)	50,00 EUR (35,14 LVL)

Profesija	Ģeodēzisti				
Valsts	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Regulēšanas veids	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta
Uzraugošā institūcija	Latvijas Mērnieku biedrība; SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”	Igaunijas mērnieku asociācija	Lietuvas Republikas Zemkopības ministrijas padotībā esošās institūcijas	Polijas Ģenerālmērniece	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	Latvijas Mērnieku biedrība; SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”	IKI	Nacionālā zemes aģentūra; Pašvaldība, kurā ģeodēzists strādā	Polijas Republikas Infrastruktūras ministrija	
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.1011		Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums; Lietuvas valdības rezolūcija Nr.1853	Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums; Noteikumi par profesionālo kvalifikāciju ģeodēzijas un kartogrāfijas jomā	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās personas
Kritēriji fiziskām personām	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Izglītība
Papildprasības	Resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija	
Finanses	Sertifikācija: 66,00 LVL; Ikgadējā maksa par uzraudzību: 56,00 LVL; Par katru papildus darbības jomu: 33,00 LVL	Sertifikācija: 161,10 EUR (113,23 LVL); Resertifikācija: 43,50 EUR (30,58 LVL)	50,00 LTL (10,20 LVL)	271,00 LVL	

Profesija	Kartogrāfi				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Regulēšanas veids	Nereglamentēta	Nereglamentēta	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta
Uzraugošā institūcija	Latvijas Mērieku biedrība; SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”	-	Lietuvas Republikas Zemkopības ministrijas padotībā esošās institūcijas	Polijas Ģenerālmēriecība	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	Latvijas Mērieku biedrība; SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”	-	Nacionālā zemes aģentūra; Pašvaldība, kurā ģeodēzists strādā	Polijas Republikas Infrastruktūras ministrija	
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.1011	-	Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums; Lietuvas valdības rezolūcija Nr.1853	Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	-	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās personas
Kritēriji fiziskām personām	Pieredze, izglītība	-	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Izglītība
Papildprasības	Resertifikācija	-	Resertifikācija	Resertifikācija	
Finanses	Sertifikācija: 66,00 LVL; Ikgadējā maksa par uzraudzību: 56,00 LVL; Par katru papildus darbības jomu: 33,00 LVL	-	12,00 LVL	271,00 LVL	

Profesija	Mērieki				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Valsts	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Regulēšanas veids	Reglamentēta	Reglamentēta	Neregamentēta	Reglamentēta	Neregamentēta
Uzraugošā institūcija	Latvijas Mērieku biedrība; SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”	IKI	Nacionālā zemes aģentūra; Nacionālais zemes dienests	Polijas Ģenerālmēriecība	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	Latvijas Mērieku biedrība; SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”	Igaunijas Mērieku asociācija	Nacionālā zemes aģentūra; Nacionālais zemes dienests	Polijas Republikas Infrastruktūras ministrija	
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.764		Zemes likums; Lietuvas Valdības rezolūcija Nr.1290	Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās personas
Kritēriji fiziskām personām	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Izglītība
Papildprasības	Resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija	Papildus zināšanas jurisprudencē, ekonomikā un jaunākajāstehnoloģijās; Resertifikācija
Finanses	Sertifikācija: 66,00 LVL; Ikgadējā maksa par uzraudzību: 56,00 LVL; Par katru papildus darbības jomu: 33,00 LVL	Sertifikācija: 161,10 EUR (113,23 LVL); Resertifikācija: 43,50 EUR (30,58 LVL)	10,00 LVL	271,00 LVL	

Profesija	Nekustamā īpašuma aģenti				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Valsts					
Regulēšanas veids	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta (sertifikācija pastāv)
Uzraugošā institūcija	LANĪDA; NĪMA	IKI		Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija	Somijas Mākeru apvienība; Reģionu pārvaldes
Atbilstības novērtēšanas struktūra	LANĪDA; NĪMA	Igaunijas Nekustamā īpašuma brokeru palāta	Nekustamā īpašuma aģentu asociācija	Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras lietu ekonomikas ministra Valsts kvalifikācijas komisija	Centrālā tirdzniecības kamera
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.534; Standarts LVS EN 15733:2010			Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas
Kritēriji fiziskām personām	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	Izglītība
Papildprasības	Resertifikācija, ētikas kodeksa ievērošana	Resertifikācija	Resertifikācija, laba reputācija	Resertifikācija	-
Finanses	Sertifikācija: 220,00 LVL; Resertifikācija: 10,00 LVL	Sertifikācija: 141,00 LVL; Resertifikācija: 70,00 LVL	0,00 LVL	70,00 LVL	134,00 – 158,00 LVL

Profesija	Nekustamā īpašuma vērtētāji				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Regulēšanas veids	Reglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta, iekļauta profesijā „nekustamā īpašuma aģents”; pastāv autorizācijas sistēma
Uzraugošā institūcija	LĪVA Vērtētāju sertifikācijas birojs	IKI	Lietuvas Republikas Finanšu ministrija	Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	LĪVA Vērtētāju sertifikācijas birojs	Igaunijas Nekustamā īpašuma vērtētāju asociācija	Īpašuma vērtēšanas uzraudzības aģentūra	Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras lietu ekonomikas ministra Valsts kvalifikācijas komisija	Centrālā Tirdzniecības kamera
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.534		25.05.1999. likums Nr.VIII-1202	Likums par nekustamā īpašuma pārvaldību	Likums par ieguldījumu fondiem; Likums par nekustamā īpašuma fondiem; Likums par vērtspapīru tirgiem
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas
Kritēriji fiziskām personām	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	Izglītība, darba pieredze	
Papildprasības	Resertifikācija	Resertifikācija	-	Resertifikācija	
Finanses	Asistenta sertifikācija: 121,00 LVL; Vērtētāja sertifikācija: 363,00 LVL; Resertifikācija: 242,00 LVL	Asistenta sertifikācija: 568,00 LVL; Vērtētāja sertifikācija: 874,00 LVL; Resertifikācija: 789,00 LVL	135,00 LVL	176,00 LVL	134,00 – 158,00 LVL

Profesija	Tūrisma gidi				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Valsts					
Regulēšanas veids	Nereglamentēta	Reglamentēta	Reglamentēta	Reglamentēta (līdz 01.01.2014.)	Nereglamentēta
Uzraugošā institūcija		IKI		Polijas Republikas Sporta un tūrisma ministrija	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	Pašvaldība	Igaunijas Gidu asociācija	Valsts tūrisma departaments	Maršala birojs katrā reģionālajā struktūrā	
Normatīvais regulējums	Tūrisma likums		Tūrisma likums; Rīkojums „Par gidu profesionālajām prasībām un sertifikācijas kārtības apstiprināšanu”		
Klienti		Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās personas
Kritēriji fiziskām personām		Izglītība, darba pieredze	Izglītība, svešvaloda, psiholoģija, oratora māksla, pirmā palīdzība	Izglītība, eksāmens	Kompetences testi
Papildprasības		Rekomendācijas vēstules (klientu, darba devēja, asociācijas)	Valsts valoda, ētikas kodekss	Atbilstoša veselība, nav tiesāts par tūrisma gida pakalpojumiem	
Finanses		Tūrisma gidu sertifikācija: 28,76 EUR (20,22 LVL); Ceļojuma konsultantu sertifikācija: 182,00 EUR (127,91 LVL)	5,00 LTL (1,02 LVL)	Eksāmena nodeva	

Profesija	Zemes ierīkotāji				
	Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija
Valsts					
Regulēšanas veids	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta	Reglamentēta	Nereglamentēta
Uzraugošā institūcija	Latvijas Mērnīeku biedrība; SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”	Igaunijas Dārzkopības asociācija	Nacionālā zemes aģentūra; Ģeodēzijas un kartēšanas departaments	Katra reģiona profesionālā organizācija	
Atbilstības novērtēšanas struktūra	Latvijas Mērnīeku biedrība; SIA „Mācību un konsultāciju centrs ABC”	IKI	Nacionālā zemes aģentūra; Pašvaldība, kurā zemes ierīkotājs strādā	Polijas Republikas Transporta, būvniecības un jūras ekonomikas ministrija	
Normatīvais regulējums	MK noteikumi Nr.764		Ģeodēzijas un kartogrāfijas likums, Lietuvas valdības noteikumi Nr.1853	Celtniecības likums	
Klienti	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	Fiziskās un juridiskās personas	
Kritēriji fiziskām personām	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Pieredze, izglītība	Pieredze, zināšanas būvniecībā un projektēšanā	
Papildprasības	Resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija	Resertifikācija	
Finanses	Sertifikācija: 66,00 LVL; Ikgadējā maksa par uzraudzību: 56,00 LVL; Par katru papildus darbības jomu: 33,00 LVL	320,00 EUR (224,90 LVL)	10,00 LVL	271,00 LVL	